МЕЃУНАРОДЕН СЛАВЈАНСКИ УНИВЕРЗИТЕТ
СВЕТИ НИКОЛЕ
РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ФАКУЛТЕТ ЗА ПРАВНИ НАУКИ
СТУДИСКА ПРОГРАМА: МЕЃУНАРОДНО ПРАВО И МЕЃУНАРОДНИ ОДНОСИ

МАГИСТЕРСКИ ТРУД:

ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ НИЗ ПРИЗМАТА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА

СТУДЕНТ: ВИКТОРИО ТРАЈЧЕВСКИ
БРОЈ НА ИНДЕКС: М247027
МЕНТОР: ПРОФ. Д-Р ЕМИЛИЈА ИЦОСКА

Свети Николе, 2025

АПСТРАКТ

Обединетите нации се од централно значење за промоцијата и заштитата на човековите права низ целиот свет. Обединетите нации развиваат меѓународни норми, го следат нивното почитување и се справуваат со кршењата на човековите права преку своите различни агенции како што се: Советот за човекови права, договорните тела и специјалните известувачи. Методите се стремат да ги повикаат државите на одговорност, а воедно да поттикнат соработка и разговор за витални теми, како што се: слободата на изразување, еднаквоста и заштитата на ранливите групи.

И покрај своите достигнувања, ОН се соочува со значителни проблеми, како што се: политички притисоци, ограничен капацитет за спроведување и нееднакво вклучување меѓу земјите-членки.

Испитувањето на важните иницијативи и кризни реакции ја открива улогата на ОН како нормативен и практичен актер, создавајќи меѓународни стандарди за човекови права и влијаејќи врз однесувањето на државите. Активностите на организацијата ја илустрираат постојаната тензија помеѓу почитувањето на националниот суверенитет и обезбедувањето универзални човекови права, илустрирајќи ја тешката, но неопходна улога на ОН во унапредувањето на човековото достоинство и правдата низ целиот свет.

Клучни зборови: Обединети нации, човекови права, Совет за човекови права, меѓународно право, договорни тела

СОДРЖИНА

АПСТРАКТ **2**
ВОВЕД **6**
ГЛАВА 1 ..... **8**
1. ФОРМУЛАЦИЈА НА ПРОБЛЕМОТ **8**
2. ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО **8**
3. ЦЕЛИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО **9**
4. ОПРАВДАНОСТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО (ОПШТЕСТВЕНА И НАУЧНА) **9**
5. ХИПОТЕТСКА РАМКА **10**
6. МЕТОДОЛОШКИ ПОСТАПКИ **11**
ГЛАВА 2 ..... **12**
2. ИСТОРИЈА И ПРИНЦИПИ НА ОН **12**
2.1. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ **16**
2.2. ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ И ЕВОЛУЦИЈАТА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА **23**
2.3. УНИВЕРЗАЛНАТА ДЕКЛАРАЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА – 1948 ГОДИНА **31**
2.4. РАЗВОЈОТ НА ДОГОВОРИТЕ И ПАКТИТЕ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА **36**
ГЛАВА 3 ..... **39**
3. РАМКА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА ВО РАМКИ НА ОН **39**
3.1. КАНЦЕЛАРИЈАТА НА ВИСОКИОТ КОМЕСАР НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА **46**
3.2. СОВЕТОТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА И УНИВЕРЗАЛЕН ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД **48**
ГЛАВА 4 ..... **51**
4. ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ЗА ЗАШТИТА И ПРОМОЦИЈА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА **51**
4.1. ТЕРЕНСКИ ОПЕРАЦИИ И МИСИИ НА ОН ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА **57**
4.2. УЛОГАТА НА СОВЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ ВО ПРАШАЊАТА ВО ЧОВЕКОВИ ПРАВА **64**
4.3. НЕУСПЕСИ НА СОВЕТОТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА НА ООН **68**
4.4. СОРАБОТКА СО НЕВЛАДИНИ ОРГАНИЗАЦИИ И ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО **75**
ГЛАВА 5 ..... **78**

5.ПРЕДИЗВИЦИ И ОГРАНИЧУВАЊА 78
5.1. ПОЛИТИЗАЦИЈА НА СОВЕТОТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА..... 87
5.2. ПРЕКРШУВАЊА НА ЧОВЕКОВИ ПРАВА ОД СТРАНА НА ДРЖАВИ-ЧЛЕНКИ НА ООН..... 92
5.3. СЕЛЕКТИВНОСТ И ДВОЈНИ СТАНДАРДИ ВО СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА 99
ГЛАВА 6..... 105
ПРОВЕРКА НА ХИПОТЕТСКАТА РАМКА 105
ЗАКЛУЧОК 106
КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА 109

КОРИСТЕНИ КРАТЕНКИ

СССР – Сојуз на Советските Социјалистички Републики

ОН – Обединети нации

СЗО – Светска здравствена организација

МПГПП - Меѓународниот пакт за граѓански и политички права

МПЕСКП - Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права

УНОДЦ – Канцеларија на ОН за дрога и криминал

УНДП – Програма за развој на Обединетите нации

УНЕП – Програма на ООН за животната средина

УНИЦЕФ – Меѓународен фонд за итни случаи за деца на Обединетите нации

ФАО – Организација за храна и земјоделство

ВОВЕД

Како нормативен и оперативен играч во одбраната и унапредувањето на човековите права, Обединетите нации (ОН) имаат посебно место во меѓународниот систем. ООН е основана по Втората светска војна со примарна цел да го зачува светскиот мир и безбедност, но наскоро го прошири својот мандат за да го опфати унапредувањето на човечкото достоинство и основните слободи на секого. Критична леќа за разбирање на двојната позиција на ООН како политичка и морална институција се обезбедува со гледање низ призмата на човековите права, што ги истакнува успесите, тешкотиите и ограничувањата на нејзините процеси за човекови права.

Ова гледиште ја истакнува институционалната рамка, која се состои од Советот за човекови права, договорните тела и посебни процеси, како и нормативните основи утврдени со Универзалната декларација за човекови права и последователните договори. Во исто време, ги истакнува трајните проблеми што често водат до нееднаква примена на нормите за човекови права, како што се: влијанието на државниот суверенитет, динамиката на политичката моќ меѓу земјите-членки и структурните ограничувања во рамките на системот на ОН. Со цел читателите да добијат темелно разбирање за улогата на Обединетите нации во одбраната на човековите права низ целиот свет, ова поглавје критички ќе ги оцени операциите на организацијата како глобален играч за човекови права, разгледувајќи ги и нејзините достигнувања и ограничувањата што влијаат на нејзината ефикасност.

Од своето основање во 1945 година, Обединетите нации (ОН) служеа како основен столб на меѓународната соработка, посветени на одржување на мирот, промовирање на безбедноста и подобрување на благосостојбата на луѓето низ целиот свет. Унапредувањето и заштитата на човековите права е една од нејзините примарни цели, што е потврдено од Повелбата на Обединетите нации, Универзалната декларација за човекови права и безброј подоцнежни договори и конвенции. По Втората светска војна - период обележан со вонредни злоупотреби на човековото достоинство - ОН се обидоа да создадат светска рамка во која основните слободи и права се признаваат, заштитуваат и почитуваат без оглед на раса, пол, јазик или религија. Концептот на човекови права во рамките на ОН е и нормативен и практичен. Од една страна, ОН воспоставува универзални норми преку правни инструменти како што се Меѓународниот пакт за граѓански и политички права и Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права. Од друга страна, тие воспоставија системи за

следење на усогласеноста, решавање на прекршувања и помагање на владите во исполнувањето на нивните должности. Овие инструменти ги вклучуваат Советот за човекови права, организации за следење на договорите, специјални известувачи и разни истражни комисии. Сепак, работата на Обединетите нации за човекови права не е ниту едноставна ниту неоспорена. Балансирањето на државниот суверенитет со универзалноста на човековите права често предизвикува политички конфликти, а буџетските ограничувања и селективното спроведување повремено му штетат на угледот на организацијата. И покрај овие ограничувања, Обединетите нации продолжуваат да играат важна улога во создавањето глобален дискурс за човекови права, влијанието врз однесувањето на државите и реагирањето на хуманитарни катастрофи. Нејзините напори, без разлика дали се во кризни зони, постконфликтна реконструкција или справување со системската дискриминација, ја одразуваат континуираната борба за усогласување на меѓународните правни норми со глобалните политички реалности. Разбирањето на Обединетите нации низ призмата на човековите права дава критичка перспектива и за нивните успеси и за слабости. Овозможува проценка на тоа колку добро организацијата ги исполнила своите основачки цели, како реагира на променливите глобални прашања и како може да ја зајакне својата улога како заштитник на човековото достоинство во дваесет и првиот век.

ГЛАВА 1

1. ФОРМУЛАЦИЈА НА ПРОБЛЕМОТ

Сè уште постојат значителни разлики помеѓу нормативните обврски на ООН и нивното вистинско извршување, и покрај фундаменталната улога што ја играат човековите права во системот на ООН. Празнините во спроведувањето, селективната реакција и политичката опструкција - особено од страна на моќните влади во рамките на Советот за безбедност - се изложени од голем број конфликти, хуманитарни кризи и систематски кршења на човековите права. Способноста на ООН доследно, униформно и ефикасно да ги брани човековите права е доведена во прашање од овие системски ограничувања. Да се разберат тешкотиите на ООН да го претворат својот мандат за човекови права во доследна и извршлива акција, како и влијанието на институционалните, политичките и правните ограничувања врз овој резултат, претставува фундаментален проблем на студијата.

2. ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Институционалната и нормативната рамка на Обединетите нации за одбрана и унапредување на човековите права, гледано преку работењето на нејзините главни органи, процедури и правни алатки, е во фокусот на оваа студија. Повелбата на ОН, Советот за човекови права, договорните тела, вклученоста на Советот за безбедност во кризи поврзани со човековите права и односот помеѓу политичкото донесување одлуки и стандардите за човекови права се примери за ова. Студијата разгледува како функционираат овие структури, каде функционираат добро, а каде лошо и како нивната ефикасност влијае врз заштитата на човековите права низ целиот свет.

3. ЦЕЛИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Од мотивот на ова истражување произлегуваат следните цели на истражувањето:

Главна цел:

- да се испита улогата, ефикасноста и предизвиците на Обединетите нации во промовирањето и одбраната на човековите права на светско ниво.

Други цели:

- испитување на историската и правната основа на мандатот на ОН за човекови права, потпирајќи се на нејзината Повелба, Универзалната декларација за човекови права и подоцнежните договори;
- проценка на институционалните алатки на ОН за следење на усогласеноста и справување со прекршувањата, како што се: Советот за човекови права, договорните организации и посебните процеси;
- проценка на ефикасноста на интервенциите на ОН во поединечни студии на случаи за состојби со човековите права, нагласувајќи ги и достигнувањата и недостатоците;
- идентификување на важни проблеми и ограничувања со кои се соочува ОН при спроведување на правилата за човекови права, како што се: политичките притисоци, загриженоста за суверенитетот и ограничувањата на ресурсите;
- испитување на рамнотежата помеѓу политичките загрижености и обврските за човекови права во процедурите за донесување одлуки на ОН;
- давање предлози за подобрување на улогата и ефикасноста на ОН во заштитата на човековите права во услови на актуелни глобални проблеми.

4. ОПРАВДАНОСТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО (ОПШТЕСТВЕНА И НАУЧНА)

Едно од најважните светски прашања во дваесет и првиот век е сè уште одбраната на човековите права. Милиони луѓе сè уште зависат од меѓународните организации,

особено од Обединетите нации, за безбедност, што се гледа од тековните непријателства, хуманитарните кризи, масовното раселување и систематските злоупотреби. Сепак, политичките поделби, селективното спроведување и институционалните ограничувања честопати фрлаат сомнеж врз капацитетот на ООН ефикасно да реагира. Затоа, општествено е оправдано да се испита ООН низ призмата на човековите права, бидејќи таа се занимава со тема што директно влијае на човековото достоинство, светскиот мир и безбедноста на ранливите групи. Разбирањето на недостатоците и силните страни на системот за човекови права на ООН може да помогне во зајакнувањето на меѓународните норми, подобрувањето на одговорноста и промовирањето реформи што ја подобруваат глобалната заштита на човековите права. Ова истражување на тој начин им служи на пошироките општествени интереси придонесувајќи за поправеден и поефикасен меѓународен поредок.

Потребата од затворање на моменталните празнини во знаењето за тоа како функционираат механизмите на ООН за човекови права во рамките на сложен меѓународен систем карактеризиран со нерамнотежа на моќ и политичко пазарење го оправдува ова истражување од научна гледна точка. Малку студии го разгледуваат односот помеѓу политичкото донесување одлуки и нормативните барања во неколку агенции на ООН, и покрај фактот дека постои богатство од истражувања за институционалната структура на ООН и договорите за човекови права. Нудејќи методична, критичка и мултидисциплинарна анализа на рамката за човекови права на ООН и вклучувајќи гледишта од меѓународното право, меѓународните односи и глобалното управување, оваа студија го унапредува научното знаење. Таа нуди свежи перспективи за функцијата на владините интереси, институционалните тешкотии и ефикасноста на мерките за спроведување. Со тоа, таа го проширува теоретското разбирање и обезбедува основа за понатамошни истражувања за реформирање на глобалното управување со човековите права.

5. ХИПОТЕТСКА РАМКА

Главна хипотеза

Обединетите нации играат важна, но нееднаква улога во промовирањето и одбраната на човековите права поради интеракцијата на политичките сили, државниот

суверенитет и структурните ограничувања во рамките на нивната институционална рамка.

Помошни хипотези:

- политичката волја и соработката на земјите-членки на Обединетите нации имаат значително влијание врз ефикасноста на инструментите за човекови права на организацијата;
- геополитичките конфликти во рамките на Советот за безбедност ја попречуваат способноста на ОН решително да реагира на големите кршења на човековите права;
- постојните методи за следење и известување за човековите права се поефикасни во обликувањето на меѓународните норми отколку во донесувањето брзи промени на терен;
- ограничувањата на ресурсите и потпирањето на доброволни прилози ги ограничуваат оперативните способности на организациите за човекови права на ОН;
- во околности каде што се одржува политичката неутралност и земјите-членки соработуваат, ОН може да постигне значителен напредок во заштитата на ранливите популации и борбата против системската злоупотреба.

6. МЕТОДОЛОШКИ ПОСТАПКИ

Истражувањето користи квалитативен, аналитички и дескриптивен пристап, со фокус на улогата на Обединетите нации во промовирањето и заштитата на човековите права. Процесот вклучува анализа на документи, проценка на студии на случај и компаративен преглед на институционалните практики.

Анализата на документи опфаќа испитување на примарни документи на ОН за да се пронајдат правни основи, оперативни рамки и процеси на донесување одлуки во прашањата за човекови права;

Пристап на студија на случај е темелно испитување на специфични кризи за човекови права во кои дејствувале ОН, проценувајќи ги и достигнувањата и недостатоците;

Компаративната анализа е испитување на нееднаквостите во одговорите на ОН низ политички, географски и тематски контексти;

Анализа на содржината опфаќа преглед на научни и извештаи на невладини организации за да се идентификуваат повторувачки шеми, критики и препораки во врска со активностите на ОН во врска со човековите права.

Синтеза и толкување - интеграција на наодите од повеќе извори за да се извлечат заклучоци за ефикасноста, предизвиците и потенцијалните области за реформи.

ГЛАВА 2

2. ИСТОРИЈА И ПРИНЦИПИ НА ОН

Разорувањата предизвикани од Првата и Втората светска војна ги поттикнаа многу луѓе да бараат меѓународна организација посветена на зачувување на мирот. Барањето беше толку силно што Пактот на Лигата на народите беше усвоен кратко време по Париската мировна конференција во јануари 1919 година. (Иако Лигата на крајот не беше во можност да ги постигне целите на своите основачи, таа остана во функција до 1946 година, кога официјално беше укината.) Втората светска војна започна во септември 1939 година. До јуни 1941 година, силите на Оската ја контролираа речиси цела Европа.

На 12 јуни 1941 година, претставници од различни сојузнички влади се собраа во Лондон за да ја потпишат Декларацијата во палатата „Сент Џејмс“. Оваа декларација беше завет за солидарност во борбата против агресијата. Во нејзината декларација, „единствената вистинска основа за траен мир е доброволната соработка на слободните народи во свет во кој, ослободени од заканата од агресија, сите можат да уживаат во економска и социјална сигурност“[1].

На 1 јануари 1942 година, Черчил, Рузвелт, Максим Литвинов од СССР и Т. В. Сунг од Кина потпишаа краток документ. Овој документ подоцна беше наречен Декларација на Обединетите нации. Следниот ден, претставници на 22 други нации ги додадоа своите потписи. Владите што ја потпишаа оваа декларација се обврзаа да ја прифатат Атлантската повелба. Тие исто така се согласија да не преговараат за посебен мир со ниту една од силите на Оската. До 1943 година, сите главни сојузнички нации се согласија да работат заедно за да воспостават свет во кој „луѓето од сите земји можат да го живеат својот живот ослободени од страв и немаштија“. Во октомври 1943 година,

[1] History of United Nations. *United Nations*. https://www.un.org/en/model-united-nations/history-united-nations.

претставници од Обединетото Кралство, САД, Кина и Сојузот на Советските Социјалистички Републики се собраа во Москва. На 30 октомври, овие пратеници ја потпишаа Московската декларација. Овој договор ја призна „потребата од воспоставување во најраниот можен рок општа меѓународна организација, заснована на принципот на суверена еднаквост на сите мирољубиви држави и отворена за членство од сите такви држави, големи и мали, за одржување на меѓународниот мир и безбедност“. Два месеци по Московската декларација, Черчил, Рузвелт и Јосиф Сталин, лидерот на СССР, се сретнаа за прв пат во Техеран, главниот град на Иран. Тука, тие ја осмислија конечната воена стратегија на сојузниците. На крајот од самитот, тие изјавија: „Сигурни сме дека нашиот договор ќе резултира со долгорочен мир. Целосно ја признаваме врховната должност што почива на нас и на сите членки на Обединетите нации да постигнеме мир што ќе ја има добрата волја на огромното мнозинство од светските народи и ќе го укине неволјите и стравот од војната за идните генерации.“ До 1944 година, многу земји одлучија дека е потребно меѓународно тело посветено на мировниот процес и безбедноста. Следниот чекор беше дефинирање на структурата на оваа нова организација. За таа цел, претставници на Кина, Обединетото Кралство, Сојузот на Советските Социјалистички Републики и Соединетите Американски Држави се состанаа во Дамбартон Оукс, приватна вила во Вашингтон. Разговорите беа завршени на 7 октомври 1944 година. Потоа, четирите нации поднесоа предлог за структурата на новата организација до сите сојузнички влади. Планот на Дамбартон Оукс рече дека Советот на советници ќе биде одговорен за спречување на идните војни. Самиот механизам за гласање во Врховниот суд беше оставен отворен за идно разгледување. Планот дополнително прецизираше дека земјите-членки ќе стават вооружени трупи на располагање на Врховниот совет. Ова би помогнало да се спречи војна или да се намалат актите на насилство меѓу државите. Државите широко веруваа дека отсуството на таква сила е голема слабост во постарата Лига на народите, што доведе до нејзино конечно распуштање. Предлозите од Дамбартон Оукс беа целосно дискутирани низ сите сојузнички земји. Постапката за гласање во Врховниот совет беше дополнително разгледана од Черчил, Рузвелт и Сталин на Конференцијата во Јалта. На 11 февруари 1945 година, Конференцијата во Јалта објави дека прашањето за Врховниот совет е решено. Конференцијата во Јалта, исто така, повика на Конференција на ОН што ќе се одржи во Сан Франциско на 25 април 1945 година[2]. Целта на оваа конференција беше

[2] History of United Nations. *United Nations*. https://www.un.org/en/model-united-nations/history-united-nations.

„да се подготви повелбата на таква организација, според насоките предложени во формалните разговори на Дамбартон Оукс“.

Делегати од педесет земји се собраа во Сан Франциско. Тие сочинуваа повеќе од 80% од светското население. Овие делегати беа мотивирани да создадат организација што ќе промовира мир и ќе помогне во изградбата на подобар свет. Примарната цел на конференцијата во Сан Франциско, официјално позната како Конференција на Обединетите нации за меѓународни организации (UNCIO), беше да се создаде повелба за ова ново тело што ќе биде прифатлива за сите влади[3]. Состанокот се одржа од 25 април до 26 јуни 1945 година. Пишувањето на Повелбата на ОН траеше два месеци. Секој нејзин аспект требаше да се гласа и да се одобри со двотретинско мнозинство. Една тема што предизвика долга и страсна дебата беше овластувањето на секој постојан член да стави вето на која било резолуција изгласана од СС (постојаните членови беа Кина, СССР, САД, Обединетото Кралство и Франција). Помалите сили сметаа дека ако една од „Големата петорка“ го загрози мирот, СС ќе биде немоќен да интервенира. Тие имаа за цел да го ограничат правото на вето на Врховниот суд. Сепак, големите сили инсистираа на ветото. Тие тврдеа дека примарната одговорност за одржување на светскиот мир ќе лежи директно врз нив. На крајот, помалите нации се предадоа во интерес на воспоставувањето на светската организација. Делегатите се состанаа на последната целосна сесија на конференцијата на 25 јуни 1945 година, во Оперската куќа во Сан Франциско. Тука делегатите со големо мнозинство ја одобрија Повелбата на ОН. Следниот ден, делегатите ја потпишаа Повелбата на Обединетите нации во аудиториумот на Спомен-салата на ветераните. Кина, првата жртва на агресијата на силите на Оската, доби почест да биде прва што потпишала.

Меѓутоа, Обединетите нации не постоеја во времето кога беше потпишана Повелбата на ОН. Во неколку земји, владите мораа да ја прифатат Повелбата на ОН. Како резултат на тоа, беше утврдено дека Повелбата на ОН ќе стапи на сила откако владите на „Големата петорка“ и мнозинството други држави потписнички ќе ја одобрат[4]. На 24 октомври 1945 година, овој услов беше исполнет и ОН официјално започна да постои. Четири години планирање и надежта од многу години се материјализираа во меѓународна организација дизајнирана да стави крај на војната и да промовира мир, правда и подобар живот за целото човештво.

[3] History of United Nations. *United Nations*. https://www.un.org/en/model-united-nations/history-united-nations.
[4] History of United Nations. *United Nations*. https://www.un.org/en/model-united-nations/history-united-nations.

Обединетите нации (ОН) се втората мултифункционална меѓународна организација со глобално членство и дострел која е основана во 20 век се Обединетите нации (ОН). Лигата на народите, нејзиниот претходник, е основана во 1919 година со Версајскиот договор и е распуштена во 1946 година. Обединетите нации имаат регионални канцеларии во Женева, Виена и Наироби, покрај седиштето во Њујорк[5]. Арапски, кинески, англиски, француски, руски и шпански се нејзини официјални јазици. Покрај одржувањето на мирот и безбедноста, други клучни цели вклучуваат негување пријателски врски меѓу нациите врз основа на почитување на концептите за еднакви права и правото на луѓето на самоопределување; остварување глобална соработка за решавање на глобалните економски, социјални, културни и хуманитарни прашања; почитување и унапредување на човековите права; и дејствување како центар каде што нациите можат да ги координираат своите напори кон овие разновидни цели. Во однос на основната цел, структурата и функциите, ООН и Лигата на нациите формираа континуум; многу од главните институции на ООН и придружните агенции беа преземени од споредливи организации основани претходно во векот[6]. Сепак, ООН беше многу различна организација на неколку начини, особено во однос на нејзината посветеност на социјалниот и економскиот развој, како и нејзината цел за зачувување на светскиот мир и безбедност. Со завршувањето на Студената војна во 1991 година, ООН доби повеќе повици и внимание. Имаше нови предизвици за традиционалните практики и функции во сè понестабилна геополитичка средина, особено во областите на хуманитарна помош и решавање на конфликти[7]. Хуманитарните кризи, граѓанските војни, невидените текови на бегалци, уништувањето предизвикано од ширењето на СИДА-та, глобалните финансиски нарушувања, меѓународниот тероризам и нееднаквоста во богатството меѓу најбогатите и најсиромашните луѓе во светот беа предизвици со кои се соочија ООН, нејзините програми и придружните агенции на почетокот на дваесет и првиот век.

[5] Britannica. *United Nations*. https://www.britannica.com/topic/United-Nations. Преземено на 05.11.2025 година

[6] Britannica. *United Nations*. https://www.britannica.com/topic/United-Nations. Преземено на 05.11.2025 година

[7] Britannica. *United Nations*. https://www.britannica.com/topic/United-Nations. Преземено на 05.11.2025 година

2.1. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ

Член 1 од Повелбата на ОН ги наведува четирите цели на организацијата. Првите и најважни цели на Повелбата на ОН се одржување на светскиот мир и безбедност. За да се постигне оваа цел, организацијата мора да преземе ефикасни колективни дејствија за спречување и елиминирање на заканите по мирот, потиснување на актите на агресија и воспоставување мирни процедури за решавање на спорови што се придржуваат до вредностите на правдата и меѓународното право. Други цели вклучуваат поттикнување на пријателски односи меѓу нациите врз основа на еднаквост, постигнување меѓународна соработка во недискриминаторското решавање на економски, социјални, културни и хуманитарни прашања и нудење глобален форум за координирање на националните дејствија. Контрастот помеѓу „спречување и отстранување на заканите по мирот и зборува само за потиснување“ и „спречување на акти на агресија и други нарушувања на мирот“ е споменат во Член 1 став 1. Отстранувањето или потиснувањето на заканите по мирот е еден начин за одржување на мирот, но потиснувањето на дејствијата на агресија не е. Ханс Келсен тврди дека член 2 став 6 од Повелбата на ОН, член 11 ставови 1 и 2, член 43 став 1, член 47 став 1, член 48 став 1, членови 51, 52, член 73 (в), член 84 и член 99 ги вклучуваат формулите за зачувување на глобалниот мир и безбедност. Во согласност со член 1 од Повелбата на ОН, развиени се Принципите на Повелбата на ОН. Во Повелбата се наведени седум принципи. Тие вклучуваат концепти на суверена еднаквост, исполнување на обврските од страна на членовите според Повелбата во добра намера и мирно решавање на меѓународните конфликти за да се спречат заканите за глобалниот мир и безбедност. Во нивните меѓународни интеракции, сите членови мора да се воздржат од употреба или закани за употреба на сила против политичката независност или територијалниот интегритет на која било држава или на кој било начин што би бил спротивен на целите на Обединетите нации. Секоја членка мора да ја поддржува ОН во секоја акција што ја презема во согласност со сегашната Повелба. За да се одржи меѓународниот мир и безбедност, организацијата ќе се погрижи земјите што не се членки да се однесуваат во согласност со нејзините принципи. Според нејзиниот последен принцип, на ООН не ѝ е дозволено да се меша во прашања што се првенствено под внатрешна надлежност на државата. Основните принципи на Обединетите нации се наоѓаат во член 2 од Повелбата на ООН. Темелното читање на текстот неизбежно подразбира дека тој се однесува и на органите на организацијата и на нејзините земји-членки. Организацијата и нејзините членови, во остварувањето на

целите споменати во член 1, ќе работат во согласност со следните принципи, според член 2. Тонот за сите начела на Повелбата на ООН е утврден во првата реченица од член 2. Овие упатства мора да се следат за да се исполнат целите на Повелбата на ООН. Повелбата на Обединетите нации (ОН) содржи збир на фундаментални принципи кои служат како основа за работењето, донесувањето одлуки и интеракциите на организацијата со земјите-членки. Покрај тоа што ја обезбедуваат правната и нормативната основа на организацијата, овие вредности ја покажуваат и нејзината посветеност на одржувањето на глобалниот мир и безбедност, унапредувањето на човековите права и поттикнувањето на меѓународната соработка. Анализирањето на функцијата на ООН како глобален актер во одбраната и унапредувањето на човековите права бара разбирање на овие концепти. Принципите на Обединетите нации се првенствено наведени во Повелбата на ОН (особено Член 2) и ја водат работата и односите на организацијата со државите. Темелното толкување на членот мора да подразбира дека тој се однесува и на органите на организацијата и на нејзините земји-членки. „Организацијата и нејзините членки, во потрага по целите наведени во Член 1, ќе дејствуваат во согласност со следните принципи“, според Член 2. Следните седум принципи, кои ќе се применуваат „во потрага по“ Член 1 или Целите на Повелбата на ООН, се утврдени со воведните редови на Член 2. Резолуцијата 2625 (XXV) на Генералното собрание од 1970 година, насловена како „Декларација за принципите на меѓународното право во врска со пријателските односи и соработката меѓу државите во согласност со Повелбата на Обединетите нации“, ги прошири овие идеи. Роберт Колб тврди дека основните принципи на современото меѓународно право се отелотворени во Член 2 од Повелбата на ООН. Авторот тврди дека светот доживеал одвојување од класичното меѓународно право со потпишувањето на Пактот Келог-Бријан и дека Повелбата на ООН била врвот на современото меѓународно право. Тие вклучуваат:

1. Суверена еднаквост меѓу сите членки - Секоја земја-членка има исти права и обврски, без оглед на големината, приходот или политичката сила. Различните аспекти на идејата за суверена еднаквост се разработени во Резолуцијата 2625 (XXV) на Генералното собрание од 1970 година на следниов начин: Секоја држава има суверена еднаквост. И покрај какви било економски, социјални, политички или други нееднаквости, тие се рамноправни членови на светската заедница со еднакви права и обврски. Поточно, суверената еднаквост се состои од следниве компоненти[8]:

[8] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.

- Државите се еднакви по закон -

  - секоја држава ги има правата што доаѓаат со целосен суверенитет; и

  - секоја држава има обврска да ја почитува индивидуалноста на другите држави;

  - политичката независност и географскиот интегритет на државите се недопирливи;

  - секоја држава е слободна да ги избере и изгради своите политички, социјални, економски и културни структури[9];

  - секоја држава мора да живее во хармонија со другите држави и целосно и чесно да ги исполнува своите меѓународни обврски.

- Правна содржина на принципот[10] –

  Правните импликации на теоријата за суверена еднаквост се следниве:

  а) Секоја држава има право на правата и обврските наведени во меѓународното право. Во зависност од авторитетот, различни барања може да се применат за успешно спроведување на одредени права. Формалниот квалитет, а не материјалниот квалитет, е релевантен за правната содржина;

  б) Без да биде класифицирана како протекторат, колонија итн., секоја држава има право на вродени права на суверенитет;

  в) Должноста да ги почитува правата на другите држави;

  г) Правото на секоја држава да воспостави свои политички, социјални, економски и културни системи без мешање од други држави. Принципот на неинтервенција во внатрешните работи им забранува на која било држава или група нации директно или индиректно да се мешаат во внатрешните или надворешните работи на други држави, според Меѓународниот суд на правдата. Затоа, интервенцијата што е забранета мора да има врска со прашања за кои секоја држава има право да одлучува според принципот на државен суверенитет[11].

2. Обврските од Повелбата мора да се исполнат со добра намера

Сите членки мора да ги исполнат своите обврски според Повелбата на ОН искрено и без манипулации.[12]

3. Мирно решавање на спорови

[9] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.
[10] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.
[11] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.
[12] United Nations Charter, Chapter I:Purposes and Principles. *United Nations.* https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-1.

Државите мора да ги решаваат меѓународните прашања мирно (на пр., преку преговори, медијација или арбитража) за да обезбедат мир, безбедност и правда.

4. Забрана за закана или употреба на сила

Членовите не смеат да се закануваат или да користат сила против територијалниот интегритет или политичката независност на која било држава, освен ако не е во самоодбрана или како што е одобрено од Советот за безбедност. Од клучно значење е да се зборува за Член 2(4) од Повелбата на Обединетите нации, бидејќи интервенцијата може да вклучува употреба на сила или закана со употреба на сила. Целта на членот беше да се измени режимот jus ad bellum во ерата по Втората светска војна. „Сите членки ќе се воздржат во своите меѓународни односи од закана или употреба на сила против територијалниот интегритет или политичката независност на која било држава или на кој било начин што е неконзистентен со Целите на Обединетите нации“, се наведува во членот. Горенаведеното упатство сега е признато како обичајно меѓународно право. Три исклучоци од Принципот се дозволени со Повелбата[13]:

1) Членовите 53 и 107 се однесуваа на минатите противници на сојузничките држави. Членовите повеќе не се релевантни;

2) Член 39, кој дискутира за овластувањата на Советот за безбедност;

3) Член 51, кој се однесува на самоодбрана.

Освен мерките против непријателските држави, како што е дефинирано во став 2 од овој член, предвидени во член 107[14], или во регионалните аранжмани насочени против обновување на надворешната политика од страна на која било таква држава, не може да се преземат никакви мерки за спроведување според регионалните аранжмани или од страна на регионалните агенции без одобрение на Советот за безбедност сè додека Организацијата не може да биде задолжена да спречи понатамошна агресија од страна на таква држава на барање на надлежните влади. „Ништо во сегашната повелба нема да ги поништи или забрани преземените или овластените дејствија од страна на владите одговорни за таквата акција во однос на која било држава што била непријател на која било потписничка на оваа повелба за време на Втората светска војна.“[15] Член 53 и член 107 беа ограничени на специфични ситуации и имаа специфична примена. Нејзиното изготвување се темелеше на идејата дека победничките сили ќе можат да дејствуваат едностранo ако поразените нации од Втората светска војна се вратат во

[13] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.
[14] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.
[15] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.

својата воинствена положба. Но, со текот на времето, овие членови станаа застарени. Сега, дури и поразените земји се прифаќаат како членки на ООН. Тие се признати како мирни држави во согласност со Повелбата на Обединетите нации, а условите за приклучување кон организацијата се строги.

Чл. 39 и воена принуда по согласност од Советот за безбедност: Поглавје VII од Повелбата на ОН му дозволува на Советот за безбедност изрично да ги овласти земјите-членки да употребуваат таква сила кога тоа повеќе не би го прекршило член 2(4) од Повелбата на ОН. Бидејќи член 2(4) е упатен до државите што дејствуваат во свои индивидуални капацитети, а не до Советот за безбедност како институција на Повелбата, не може да се смета за исклучок во вистинска смисла. Сепак, тој дискутира за воени непредвидени ситуации што спаѓаат во надлежност на Советот за безбедност и се спроведуваат во негово име. Ова, пак, се повикува на мерките за спроведување на Повелбата на ОН, што е исклучок од член 2(4). Член 51 и самоодбрана: Пред кодификацијата на Повелбата на ОН, правото на самоодбрана беше претежно контролирано од обичајното право и доктрината на Каролина[16].

Чл. 51 ѝ даде конвенционален статус на доктрината. Строгата интерпретација на ова право на самоодбрана спречува значително проширување на режимот jus ad bellum. Самоодбраната на повелбата е ограничена на четири начини:

а) Таа е реактивна, а не антиципативна: пред една држава да може да употреби самоодбрана, мора да има вооружен напад. Овој стандард го ограничува растечкото тело на јуриспруденција за „антиципативна самоодбрана“[17];

б) Таа е посредничка по природа:

в) Нападнатата држава се брани; или

г) Се брани со помош на други држави, иако Советот за безбедност не имплементирал колективни безбедносни мерки и покрај тоа што бил навремено информиран за нападот.

д) Таа е подредена: откако Советот за безбедност ќе усвои колективни безбедносни мерки во согласност со член 39, овие мерки ја заменуваат самоодбраната;

ѓ) Не е опфатено со член 2(4).

[16] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.
[17] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.

Претходното појавување на вооружен напад служи како правен предуслов за неговото постоење. Принципот vimi vi repellere - одговор на насилство со насилство - е основата на концептот[18].

5. Помош на ООН

Сите членови мора да ја поддржат ООН во која било акција преземена според Повелбата, воздржувајќи се од поддршка на владите против кои ООН презема превентивни или мерки за спроведување.

6. Неинтервенција во внатрешните работи

ООН не е овластена да се меша во ситуации кои се првенствено во рамките на домашната надлежност на државата, освен ако не се потребни мерки за спроведување за одржување или враќање на мирот и безбедноста.

7. Промовирање на пријателски односи и соработка

Државите треба да работат кон мирни и пријателски односи, почитувајќи го принципот на еднакви права и самоопределување на народите.

Пол Кенеди е познат по тоа што ги нарече Обединетите нации - Парламент на човекот[19], место каде што луѓе од сите земји и етникуми се собираат за да откријат практични, долгорочни и одржливи решенија за хуманитарните предизвици со кои се соочува човештвото во современиот свет. По голем број меѓународни конвенции, договори и конференции што помогнаа во создавањето на Повелбата на ОН, беа основани самите Обединети нации. 111-те членови што ја сочинуваат Повелбата на Обединетите нации се занимаваат со државата, суверенитетот и почитувањето на човештвото. Втората светска војна е спомената во Преамбулата на Повелбата. Основачите на ОН тврдат дека бидејќи луѓето биле сведоци на незамисливо страдање за време на Вториот светски конфликт, конфликтот треба да се избегнува по секоја цена.

- Спречување на војна и одржување на мирот: Членовите од 1 до 25 се осврнуваат на потребата и значењето на зачувувањето на мирот и срдечните односи преку употреба на прописи за оружје и мировни договори[20]. Со цел да се намалат ризикот и трошоците од војната, ова е особено релевантно за Советот за безбедност на ОН и Меѓународната агенција за атомска енергија. Генералното собрание на ООН, исто така, се стреми да воспостави безбедна и стабилна средина за дипломатски дијалог и пријателско решавање на споровите на начин што е правно или неправно обврзувачки. Со

[18] Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.
[19] Joshi, A. (2021). *Principles of the UN.*
[20] Joshi, A. (2021). *Principles of the UN.*

одбивањето да ја поддржат милитантноста, Светската банка, Меѓународниот монетарен фонд и другите финансиски организации помагаат да се обесхрабри војната. Мировните сили во Советот за безбедност на Обединетите нации не земаат оружје додека не се случи напад, бидејќи исто така се стремат да го поттикнат мирот во областа.

- Промоција на здравјето и човековите права: Општо земено, врвен приоритет на ООН е промоцијата на здравјето и човековите права поради криминалната и дехуманизирачката природа на злосторствата што се случија пред да бидат основани за време на Втората светска војна. Компонентата за човекови права е спомената на различни начини во членовите 26-100[21]. Прво и најважно, должност на ООН е да ги почитува човековите права, вклучувајќи ја еднаквоста, слободата на статус и можности и клаузулата за недискриминација. Како резултат на тоа, ООН им даде голема тежина на деколонизацијата и државниот суверенитет. Трето, Обединетите нации имаат одредби и за правда на државно ниво преку Меѓународниот суд на правдата и за правда на државно ниво преку Меѓународниот кривичен суд. Обединетите нации вложија напори да ги стават прашањата поврзани со здравјето и благосостојбата под поширокиот чадор на неотуѓиви човекови права преку Светската здравствена организација, УНДП, УНЕП, УНИЦЕФ и ФАО. Упатствата за здрави услови на животната средина и развојните пресвртници се обезбедени од УНДП и УНЕП. Безбедноста на храната и благосостојбата на жените и децата во одредени региони се главни грижи на УНИЦЕФ и ФАО. Со цел да се стави крај на болестите што го загрозуваат животот, СЗО ги концентрира своите напори на унапредување на науката и технологијата во здравствената заштита[22].

[21] Joshi, A. (2021). *Principles of the UN.*
[22] Joshi, A. (2021). *Principles of the UN.*

2.2. ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ И ЕВОЛУЦИЈАТА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА

Сите луѓе имаат право на „човекови права“[23], без оглед на нивната националност, место на живеење, пол, сексуална ориентација, родов идентитет, национално или етничко потекло, боја на кожа, религија, јазик или кој било друг статус. Без исклучок, сите имаме право на исти човекови права. Иако вака ги гледаме нашите основни права во моментов, работите не биле секогаш вака. Идејата дека секој има право на одредени човекови права само затоа што е човек е релативно нова и е резултат на тоа како човечкото достоинство еволуирало во текот на изминатите неколку векови. Нејзиното потекло може да се најде во историските обичаи и записи од бројни нации. Најдобро е да се датира почетокот на човековите права во 539 година п.н.е., кога Вавилон бил освоен од војската на Кир Велики. Кир ја промовирал расната еднаквост, ги еманципирал робовите и прогласил дека секој има право да ја практикува својата избрана религија. Првите четири члена од Универзалната декларација за човекови права биле инспирирани од Кировиот цилиндар, цилиндар од печена глина што ги содржел овие и други идеали. Усвојувањето на Магна повелба во 1215 година, со која се воспостави груба претстава за „владеење на правото“[24] и фундаменталната идеја за одредени права и слободи за сите луѓе, обезбедувајќи заштита од произволно гонење и затворање, е уште еден пресвртница во историјата на човековите права. Пред Магна повелба, владеењето на правото - кое генерално се смета за фундаментален принцип на ефикасно управување во секое современо демократско општество - се сметаше за божествена правда што можеше да ја спроведува само монархот, или во овој случај, кралот Џон од Англија. Англиската повелба за правата е развој на идеите наведени во Магна повелба. По соборувањето на кралот Џејмс II, Вилијам III и Мери II станаа совладетели на Англија и го потпишаа законот во 1689 година. На крајот, мерката му даде на Парламентот авторитет над кралот и ги истакна прецизните граѓански и уставни права. Англиската повелба за правата од многу академици се смета за главен закон со кој се воспостави уставната монархија на Англија. Се вели дека и американската повелба за правата (1791) била инспирирана од неа[25]. Една од основните повелби за човекови права, Декларацијата за правата на човекот и граѓанинот, беше усвоена од Француското национално собрание во 1789 година и ги содржи идеите што ја поттикнаа Француската

[23] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.
[24] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.
[25] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.

револуција. Сите „луѓе се раѓаат и остануваат слободни и еднакви по права“, што ги вклучуваше правата на слобода, приватна сопственост, неповредливост на поединецот и отпор кон угнетување, беше фундаменталниот принцип утврден со Декларацијата. Секој граѓанин беше еднаков пред законот, имаше право директно или индиректно да учествува во законодавството и не можеше да биде затворен без судска наредба. Во рамките на параметрите на јавниот „ред“ и „законот“[26], слободата на говорот и религијата беа заштитени. На приватната сопственост ѝ беше доделен статус на неповредливо право, а државата можеше да ја присвои само во замена за обештетување и отворање позиции и служби за сите граѓани. Концептот на граѓански и политички права беше создаден во текот на овој историски период, главно поради политички проблеми. Овие права, исто така познати како права од прва генерација, признаваат дека луѓето треба да имаат одреден глас врз законите што ги засегаат и дека постојат некои работи што семоќните владетели не треба да можат да ги прават. Личната слобода и заштитата на поединците од прекршувања на државните правила беа двата главни концепти. Тие имаат штетно влијание врз заштитата на лицето од злоупотребите на државата[27]. Иако има значителен напредок од времето на Кирус, многу од овие идеи првично беа имплементирани како закони што ги исклучуваа жените, луѓето со различна боја на кожа и членовите на одредени социјални, религиозни, политички и економски групи.

Обидите направени кон крајот на 19-ти и почетокот на 20-ти век за забрана на трговијата со робови и намалување на злосторствата од војната служат како одлични примери за тоа како да се надмине оваа околност. Усвојувањето на првите три Женевски конвенции и Хашките конвенции, кои ги поставија темелите за современото меѓународно хуманитарно право и ја изразија силната желба на јавноста да го почитува основното човечко достоинство на луѓето дури и во време на конфликт, е значајно. Создавањето на Меѓународната организација на трудот (МОТ)[28] за надзор на договорите што ги штитат работниците во однос на нивните права, вклучително и нивното здравје и безбедност, и загриженоста на Лигата на народите за заштитата на одредени малцински групи на крајот од Првата светска војна го покажуваат растечкото прифаќање на значењето на човековите права какви што ги знаеме денес. Времето беше за револуција и значаен напредок во одбраната и унапредувањето на човековото

[26] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.
[27] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.
[28] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.

достоинство. На крајот, Втората светска војна послужи како катализатор за привлекување на вниманието на светот кон човековите права. Светот беше згрозен од вонредните злосторства извршени и во и надвор од борбата, како што е убиството на речиси шест милиони Евреи, Синти и Роми (Цигани), хомосексуалци и лица со попреченост од страна на нацистичка Германија. Така, по Втората светска војна, концептот на човекови права стана уште помоќен. По Втората светска војна, Нирнбершките и Токиските процеси ги воспоставија релативно новите термини „злосторства против мирот“ и „злосторства против човештвото“[29]. Со главна цел да се промовира глобалниот мир и да се спречи насилството, владите потоа се обврзаа да ги создадат Обединетите нации. Луѓето сакаа да гарантираат дека никој никогаш повеќе нема да биде неправедно лишен од својата националност, храна, засолниште, слобода или живот. Во 1945 година, педесетте основачки членки на Обединетите нации изјавија во преамбулата на Повелбата на ОН дека се посветени на заштитата на идните генерации од неволјата на војната, која двапати во нашиот живот предизвика невидена тага на човештвото, за да ја потврдат вербата во основните човекови права, во достоинството и вредноста на човечката личност, во еднаквите права на мажите и жените и на големите и малите нации, и да воспостават услови под кои правдата и почитувањето на обврските што произлегуваат од договорите и другите извори на меѓународното право, со цел да се промовира општествениот напредок и повисоките стандарди на живеење во поголема слобода. Државите-членки се согласија „да постигнат меѓународна соработка во решавањето на меѓународни проблеми од економски, социјален, културен или хуманитарен карактер и во промовирањето и охрабрувањето на почитувањето на човековите права и на основните слободи за сите без разлика на раса, пол, јазик или религија“ во првиот член од истата Повелба. Беше преземена силна политичка обврска и за да се унапредат овие цели, веднаш беше формирана Комисија за човекови права, која имаше задача да создаде документ што ќе ги дефинира основните слободи и права наведени во Повелбата[30]. Три години подоцна, 30-те членови што моментално ја сочинуваат Универзалната декларација за човекови права беа изготвени од Комисијата, која доби меѓународна важност под силното водство на Елеонор Рузвелт. „Сите човечки суштества се раѓаат слободни и еднакви по достоинство и права“ е првиот член од Декларацијата, која за прв пат беше претставена на светот како призната и глобално

[29] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.
[30] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.

одобрена повелба. Тие треба да се однесуваат братски едни кон други бидејќи се надарени со разум и совест. Иако не е правно обврзувачка, УДЧП ја воведува идејата дека третманот на владата кон сопствените граѓани сега е легитимна меѓународна грижа, а не само домашна, и дека остварувањето на правата и слободите на поединецот може да биде предмет на одредени ограничувања, кои мора да се одлучат со закон, единствено со цел да се обезбеди соодветно признавање на правата и слободите на другите и да се исполнат праведните барања на моралот, јавниот ред и општата благосостојба во едно демократско општество[31]. Нејзината преамбула концизно наведува дека слободата, правдата и светскиот мир се засноваат на разбирањето дека секој член на човечкото семејство има вродено достоинство, како и еднакви и неотуѓиви права. Таа тврди дека сите права се меѓусебно поврзани и неделиви, додека ги повторува претходно признатите граѓански и политички права и ги воведува таканаречените права од втора генерација, кои се суштински економски, социјални и културни по природа. Пораката - дека остварувањето на едно право е поврзано со остварувањето на другите - беше силна и недвосмислена.

Без разлика дали станува збор за економски, социјални и културни права како што се правото на работа, социјална сигурност и образование, или граѓански и политички права како што се правото на живот, еднаквост пред законот и слобода на изразување, сите човекови права се неделиви, меѓусебно поврзани и зависни едно од друго. Зајакнувањето на едно право го олеснува унапредувањето на другите. Унапредувањето и уживањето на другите права се исто така попречени од негирањето на едно. УДЧП имаше значително влијание и кога се комбинира со Меѓународните пактови за економски, социјални и културни права, како и за граѓански и политички права, таа ја формира таканаречената „Меѓународна повелба за права“[32], која ги опишува должностите на владите да ги почитуваат и бранат човековите права и основните слободи на поединците и групите. Досега, практично сите членки на ООН ги имаат инкорпорирано нејзините принципи во своите устави и тоа го достигна нивото на обичајно меѓународно право, кое е признато како заеднички стандард на достигнување за сите луѓе и сите држави. Од своето основање, Обединетите нации ратификуваа над 20 големи договори, вклучувајќи конвенции, за спречување и забрана на специфични злоупотреби како што се тортура и геноцид и за заштита на особено ранливи групи како

[31] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.
[32] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.

што се жените (Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените, 1979 година), децата (Конвенција за правата на детето, 1989 година) и бегалците (Конвенција за статусот на бегалците, 1951 година). Со цел да се предвидат нови генерации права, бројни други договори и документи ги проширија и разјасниј некои од фундаменталните идеи наведени во оригиналната УДЧП[33]. Овие дополнувања се направени од различни причини, вклучувајќи нови ризици и можности, како и реакција на постепено менувачките поими за човековото достоинство. Во однос на конкретната нова категорија права што се изнесени како права од трета генерација, тие се резултат на подобро разбирање на различните бариери што би можеле да го спречат остварувањето на правата од прва и втора генерација. Солидарноста и колективните права на општеството или народите, како што се правото на одржлив развој, мир или здрава животна средина, ја формираат основата на третата генерација права. Во многу делови од светот има релативно мал развој во однос на човековите права поради фактори, како што се: екстремна сиромаштија, конфликти, еколошки проблеми и природни катастрофи. Затоа, луѓето веруваат дека мора да се признае нова категорија на човекови права. Последната област на човекови права што е разгледана се таканаречените „права од 4-тата генерација“, кои се поврзани со неодамнешниот брз напредок на технологијата. Егзистенцијалните загриженост за тоа што значи да се биде човек и како да се одржува човечкото достоинство се појавуваат преку комбинацијата на материјална, биолошка и дигитална технологија. Речиси секоја човечка активност станува дигитализирана и „датизирана“[34], што отвора нови патишта за злоупотреба на човековите права, како и потенцијал за раст.

Во 1940-тите, програмата на ОН за човекови права започна како мал оддел во седиштето на ОН. Подоцна, одделот се пресели во Женева, а во 1980-тите беше преименуван во Центар за човекови права. Усвоена за време на Светската конференција за човекови права (14–25 јуни 1993 година), Виенската декларација и Програмата за акција понудија конкретни предлози за подобрување и стандардизирање на способноста на ОН за следење на човековите права. Генералното собрание ја воспостави позицијата на 20 декември 1993 година, откако документот побара создавање на Висок комесар за човекови права.

[33] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.
[34] Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.

Преку фундаментални публикации како што е Универзалната декларација за човекови права од 1948 година и подоцнежните договори како што се Меѓународните пактови за човекови права од 1966г година, Обединетите нации (ОН) значително придонесоа за еволуцијата на човековите права. Со изготвување договори за одредени теми како што се тортура, дискриминација врз жените и правата на децата, како и со основање организации како што е Советот за човекови права и бројни комитети за следење на договорите за да се гарантира усогласеност и да се справува со нови прашања, како што се: климатските промени и правата на ранливите групи, ООН го прошири опсегот на меѓународната рамка за човекови права[35]. Декларацијата, која беше изготвена како „заеднички стандард на достигнување за сите народи и нации“, воспостави основни граѓански, политички, економски, социјални и културни права што треба да ги уживаат сите луѓе без исклучок за прв пат во човечката историја. Како камен-темелници на меѓународното право за човекови права и витални компоненти на човековото достоинство, недискриминацијата и еднаквоста се повторуваат сè повеќе и повеќе.

Пишаните претходници на многу современи документи за човекови права вклучуваат Магна Карта (1215), Англиската Повелба за правата (1689), Француската Декларација за правата на човекот и граѓанинот (1789) и Уставот и Повелбата за правата на САД (1791). Сепак, жените, луѓето со различна боја на кожа и членовите на одредени социјални, религиозни, политички и економски групи не беа вклучени во многу од овие списи кога тие првпат беа преведени во закон. Сепак, идеалите на овие списи беа користени од угнетените луѓе низ целиот свет за да промовираат востанија што го поддржуваат правото на самоопределување. По Втората светска војна, концептот за човекови права доби на интензитет. Светот беше згрозен кога нацистичка Германија истреби повеќе од шест милиони Евреи, Синти и Роми (Цигани), хомосексуалци и лица со попреченост. По Втората светска војна, функционери од поразените нации беа судени во Нирнберг и Токио за воени злосторства, „злосторства против мирот“[36] и „злосторства против човештвото“[37]. Со главна цел да се промовира глобалниот мир и да се спречи насилството, владите потоа ветија дека ќе ги создадат Обединетите нации. Луѓето сакаа

[35] Flowers, N. *Human Rights Fundamentals.* https://hrlibrary.umn.edu/edumat/hreduseries/hereandnow/Part-1/short-history.htm. Преземено на 05.11.2025 година.
[36] Flowers, N. *Human Rights Fundamentals.* https://hrlibrary.umn.edu/edumat/hreduseries/hereandnow/Part-1/short-history.htm. Преземено на 05.11.2025 година.
[37] Flowers, N. *Human Rights Fundamentals.* https://hrlibrary.umn.edu/edumat/hreduseries/hereandnow/Part-1/short-history.htm. Преземено на 05.11.2025 година.

да гарантираат дека никој никогаш повеќе нема да биде неправедно лишен од својата националност, храна, засолниште, слобода или живот. Стандардите за човекови права беа побарани од целиот свет со цел да се заштитат цивилите од злоупотреби на владите и да се сметаат земјите одговорни за тоа како се однесуваат кон своите жители. Овие мислења беа клучни за состанокот за изготвување на Повелбата на Обединетите нации во 1945 година во Сан Франциско.

Меѓународниот пакт за граѓански и политички права (МПГПП) и неговиот факултативен протокол, како и Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права (МПЕСКП), беа изготвени од Комисијата на ОН за човекови права со намера да се создадат механизми за спроведување на УДЧП. Тие често се нарекуваат Меѓународна повелба за човекови права, заедно со Универзалната декларација. Правото на живот, слободата на говорот, слободата на вероисповед и правото на глас се меѓу темите што ги опфаќа МПГПП. Храната, образованието, здравството и засолништето се меѓу темите што ги опфаќа МПЕСКП[38]. И двата договора забрануваат дискриминација и го промовираат ширењето на правата за сите луѓе.

Повеќе од 130 земји ги прифатија овие пактови од 1997 година. Сепак, само МПГПП е ратификуван од САД, па дури и тогаш, постојат бројни правни исклучоци од неговото целосно почитување. Обединетите нации ратификуваа над 20 главни договори кои дополнително ги дефинираат човековите права, покрај пактовите што се наоѓаат во Меѓународната повелба за човекови права. Тие вклучуваат договори за заштита на особено ранливи групи, како што се бегалците (Конвенција за статусот на бегалците, 1951 година), жените (Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените, 1979 година) и децата (Конвенција за правата на детето, 1989 година), како и за спречување и забрана на специфични злоупотреби како што се тортура и геноцид. Само три конвенции беа одобрени од САД до 1997 година[39]:

- Конвенцијата за елиминација на сите форми на расна дискриминација;
- Конвенцијата за спречување и казнување на кривичното дело геноцид;
- Конвенцијата за политички права на жените;
- Конвенцијата за ропство од 1926 година;

[38] Flowers, N. *Human Rights Fundamentals.* https://hrlibrary.umn.edu/edumat/hreduseries/hereandnow/Part-1/short-history.htm. Преземено на 05.11.2025 година.
[39] Flowers, N. *Human Rights Fundamentals.* https://hrlibrary.umn.edu/edumat/hreduseries/hereandnow/Part-1/short-history.htm. Преземено на 05.11.2025 година.

- Конвенцијата против тортура и друг суров, нечовечки или понижувачки третман или казнување

Меѓународната повелба за човекови права е проширена со регионални договори за одбрана и унапредување на човековите права во Европа, Америка и Африка. На пример, муслиманските држави ја составија Каирската декларација за човекови права во исламот (1990), додека африканските држави ја составија својата Повелба за човекови и народни права (1981)[40]. Од 1989 година, има значително зголемување на барањето за почитување на човековите права, што се гледа од драматичните случувања во Источна Европа, Африка и Латинска Америка. Слична посветеност на овие идеали може да се види и во народните движења во Кина, Кореја и други азиски земји. Застапниците на човековите права низ целиот свет обично биле цивили, а не јавни службеници. Невладините организации (НВО) особено биле клучни во привлекувањето на вниманието кон прашањата за човековите права на глобално ниво. На пример, Четвртата светска конференција на Обединетите нации за жени во Пекинг, Кина, привлече невидено внимание кон тешките кршења на човековите права на жените поради активностите на невладините организации. Хјуман рајтс воч, Минесота застапници за човекови права, Амнести интернешнл, Друштвото против ропството, Меѓународната комисија на правници, Меѓународната работна група за прашања на староседелците и Преживеаните интернешнл се само неколку од невладините организации кои ги следат владините активности и вршат притисок врз нив да ги следат принципите на човековите права. Разбирањето на рамката за човекови права им овозможува на владините власти да направат значајни промени за слободата. Бројни американски претседатели, вклучувајќи ги Џими Картер, Френклин Д. Рузвелт, Линдон Б. Џонсон и Абрахам Линколн, заземаа силни позиции во корист на човековите права. Под знамето на човековите права, лидери како Нелсон Мандела и Вацлев Хавел направија значајни реформи во други земји.

Концептот на човекови права е таков чие време дојде. Луѓето од целиот свет се повикани на слобода и праведност преку Универзалната декларација за човекови права. Владите што ги злоупотребуваат правата на граѓаните се соочуваат и се повикуваат на одговорност секојдневно. Луѓето од целиот свет се мобилизираат и се соочуваат со

[40] Flowers, N. *Human Rights Fundamentals*. https://hrlibrary.umn.edu/edumat/hreduseries/hereandnow/Part-1/short-history.htm. Преземено на 05.11.2025 година.

неправдата и нечовечноста секојдневно[41]. Како капки вода што паѓаат на карпа, тие ги исцрпуваат силите на угнетување и го приближуваат светот кон постигнување на принципите изразени во Универзалната декларација за човекови права.

2.3. УНИВЕРЗАЛНАТА ДЕКЛАРАЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА – 1948 ГОДИНА

Универзалната декларација за човекови права (УДЧП) ги штити правата на секој човек, насекаде, и служи како глобална мапа на патот за слобода и еднаквост. За прв пат, нациите постигнаа договор за слободите и правата што треба да бидат заштитени универзално, така што секој може да живее слободно, еднакво и со достоинство. Група за изготвување составена од претставници од неколку различни нации, вклучувајќи ги САД, Либан и Кина, започна да работи на УДЧП во 1946 година. Договорот имаше корист од придонесите на државите од сите области и нивните различни религиозни, политички и културни средини кога составниот комитет подоцна беше проширен за да вклучи делегати од Австралија, Чиле, Франција, Советскиот Сојуз и Обединетото Кралство. Откако беше дискутирана од секој член на Комисијата на ОН за човекови права, УДЧП конечно беше одобрена од Генералното собрание во 1948 година. Декларацијата наведува триесет слободи и права на кои секој од нас има право и кои не можат да бидат одземени. Меѓународното право за човекови права сè уште се заснова на правата што беа вклучени. Декларацијата е сè уште во сила денес. Тоа е документот што е преведен најмногу низ целиот свет. Универзалната декларација за човекови права е основна декларација во областа на човековите права. Таа е изготвена од делегати од целиот свет со различно правно и културно потекло и која ги воспоставила основните човекови права за првпат како универзално загарантирани.[42] Декларацијата ги кодифицирала правата што се движат од секој што е роден слободен и еднаков по достоинство и права (член 1) до ниедна држава, група или поединец што нема овластување да укине кое било од правата и слободите наведени во декларацијата (член 30). Декларацијата не е официјално задолжителна за земјите членки на ОН, но правата

[41] Flowers, N. *Human Rights Fundamentals*. https://hrlibrary.umn.edu/edumat/hreduseries/hereandnow/Part-1/short-history.htm. Преземено на 05.11.2025 година.

[42] UK Parliament. „Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration's principles 75 years on". 2023 - https://lordslibrary.parliament.uk/universal-declaration-of-human-rights-promoting-the-declarations-principles-75-years-on/

и слободите што ги содржи беа искористени за изготвување на други обврзувачки документи, како што е Европската конвенција за човекови права.[43]

Генералното собрание на ОН, исто така, усвои мерки за објавување на декларацијата за време на состанокот на 10 декември 1948 година:

- Генералното собрание истакна дека усвојувањето на Универзалната декларација за човекови права е историски чин, со цел да се зајакне глобалниот мир преку придонесот на Обединетите нации за еманципација на поединци од погрешната тиранија и воздржаност, на кои тие премногу често се подложени, имајќи предвид дека формулацијата на прогласот треба да се шири меѓу сите народи во светот:[44]

1. Им препорачува на владите на земјите членки да ја покажат својата приврзаност кон член 56 од повелбата со свечено објавување на текстот на декларацијата и овозможувајќи таа да се шири, да се прикажува, да се чита и да се објаснува првенствено во училиштата и во другите образовни институции, без разлика на политичкиот статус на земјите или територииte;

2. Го повикува генералниот секретар оваа изјава широко да се дистрибуира и, за таа цел, да објавува и да дистрибуира материјали, не само на официјалните јазици туку и користејќи ги сите средства што му се достапни, на сите изводливи јазици;[45]

3. Ги повикува светските специјализирани агенции и невладини организации да вложат максимални напори во пренесување на ова на своите членови.[46]

Сајмон Менли, амбасадорот на Обединетото Кралство во Светската трговска организација и Обединетите нации во Женева, дал изјава во април 2023 година за Универзалната декларација за човекови права. Тој ја гледа декларацијата како фундаментална алатка на меѓународниот систем за човекови права, која „нè водеше во нашите обврски да ги промовираме и да ги заштитиме човековите права за сите“.[47]

Канцеларијата за надворешни работи, Комонвелт, изготвува годишен извештај за човековите права и демократијата. Во најактуелниот извештај, кој бил објавен во јули

[43] UK Parliament. „Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration's principles 75 years on“. 2023 - https://lordslibrary.parliament.uk/universal-declaration-of-human-rights-promoting-the-declarations-principles-75-years-on/

[44] UK Parliament. „Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration's principles 75 years on“. 2023 - https://lordslibrary.parliament.uk/universal-declaration-of-human-rights-promoting-the-declarations-principles-75-years-on/

[45] Charney, J. I. (2013). *Universal International Law.* American Journal of International Law.

[46] Murray, R. (2013). *Human rights in Africa: From the OAU to the African Union*.

[47] UK Parliament. „Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration's principles 75 years on“. 2023 - https://lordslibrary.parliament.uk/universal-declaration-of-human-rights-promoting-the-declarations-principles-75-years-on/

2023 година, министерот за човекови права Лорд Ахмад од Вимблдон изјавил дека „по Втората светска војна, земјите се здружиле за да ветат дека таквите ужаси никогаш нема да се повторат“. Универзалната декларација за човекови права се појави како резултат на овој светски потфат.[48]

Во текот на последните неколку децении, владите соработуваат за да ја подобрат светската инфраструктура за човекови права преку низа договори што ги штитат правата на секој поединец.

Како што стои во годишниот извештај за човекови права и демократија за 2022 година, премногу луѓе сè уште се сеќаваат на омразата, развратот и на трагедиите од Втората светска војна. Премногу авторитарни земји се одлучиле да ги игнорираат своите меѓународни обврски и да владеат преку дискриминација, прогон и насилство.[49]

Кога предрасудите не се откриваат и не се решаваат, често се гледа маргинализација, прогон и во најлошото сценарио, насилство и напади врз поединци и групи. Затоа, потребно е да се дејствува. Исто така, треба да се сфати и да се прифати дека различни земји се движат со различни стапки. Некои се соочуваат со сосема уникатни пречки. Треба сите да бидат свесни за тоа каде се постигнува напредок и, како конструктивни партнери, да се потпрат и да понудат искуство и увид за да го забрзаат идниот успех. Имало моменти кога приватната, успешна дипломатија помогнала да се решат конфликти и ситуации. Имало и други случаи во кои ги идентификувале најеклатантните прекршувања на човековите права преку партнерство, колективно и јавно дејствување.[50]

Без оглед на техниката или проблемот и признавајќи дека при заштитата и при промовирањето на човековите права се наидува на тешки пречки, може да се изврши промена преку застапување и истрајност. Ако напорот води до позитивна промена во животот на поединците и заедниците, вреди секоја секунда од нашето време.

Универзалната декларација покажува дека човековите права се меѓусебно зависни и неделиви. Сите 30 членки во Декларацијата се еднакво важни. Никој не може

[48] UK Parliament. „Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration’s principles 75 years on“. 2023 - https://lordslibrary.parliament.uk/universal-declaration-of-human-rights-promoting-the-declarations-principles-75-years-on/

[49] UK Parliament. „Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration’s principles 75 years on“. 2023 - https://lordslibrary.parliament.uk/universal-declaration-of-human-rights-promoting-the-declarations-principles-75-years-on/

[50] UK Parliament. „Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration’s principles 75 years on“. 2023 - https://lordslibrary.parliament.uk/universal-declaration-of-human-rights-promoting-the-declarations-principles-75-years-on/

да одлучи дека некои се поважни од другите. Одземањето на едното право има негативно влијание врз сите други права.[51]

Сите влади мора да се однесуваат кон човековите права подеднакво, праведно и со ист фокус, бидејќи сите се подеднакво важни. Без оглед на нивните политички, економски или културни структури, сите држави имаат обврска да ги почитуваат и бранат човековите права на сите без исклучок. Затоа, сите права наведени во УДЧП се засноваат на фундаменталната идеја дека секое човечко суштество има исти неотуѓиви права, без оглед на индивидуалните разлики. Ова имплицира дека без оглед на нивните околности, секој маж, жена и дете во светот има исти човекови права. Сите форми на дискриминација се забранети, вклучително и оние засновани на раса, боја на кожа, пол, сексуална ориентација, родов идентитет, јазик, религија, политички или други верувања, национално или социјално потекло, богатство, место на раѓање или која било друга околност. Универзално се однесува на секого, насекаде. Дополнително, УДЧП ја демонстрира меѓусебната поврзаност и неделивост на човековите права. Триесетте членови на Декларацијата се подеднакво значајни. Никој нема овластување да избере кои се позначајни од другите. Секое друго право е негативно засегнато кога едно ќе му се одземе.

Сајмон Менли, амбасадорот на Велика Британија во ОН и Светската трговска организација во Женева, зборуваше за Универзалната декларација за човекови права во април 2023 година. Тој рече дека декларацијата „нè водеше во нашите обврски да ги промовираме и заштитуваме човековите права на сите“[52] и дека е фундаментална алатка на меѓународниот систем за човекови права. „Претходно апстрактните поими за универзалност, еднаквост, недискриминација и вродено достоинство се кодифицирани во меѓународното право и пракса, благодарение на работата што ја започна“[53] декларацијата. Секоја година, Канцеларијата за надворешни работи, Комонвелт и развој објавува извештај за демократијата и човековите права. Во предговорот на најновиот извештај, кој беше објавен во јули 2023 година, министерот за човекови права на Вимблдон, Лорд Ахмад, напиша: „По Втората светска војна, нациите се обединија за да ветат дека вакви ужаси никогаш повеќе нема да се повторат. Универзалната декларација

[51] UK Parliament. „Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration’s principles 75 years on“. 2023 - https://lordslibrary.parliament.uk/universal-declaration-of-human-rights-promoting-the-declarations-principles-75-years-on/

[52] Brown, T. (2023). *Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration’s principles 75 years on*. In Focus, House of Lords Library.

[53] Brown, T. (2023). *Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration’s principles 75 years on*. In Focus, House of Lords Library.

за човекови права произлезе од таа меѓународна вежба. Преку голем број договори што ги штитат правата на секој човек, нациите соработуваа во текот на следните децении за да ја зајакнат глобалната рамка за човекови права. Сепак, омразата, изопаченоста и злосторствата од Втората светска војна не се заборавени за премногу луѓе, како што објаснуваме во овој годишен извештај за човекови права и демократија за 2022 година. Премногу угнетувачки земји избраа да владеат со бруталност, прогон и предрасуди, игнорирајќи ги своите меѓународни обврски. Владата на Велика Британија е цврста во своето верување дека човековите права на сите се сè уште важни. Низ целиот опсег на нашата работа за човекови права, нашиот годишен извештај опишува како соработуваме со нашите партнери за да ги браниме угнетените и маргинализираните.“[54]

Во врска со мултилатералниот систем и човековите права, во извештајот се наведува: „ОН е примарна меѓународна платформа за создавање норми за човекови права, испитување на злоупотреби и прекршувања на човековите права и дискусии меѓу државите за човекови права. Во моментов, Велика Британија е членка на Советот за човекови права на ОН (СЧП), кој се наоѓа во Женева и е главен меѓувладин форум за човекови права. Советот за безбедност на ОН (СБОН), Економскиот и социјален совет (ЕКОСОС), Третиот комитет на Генералното собрание на ОН (ГСОН) и Комисијата на ОН за статусот на жените се дополнителни значајни места на ОН.“[55]

[54] Brown, T. (2023). *Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration’s principles 75 years on*. In Focus, House of Lords Library.
[55] Brown, T. (2023). *Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration’s principles 75 years on*. In Focus, House of Lords Library.

2.4. РАЗВОЈОТ НА ДОГОВОРИТЕ И ПАКТИТЕ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Договорот е официјално потпишан и признаен документ меѓу државите, кој утврдува детални упатства за тоа како секоја држава ќе ја води својата работа на одредена тема. Поединечни влади потпишуваат и пристапуваат кон договорите ad hoc.[56]

а) Договорни тела на Обединетите нации

Телата на Договорот се комитети од независни експерти што го надгледуваат спроведувањето на договорите за човекови права на Обединетите нации (ОН) меѓу потписниците.[57] Тие ги разгледуваат државните извештаи за напредокот на спроведувањето на човековите права според договорот што го следат и даваат авторитативни толкувања за статусот на должностите на државите. Повеќето договорни организации можат да истражуваат и да даваат препораки за поплаки од луѓе и групи што веруваат дека нивните права се прекршени. Постојат осум договорни тела[58] и секое има одговорност во однос на еден од основните договори за човекови права на ОН. Тоа се:

- **Комитет за човекови права:** Меѓународен пакт за граѓански и политички права и неговите протоколи;

- **Комитет за економски, социјални и културни права:** Меѓународен пакт за економски, социјални и културни права и неговиот протокол;

- **Комитет за елиминација на расна дискриминација:** Меѓународна конвенција за елиминација на сите форми на расна дискриминација;[59]

- **Комитет за елиминација на дискриминација против жените:** Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените и нејзиниот протокол;[60]

- **Комитет против тортура:** Конвенција против тортура и друго сурово, нечовечко или понижувачко постапување и неговиот протокол;

- **Комитет за правата на детето:** Конвенција за правата на детето и нејзините протоколи;

---

[56] Human Rights Commission. *Human Right Treaties.* - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties

[57] Human Rights Commission. *Human Right Treaties.* - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties

[58] Human Rights Commission. *Human Right Treaties.* - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties

[59] Inter-Parliamentary Union. (2016). Human Rights. Handbook for Parliamentarians No.26.

[60] Human Rights Commission. *Human Right Treaties.* - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties

- **Комитет за работници мигранти:** Меѓународна конвенција за заштита на правата на сите работници мигранти и членови на нивните семејства;

- **Комитет за правата на лицата со попреченост:** Меѓународна конвенција за правата на лицата со попреченост и нејзиниот протокол.

б) Временска рамка на главните меѓународни договори за човекови права.[61]

- Универзална декларација за човекови права од 1948 година: Универзалната декларација била првата прецизна декларација за основните права и слободи на кои сите луѓе имаат право;[62]

- Конвенцијата за геноцид од 1948 година: ОН ја усвоиле Конвенцијата за спречување и казнување на геноцидот во обид да спречат злосторствата, како што е холокаустот, повторно да се случат. Геноцидот е дефиниран како кривично дело според Конвенцијата;[63]

- Конвенцијата за бегалци од 1951 година: Конвенцијата за статусот на бегалците ги штити правата на оние што се принудени да ја напуштат својата родна земја поради страв од прогон од дефинирани причини;

- Конвенцијата за дискриминација при вработување од 1960 година: Конвенцијата за дискриминација на Меѓународната организација на трудот ја забранува дискриминацијата на работното место по различни основи, вклучувајќи раса, пол, религија, политичко мислење и социоекономско потекло;

- Конвенцијата за расна дискриминација од 1966 година: Меѓународната конвенција за елиминација на сите форми на расни предрасуди бара од нациите да преземат акција за борба против расните предрасуди и да го поттикнат разбирањето меѓу сите раси;[64]

- Пактот за економски, социјални и културни права од 1966 година: Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права ги штити основните права, како што се: правото на пристоен животен стандард, образование, вработување, здравствена заштита и социјална сигурност;

---

[61] Human Rights Commission. *Human Right Treaties*. - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties

[62] Inter-Parliamentary Union. (2016). Human Rights. Handbook for Parliamentarians No.26.

[63] Human Rights Commission. *Human Right Treaties.* - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties

[64] Human Rights Commission. *Human Right Treaties*. - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties

- Пактот за граѓански и политички права од 1966 година: Меѓународниот пакт за граѓански и политички права ги штити човековите права, како што се: правото на глас, слободата на здружување, фер судење, приватност и верска слобода. Првиот протокол воспоставува процес за лицата да поднесуваат жалби за прекршување на нивните права. Вториот протокол се однесува на елиминацијата на смртната казна;

- Конвенција за дискриминација против жените од 1979 година: Според Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените,[65] нациите мора да вложат напори за искоренување на дискриминацијата врз жените и да гарантираат дека жените уживаат човекови права во иста мера како и мажите во различни области, вклучувајќи образование, работа, здравство и семеен живот;[66]

- Конвенција против тортура од 1984 година: Конвенцијата против тортура и други сурови, нечовечки или понижувачки третмани или казни има цел да ја спречи тортурата низ целиот свет. Таа бара од владите да преземат акција за да се стави крај на тортурата во нивните граници. Тоа ги спречува државите да пренесат некого во друга земја каде што најверојатно ќе биде измачуван;

- Детска конвенција од 1989 година: Конвенцијата за правата на детето предвидува дека децата ги имаат истите човекови права како и сите други. Исто така, воспоставува посебни права за децата, одразувајќи ја нивната единствена ранливост, како што е правото слободно да ги изразуваат своите мислења и бараат да го земат предвид најдобриот интерес на детето. Постојат два протокола: еден за детска проституција и порнографија, а друг за учество на деца во вооружени конфликти.[67]

- Конвенција за домородните народи од 1989 година: Конвенцијата за домородните и племенските народи на Меѓународната организација на трудот се обидува да ги брани правата на домородните и племенските народи во целиот свет. Таа е заснована врз почитување на правото на домородните народи да го задржат сопствениот идентитет и да избираат свој тек на развој во сите области, вклучувајќи ги правата на земјиште, обичајно право, здравје и вработување;[68]

- Конвенција за работници мигранти од 1990 година: Меѓународната конвенција за заштита на правата на сите работници мигранти и членови на нивните семејства се

[65] Inter-Parliamentary Union. (2016). Human Rights. Handbook for Parliamentarians No.26.
[66] Human Rights Commission. *Human Right Treaties*. - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties
[67] Human Rights Commission. *Human Right Treaties*. - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties
[68] Alston, P. (2010). The EU and human rights.

обидува да обезбеди целосно заштитени човекови права на работниците мигранти, без оглед на нивниот правен статус;

- Конвенција за лица со попреченост од 2006 година: Конвенцијата за правата на лицата со попреченост се обидува да промовира, да брани и да гарантира целосно и еднакво уживање на сите човекови права на лицата со попреченост. Ги опфаќа правата на здравје, образование, вработување, пристапност и недискриминација;[69]

- Декларацијата за правата на домородните народи од 2007 година: Оваа Декларација обезбедува минимални критериуми за индивидуалните и за колективните права на домородните народи. Тие ја вклучуваат способноста активно да се вклучат во одлучувањето за прашања што ги засегаат, како и слободата да ги извршуваат сопствените економски, социјални и културни развојни цели.

ГЛАВА 3

3. РАМКА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА ВО РАМКИ НА ОН

Со цел да ги унапреди, надгледува и почитува меѓународните стандарди за човекови права, ООН создаде темелна рамка за човекови права. Оваа повеќеслојна рамка вклучува различни институционални процеси, оперативни организации и нормативни алатки кои работат заедно за да ги заштитат основните слободи и човековото достоинство на глобално ниво. Универзалната декларација за човекови права (УДЧП, 1948) служи како нормативен камен-темелник на рамката, а правно обврзувачките договори, како што се: Меѓународниот пакт за граѓански и политички права (МПГПП, 1966) и Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права (МПЕСКП, 1966) ја поддржуваат. Заедно, овие договори создаваат универзални норми, ги дефинираат обврските на земјите-членки и обезбедуваат правна основа за активностите на ООН во областа на човековите права. Институционалниот систем за човекови права на ООН е составен од специјализирани организации чија задача е да го следат усогласувањето и да ги советуваат земјите-членки. Примарното политичко место за решавање на злоупотребите и поттикнување на одговорноста е Советот за човекови права, кој е основан во 2006 година. Комитетот за човекови права, Комитетот за економски, социјални и културни права и комитетите задолжени за КЕДАВ, КЕРД и

[69] Human Rights Commission. *Human Right Treaties.* - https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties

КПД се меѓу договорните организации кои го поддржуваат СЧП преку преглед на државните извештаи, давање препораки и земање предвид на индивидуални жалби. За да ги испита прашањата за човековите права, да обезбеди тематски извештаи и да комуницира со земјите за решавање на прекршувањата, ООН исто така користи специфични механизми, вклучувајќи работни групи, независни експерти и специјални известувачи. Оперативно, рамката ја поддржува промоцијата на човековите права во ранливите и погодените од конфликт земји преку теренски мисии, распоредувања на мировни сили и програми за техничка помош. Со тоа што им дава на сите членки на ООН форум за периодично да ги проценуваат меѓусебните евиденции за човековите права, механизмите како Универзалниот периодичен преглед ја подобруваат одговорноста и транспарентноста. Кога се комбинираат, овие алатки и процеси формираат меѓусебно поврзана рамка дизајнирана да ги унапреди универзалните стандарди за човекови права, а воедно да воспостави рамнотежа помеѓу реалностите на политичката моќ и државниот суверенитет. Рамката за човекови права на ООН продолжува да страда од тешкотии и покрај нејзиниот сеопфатен дизајн. Доследноста на спроведувањето може да биде под влијание на политички фактори, особено во рамките на Советот за безбедност и Советот за човекови права. Доследната примена на стандардите за човекови права често е попречена од недостаток на ресурси, ограничувања на мандатот и различни гледишта за суверенитетот. Сепак, рамката на ОН, која нуди и практични механизми за одговорност и нормативна насока, продолжува да биде најшироко признатиот и институционализиран систем во светот за промоција и заштита на човековите права.

Човековите права се својствени за сите луѓе, без оглед на раса, пол, националност, етничка припадност, јазик, религија или друг статус. Човековите права вклучуваат право на живот и слобода, слобода од ропство и тортура, слобода на мисла и говор и право на работа и образование, меѓу многу други. Овие права се загарантирани за сите луѓе без исклучок.

Човековите права се главна тема во сите политики и иницијативи на ОН во критичните области на мирот и безбедноста, развојот, хуманитарната помош и економските и социјалните прашања. Како резултат на тоа, речиси секоја организација на ОН и специјализирана агенција е вклучена во одреден капацитет во заштитата на човековите права. Некои примери вклучуваат право на развој, кое е во сржта на Целите за одржлив развој, правото на храна, за кое се залага Организацијата за храна и земјоделство на ОН, работничките права, дефинирани и заштитени од Меѓународната

организација на трудот; родовата еднаквост, објавена од ОН Жени; и правата на децата, домородните народи и лицата со попреченост. Високиот комесар на Обединетите нации за човекови права е задолжен за иницијативите за човекови права на ОН. Високиот комесар е одговорен за реагирање на значителни злоупотреби на човековите права и спроведување превентивни мерки[70].

Неколку договори, повелби и договори се од значајна историска вредност. Ова довело до најчесто признаен и преведен документ во светот – „Магна карта“ за човекови права. Овие повелби имаат влијание врз уставите на неколку земји во светот.[71] Првичните побарувања за индивидуални права се појавиле во Европа, со појавата на националните држави. „Магна карта“, првично објавена во 1215 година, е ран правен инструмент што му дава одредени права на англиското благородништво од страна на кралот.[72] „Магна карта“ е објавена во многу формати и реинтерпретирана низ Англија во текот на неколку века. Голем број од принципите на „Магна карта“ се однесувале на функционирањето на феудалното англиско општество, но исто така влијаеле врз создавањето на обичајното право.[73] Еден од најзначајните придонеси било правото на слободните луѓе да не се затвораат или да не се казнуваат, освен во согласност со законот.[74]

Во 1628 година англискиот парламент ја објавил Петицијата за правото, која се обидувала да ја ограничи моќта на кралот со незаконско произволно апсење или затворање, како и мешање во правата на сопственост. Парламентот по извесно време го одобрил англискиот Закон за човекови права (1689). Законот првенствено се однесувал на овластувањата што може да ги користи само парламентот, но не и кралот, иако вклучувал некои индивидуални права, како што е забраната за груби и невообичаени казнувања.

Во текот на историјата, човековите права биле обликувани од многу идеи засновани врз општествени и културни ситуации. Раното законодавство за човекови права било под влијание и на религиозните и на секуларните перспективи на

[70] HUMAN RIGHTS. *UN NATIONS*. https://www.un.org/en/global-issues/human-rights. Преземено на 12.08.2025 година.
[71] Dr. Agarwal H. (2009). International Law and Human Rights. Central Law Publication, 16th edn., Allahabad. стр.736
[72] Chaudhary, B. (2023). *Definitions, Origins, Nature and Importance of International Law: Meaning and Definitions of International Law.*
[73] Chaudhary, B. (2023). *Definitions, Origins, Nature and Importance of International Law: Meaning and Definitions of International Law.*
[74] Human Rights Explained: The Emergence of Rights in Law. *Australian Human Rights Commission*. - https://humanrights.gov.au/our-work/education/human-rights-explained-emergence-rights-law

општеството. Земјоделството и складирањето храна го олесниле човечкото населување и растот на населението, што довело до развој на градовите. Цивилизацијата потекнува од античка Месопотамија, која влијаела врз западните традиции, особено врз основните принципи на човековите права. Прописите на Хамураби, издадени од вавилонскиот монарх, обезбедиле правична плата, заштита на имотот и барале докази за обвинувањата на судењето.[75] Историчарите генерално го сметаат Кодексот на Хамураби, кој датира од околу 1800 година пр.н.е., како основен документ во западната традиција на човекови права. Вавилонскиот закон се засновал врз правдата „око за око“. Постоела значителна разлика во тоа како се суделе благородниците и робовите.

Многу рани договори што ги нагласувале индивидуалните права се однесувале на етничките, верските или на јазичните малцинства. Вестфалскиот мир, потпишан во 1648 година, ставил крај на долгогодишниот конфликт во Европа и го поделил континентот на нации држави. Мировните договори му овозможиле на принцот на секоја држава опција да избере католицизам, лутеранизам или калвинизам за своја државна религија, но тие исто така им гарантирале на другите христијани што живеат во таа држава ограничено право на верска слобода.[76]

Австрија, Прусија и Русија потпишале изјава на Виенскиот конгрес во 1815 година со која се обврзале да ја заштитат националноста на своите полски поданици. Ова е едно од првите документирани правни признанија на правото на идентитет во современа Европа.

Во Берлинскиот договор (1878), балканските држави што настанале по падот на Отоманската Империја се обврзале да ги заштитат животите, имотот и верските права на своите жители. Мировните договори потпишани на крајот на Првата светска војна вклучувале услови со кои се гарантирала безбедноста на малцинствата. Како што биле ревидирани националните граници, правото на самоопределување на одредени заедници било признаено преку еден вид гласање што им овозможило да изберат во која земја ќе станат членови. Заштитата на малцинствата станала предуслов за учество во Лигата на народите и затоа малцинските права биле обезбедени со договори за воспоставување

[75] Dr. Agarwal, H. (2009). International Law and Human Rights. *Central Law Publication, 16th edn., Allahabad,* стр.736.

[76] Human Rights Explained: The Emergence of Rights in Law. *Australian Human Rights Commission*. - https://humanrights.gov.au/our-work/education/human-rights-explained-emergence-rights-law

„доверливи области“ (администрирани од членовите на Лигата). Декларациите и записите за права одиграле значајна улога во Француската и во Американската револуција во 18 век.[77]

Американската декларација за независност (1776) потенцирала дека сите луѓе се родени еднакви и поседуваат одредени неотуѓиви права. Уставот на Соединетите Американски Држави (САД), што бил ратификуван во 1789 година, го признал правото на *habeas corpus* (петиција за прогласување невиност), како и правото на судење од поротата.[78]

Француската Декларација за правата на човекот и граѓанинот гласела дека „Мажите се раѓаат и остануваат слободни и еднакви во правата... овие права се слобода, сопственост, безбедност и отпор кон угнетување“. Француската декларација, која има извонредни сличности со сегашниот Закон за човекови права, вклучува многубројни права што денес се дел од меѓународното законодавство за човекови права, вклучително и како слобода на изразување и пресумпција на невиност.

Во 1791 година Уставот на САД бил ревидиран за да го вклучи американскиот Закон за човекови права. Овој закон е сè уште во сила и денес и ги опфаќа правата на слобода на вероисповед, говор и правилен процес.[79]

Законот за човекови права не бил вклучен во првичниот нацрт на американскиот Устав. Некои држави се обиделе да го вклучат Законот како услов за ратификација на федералниот устав.[80] Во 1791 година желбата за Закон за човекови права била исполнета, што резултирало со првите десет амандмани на Уставот.[81]

Канцеларијата на Високиот комесар за човекови права служи како фокусна точка за сите иницијативи за човекови права на Обединетите нации. Таа дејствува како секретаријат на Советот за човекови права, договорните тела (експертски комитети кои го надгледуваат усогласувањето со договорите) и други организации за човекови права на ОН. Исто така, спроведува активности поврзани со човековите права.

---

[77] Human Rights Explained: The Emergence of Rights in Law. *Australian Human Rights Commission*. - https://humanrights.gov.au/our-work/education/human-rights-explained-emergence-rights-law

[78] Human Rights Explained: The Emergence of Rights in Law. *Australian Human Rights Commission*. - https://humanrights.gov.au/our-work/education/human-rights-explained-emergence-rights-law

[79] Human Rights Explained: The Emergence of Rights in Law. *Australian Human Rights Commission*. - https://humanrights.gov.au/our-work/education/human-rights-explained-emergence-rights-law

[80] Tampubolon, M. (2022). Human Rights: An Unenforceable Concept. *Randwick International of Social Science Journal.*

[81] Kamble, R. (2018). *Evolution and Historical Development of Human Rights.* стр.144-148.

Повеќето основни договори за човекови права имаат надзорен комитет кој е задолжен да процени како договорот се спроведува од страна на земјите што го ратификувале. Поединци чии права се повредени можат да поднесат жалби директно до Комитетите што ги надгледуваат договорите за човекови права.

Основните права биле воспоставени за да се ограничи власта и да се спречи тиранијата врз луѓето.

Во 18 век поимот универзалност бил ограничен на народот на државата, со права вклучени во уставот. На други граѓани, вклучително и жени, малолетници и робови, им биле ускратени целосни или делумни права. Во Франција жените не биле третирани еднакво со мажите. Во 8 век Олимпија де Гуж (Olymbe de Gouges) била обезглавена затоа што се залагала за целосни права на жените и предложила „Декларација за правата на жената и жената граѓанка“.[82]

Човековите права, какви што ги познаваме денес, еволуирале со милениуми. Иако терминот „човекови права“ изгледа современо, тој постои уште од почетокот на човековата цивилизација. Човековите права постоеле во многу форми од појавувањето на човекот како општествено животно, вклучувајќи семејства, кланови, племиња, села, градови и суверени нации. Од историска гледна точка, поимот човекови права може да се проследи наназад до принципите што ги споделува целото човештво.

Генералното собрание на Обединетите нации ја донесе Универзалната декларација за човекови права на 10 декември 1948 година, како резултат на Втората светска војна. Со крајот на војната и формирањето на Обединетите нации, светската заедница вети дека никогаш повеќе нема да дозволи злосторства како оние извршени за време на таа војна. Светските лидери решија да ја дополнат Повелбата на ОН со патоказ за да ги обезбедат правата на сите луѓе во светот. Декларацијата што тие ја разгледаа, која подоцна ќе стане Универзална декларација за човекови права, беше усвоена за време на првата сесија на Генералното собрание во 1946 година.[83]

Собранието ја разгледа нацрт-декларацијата за основните човекови права и слободи и ја проследи до Економско-социјалниот совет. За време на својата прва седница на почетокот на 1947 година, Комисијата им дозволи на своите членови да подготват „прелиминарен меѓународно нацрт-закон за човекови права“. Процесот бил

[82] Kamble, R. (2018). *Evolution and Historical Development of Human Rights*. стр.144-148.
[83] History of the Declaration. *United Nations*. - https://www.un.org/en/about-us/udhr/history-of-the-declaration

преземен од формален комитет, составен од членови на Комисијата од осум различни држави, избрани со соодветно разгледување за географска застапеност.[84]

Комисијата за човекови права се состоела од 18 членови со различно политичко, културно и верско потекло. Еленор Рузвелт, вдовица на американскиот претседател Френклин Д. Рузвелт, претседавала со комитетот за пишување на Декларацијата за човекови права и била признаена како движечки фактор за одобрувањето на Декларацијата. Комисијата првпат се состанала во 1947 година.[85]

Конечниот нацрт на Касин ѝ бил предаден на Комисијата за човекови права со седиште во Женева. Женевскиот нацрт бил нацрт-декларацијата што била дистрибуирана до сите земји членки на ОН за дискусија.

Првичниот нацрт на Декларацијата бил предложен во септември 1948 година и приближно 50 земји членки придонесле за финалниот документ.

На 10 декември 1948 година Генералното собрание ја донесе Универзалната декларација којашто беше изгласана со 48 гласа за, а ниту еден против и 8 воздржани.[86]

Целиот текст бил напишан за неполни две години. Во период кога Земјината топка била поделена меѓу источен и западен блок, пронаоѓањето заеднички јазик за тоа што треба да ја сочинува суштината на декларацијата се покажала како монументален предизвик.[87]

[84] History of the Declaration. *United Nations*. - https://www.un.org/en/about-us/udhr/history-of-the-declaration
[85] History of the Declaration. *United Nations*. - https://www.un.org/en/about-us/udhr/history-of-the-declaration
[86] History of the Declaration. *United Nations*. - https://www.un.org/en/about-us/udhr/history-of-the-declaration
[87] Reid, K. (2016). *The Universal Declaration of Human Rights: A global history.*

3.1. КАНЦЕЛАРИЈАТА НА ВИСОКИОТ КОМЕСАР НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Примарното тело на ОН за човекови права е Канцеларијата на Високиот комесар за човекови права (ОН за човекови права). Тој се залага за глобална посветеност на унапредување и одбрана на целиот спектар на слободи и права наведени во Универзалната декларација за човекови права.

Канцеларијата на Високиот комесар за човекови права беше создадена од Генералното собрание на ООН во декември 1993 година со резолуцијата 48/141, која исто така го опишува нејзиниот мандат. Поминаа само неколку месеци откако Виенската декларација и Акциониот план беа усвоени од Светската конференција за човекови права.

Виенската декларација, која беше ратификувана од 171 држава, ја потврди глобалната посветеност на човековите права. Дополнително, таа бараше да се зајакнат и хармонизираат капацитетите за следење на човековите права на системот на Обединетите нации.

Највисокото тело на ОН за човекови права е Канцеларијата на Високиот комесар за човекови права. Канцеларијата се залага за глобална посветеност на унапредување и одбрана на сите слободи и човекови права наведени во Универзалната декларација за човекови права. Канцелариите и Високиот комесар имаат посебна одговорност да[88]:

- промовираат и ги бранат сите човекови права: ОН за човекови права помага во развојот на критериумите што се користат за проценка на напредокот на човековите права на глобално ниво и непристрасно се изјаснува во однос на злоупотребите на човековите права;
- помагаат во јакнењето на луѓето: ОН за човекови права спроведува застапнички, образовни и истражувачки проекти за зголемување на јавното и меѓународното знаење и учество во прашањата за човекови права;
- ги помага владите: канцеларијата помага во спречувањето на злоупотреби и смирувањето на потенцијално конфликтни ситуации преку присуство на терен. Чувствителните програми за донесување одлуки и развој се

[88] ENNHRI. *Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR, UN Human Rights Office).* https://ennhri.org/guidance-nhris-under-threat/ohchr/. Преземено на 04.11.2025 година.

информирани од нејзиното следење и анализа. Дополнително, ОН за човекови права го поддржува создавањето и мудрото спроведување на законите и политиките низ целиот свет, нудејќи им на илјадници луѓе правен совет и градење капацитети.

- интегрирање на гледната точка на човековите права во сите иницијативи на ОН: ОН за човекови права ги интегрира човековите права во сите иницијативи на ОН за да гарантира дека трите столба на ОН - развој, мир и безбедност и човекови права - се поврзани и се поддржуваат еден со друг[89].

Одделот за национални институции и регионални механизми на ОН за човекови права им помага на земјите-членки на ОН во воспоставувањето на национални институции на човекови права и во подобрувањето на капацитетите на веќепостоечките. Глобалната алијанса на национални институции за човекови права, вклучувајќи го и нејзиниот Поткомитет за акредитација, го има ОН за човекови права како свој Секретаријат. Регионалната канцеларија на Високиот комесар на ОН за човекови права за Европа, со седиште во Брисел, го промовира извршувањето на мандатот на ОН за човекови права низ цела Европа, особено во однос на институциите на ЕУ и клучните играчи на ЕУ. Покрај тесната соработка со Европска мрежа на национални институции за човекови права и другите регионални партнери за поддршка на националните органи за човекови права на регионално ниво, Регионалната канцеларија нуди техничка помош и совети за политики на институциите на ЕУ. Во голем број области од важност за ОН и ЕУ, таа се занимава со лобирање, комуникација за човекови права, градење капацитети и им помага на граѓанското општество и другите актери во однос на внатрешната и надворешната политика на ЕУ. Во рамките на параметрите на меѓународното право за човекови права, ОН за човекови права, исто така, нуди помош, насоки и знаење за различни механизми за следење на човековите права на системот на ОН. Системот на Обединетите нации има два различни вида механизми за следење на човековите права: субјекти засновани на повелба и тела засновани на договори. Спроведувањето на главните меѓународни договори за човекови права го надгледуваат десетте договорни тела за човекови права, кои се составени од комитети на непристрасни експерти[90]. Советот за човекови права, Специјалните процедури, Универзалниот периодичен

[89] ENNHRI. *Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR, UN Human Rights Office).* https://ennhri.org/guidance-nhris-under-threat/ohchr/. Преземено на 04.11.2025 година.
[90] ENNHRI. *Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR, UN Human Rights Office).* https://ennhri.org/guidance-nhris-under-threat/ohchr/. Преземено на 04.11.2025 година.

преглед (УПР) и Независните истраги се меѓу организациите засновани на повелба. Различните механизми добиваат знаење и помош од ОН за човекови права, а НИРМС им помага на НИЧП да комуницираат со нив.

3.2. СОВЕТОТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА И УНИВЕРЗАЛЕН ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД

УПП е метод што го користи ООН за да ја испита општата состојба на човековите права во сите нејзини земји-членки. Советот за човекови права на ООН (СЧП) има механизам наречен УПП. Секоја земја-членка на ООН учествувала во УПП од нејзиното започнување во 2008 година. Сите тие патувале во Женева, Швајцарија, за да одговорат на прашања за нивната евиденција за човековите права. Иако некои држави не објавиле дали ги прифатиле препораките што им се презентирани, поголемиот дел од државите ги прифатиле препораките од други членки на ООН. Препораките не можат формално да бидат отфрлени од страна на држава[91]. Во него мора да се наведе дали секоја препорака има поддршка од државата и затоа е одобрена или дали е почитувана, но отфрлена. Испитувањето на УПП се спроведува како интерактивен дијалог за време на 3½-часовен „преглед“ од страна на работната група на УПП, до кој можат да пристапат сите земји-членки на ООН. Државата што се разгледува има седумдесет минути да го достави својот извештај, да одговори на прашања од други држави и да даде завршни зборови. Државите што учествуваат во евалуацијата имаат 140 минути да поставуваат прашања, да понудат коментари и да предложат промени во државата што се разгледува. Дополнително, десет работни дена пред УПП на државата, тие можат да испратат писмени прашања за евалуација. Три земји-членки, познати како тројка, се избираат по случаен избор за секој преглед. Тие му помагаат на Секретаријатот во изготвувањето на извештајот на работната група и ги доставуваат писмените прашања до државата што се прегледува. НВО не можат да учествуваат во прегледот, но можат однапред да достават писмени информации и препораки.

УПП не е механизам на ООН сам по себе. Бидејќи зависи од активностите на договорните тела и единствените процедури, може да се користи за следење на нивните последни мисли или предлози. УПР може да произведе и дополнителни предлози што ги земаат предвид националните случувања од последното испитување на државата од

[91]UPR Info. *The Universal Periodic Review Information for NGOs*. https://upr-info.org/sites/default/files/documents/2012-02/upr_factsheet_1_the_upr_e.pdf.

страна на договорните тела. Овие договорни организации имаат овластување да ги спроведат овие предлози. За разлика од заклучните заклучоци на договорните организации, државата што формално ги прифаќа предлозите на УПР се обврзува да ги спроведе пред нејзината последователна проценка. Државата мора да поднесе извештај за дејствијата што ги презела од последниот преглед, дури и ако не ставила до знаење дали ги прифатила или само ги забележала препораките на УПП[92].

Советот за човекови права (СЧП) доби мандат да спроведе Универзален периодичен преглед (УПП) на „исполнувањето од страна на секоја држава на нејзините обврски и заложби за човекови права на начин што обезбедува универзалност на опфатот и еднаков третман во однос на сите држави“ кога беше основан од Генералното собрание во 2006 година. Една година подоцна, членовите на СЧП постигнаа консензус за пакет за градење институции, чија клучна компонента ги утврдува процедурите за почетниот циклус на УПП[93]. Со цел да им се помогне на најмалку развиените земји и малите островски држави да учествуваат во УПП и да ги спроведат своите препораки во пракса, СЧП, исто така, побара од Генералниот секретар да создаде Доброволен фонд за учество во механизмот на УПП и Доброволен фонд за финансиска и техничка помош во 2007 година. Првичниот циклус на УПП траеше од февруари 2008 година до март 2012 година. Мај 2012 година го означи почетокот на вториот циклус. Процесот на УПП требаше да биде колаборативен, со целосно учество на државата што се разгледува (УПП), според Генералното собрание. Сите 193 земји-членки на ОН учествуваа во УПР од нејзиното започнување во 2008 година, воспоставувајќи посебен механизам што им овозможува на земјите-членки на ОН да ги советуваат другите држави за тоа како подобро да ги промовираат и бранат човековите права. Ова имаше за цел да ја отфрли идејата дека работата на претходната Комисија за човекови права била „селективна и заснована на двојни стандарди“ во однос на околностите карактеристични за одредени земји. Речиси сите држави го прифатија големото мнозинство препораки од други држави, покрај нивното целосно ангажирање досега[94].

Бидејќи специјалните процедури, договорните тела и другите организации на ОН придонесуваат кон УПП, тоа не е самостоен процес на Советот за човекови права.

[92]UPR Info. *The Universal Periodic Review Information for NGOs*. https://upr-info.org/sites/default/files/documents/2012-02/upr_factsheet_1_the_upr_e.pdf.
[93] INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS BACKGROUND NOTE. *OVERVIEW OF THE UNIVERSAL PERIODIC REVIEW MECHANISM*. https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/02/UPR.pdf.
[94] INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS BACKGROUND NOTE. *OVERVIEW OF THE UNIVERSAL PERIODIC REVIEW MECHANISM*. https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/02/UPR.pdf.

Дополнително, се однесува на упатства и норми од организации како Меѓународната организација на трудот кои обично не се сметаат за дел од апаратот за човекови права на ОН. Механизмот на УПП „отвори невидени можности за иницирање или зајакнување на дијалогот и соработката за човекови права на сите нивоа и со сите земји“, според Комесарот на ОН за човекови права. Се вели дека процесот на УПП има и други предности и придобивки, како што се[95]:

- досега целосно почитување (за разлика од договорните тела на ОН, каде што усогласеноста со периодичното известување е 33%);
- развој на комуникацијата меѓу владите и граѓанското општество, што недостасуваше во многу нации.
- ја подобрува, а не ја реплицира работата на договорните тела;
- создаде основен сет на записи;
- ги натера државите да се евалуираат себеси, со можност за преглед пред советот за човекови права во иднина;
- успешен процес на UPR може да се користи како модел за развој на нова, можеби поповолна динамика на меѓудржавен ангажман во рамките на системот на ОН;
- механизмот на UPR обезбедува ветувачка платформа за државите да препорачуваат политики едни на други, бидејќи е резултат на компромис и консензус;
- нуди платформа за SUR доброволно да се посвети на подобрување на состојбата со човековите права во својата нација;
- државите веројатно ќе се стремат кон висока стапка на прифаќање (или затоа што веруваат дека препораките се валидни и корисни или затоа што се загрижени за перцепцијата дека ќе отфрлат многу препораки).

Од друга страна, системот на UPR е критикуван и од следниве причини[96]:

- UPR наложува SUR да прифаќа препораки;
- SUR прифаќа „лесни“ предлози, а ги отфрла „тешките“ препораки;

[95] INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS BACKGROUND NOTE. *OVERVIEW OF THE UNIVERSAL PERIODIC REVIEW MECHANISM*. https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/02/UPR.pdf.
[96] INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS BACKGROUND NOTE. *OVERVIEW OF THE UNIVERSAL PERIODIC REVIEW MECHANISM*. https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/02/UPR.pdf.

- препораките на работната група на UPR беа премногу општи, особено на почетокот на првиот циклус на UPR, што го отежнуваше нивното спроведување;
- до крајот на првиот циклус на UPR, имаше премногу препораки, што го отежнуваше нивното спроведување на SUR;
- многу од државите што се прегледуваат не ги презедоа потребните чекори за креирање планови за имплементација;
- среднорочниот извештај за примената на препораките од UPR не е доставен до HRC од страна на мнозинството држави што се прегледуваат;
- државите што учествуваат во вториот циклус на UPR не ги имплементираа доволно предлозите што ги дадоа за време на првиот циклус;
- одредени прашања, како што се бизнисот и човековите права, не беа доволно разгледани од страна на државите што учествуваат во вториот циклус на UPR[97].

ГЛАВА 4

4. ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ЗА ЗАШТИТА И ПРОМОЦИЈА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА

Сите програми и иницијативи на ОН во клучните домени на мирот и безбедноста, развојот, хуманитарната помош и економските и социјалните прашања ги вклучуваат човековите права како централна тема. Поради ова, зачувувањето на човековите права до одреден степен ги вклучува речиси секое тело на ОН и специјализирана агенција. Примерите вклучуваат централен принцип на Целите за одржлив развој, правото на развој; застапувањето на правото на храна од страна на Организацијата за храна и земјоделство на ОН; дефиницијата и заштитата на работничките права од страна на Меѓународната организација на трудот; промоцијата на родовата еднаквост од страна на ОН за жени; и правата на децата, домородните народи и лицата со попреченост[98].

Човековите права претставуваат еден од трите меѓусебно поврзани и меѓусебно зајакнувачки столба на Обединетите нации впишани во Повелбата, заедно со мирот,

[97] INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS BACKGROUND NOTE. *OVERVIEW OF THE UNIVERSAL PERIODIC REVIEW MECHANISM*. https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/02/UPR.pdf.
[98] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.

безбедноста и развојот, и се во центарот на сите операции на ОН. Во своите напори за борба против криминалот, дрогата и тероризмот и за помагање на земјите-членки во воспоставување безбедно општество засновано на владеењето на правото, УНОДЦ (Канцеларија на ОН за дрога и криминал) е во единствена позиција да работи на сите три столба. Посебната должност на УНОДЦ да ги брани и почитува стандардите и нормите на ОН во кривичната правда и спречувањето на криминалот е клучен дел од нејзината работа за владеењето на правото[99]. Канцеларијата ќе го максимизира позитивното влијание врз човековите права од својата работа и секогаш ќе ја зема предвид гледната точка на човековите права при планирањето на нашите програми, со оглед на важноста на човековите права за целите на организацијата на Обединетите нации и активностите на УНОДЦ. Оваа Белешка има за цел да објасни како пристапот базиран на човековите права може да се користи во работата на УНОДЦ, особено во регионалните програми на УНОДЦ, како што е наведено во целта на упатството.

Договорите, основните принципи, обичајното меѓународно право и другите извори на меѓународното право често ги изразуваат и поддржуваат универзалните човекови права. Со цел да се унапредат и одбранат основните слободи и човековите права на поединци или групи, правото на човекови права воспоставува и позитивни и негативни обврски (т.е. работи што треба да се прават и работи што не треба да се прават) за владите, како и права (а повремено и должности) за поединците. Од граѓански и политички права до економски, социјални, културни и развојни права, низата човекови права што се загарантирани во меѓународното право опфаќа речиси секој аспект од индивидуалното и колективното постоење. Државите можат да ограничат некои од овие права од причини што вклучуваат јавна безбедност, ред, здравје, морал и права и слободи на другите луѓе, но не смеат да ги ограничуваат другите на кој било начин.

Од правна гледна точка, сите држави мора да ги почитуваат човековите права наведени во обичајното меѓународно право. Како и целото обичајно меѓународно право, обемот и содржината на обичајното меѓународно право за човекови права постојано се менуваат. Се признава дека одредени клаузули од Универзалната декларација за човекови права (УДЧП) од 1948 година го стекнале статусот на обичајно меѓународно право. На пример, прифатливо е да се каже дека принципот на недискриминација и забраните против тортура, геноцид и ропство го сочинуваат меѓународното обичајно право. Повелбата на Обединетите нации и УДЧП беа два од првите меѓународни

[99] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.

документи што кодифицираа долгогодишни поими за правата што се фундаментални за многу правни системи. На меѓународните договори за човекови права, како што се Меѓународниот пакт за граѓански и политички права и Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права, им претходеше УДЧП[100].

„Меѓународната повелба за правата“[101] е составена од овие три документи. Обврските за човекови права што се наоѓаат во договорите се извршливи само по ратификација или пристапување, за разлика од меѓународното обичајно право. Постапката со која државата го индицира својот договор да биде обврзана со договор што веќе го потпишала е позната како ратификација. Процесот со кој државата се приклучува на договор што не го потпишала е познат како пристапување. Иако Виенската конвенција за договорното право бара од потписникот на меѓународна конвенција или договор за човекови права да се воздржи од дејствија што би можеле да ја поткопаат целта или целта на пактот, само потписите не генерираат правно обврзувачки обврски. Постојат меѓународни и регионални договори за човекови права.

Државата е истовремено обврзана со двата сета одговорности кога ратификува и меѓународен и регионален договор, како што е Американската конвенција за човекови права. Затоа, специфичните правни обврски на државата за човекови права зависат од релевантните договори што ги ратификувала, покрај правата гарантирани со обичајното меѓународно право. Меѓународните договори и конвенции за човекови права се применуваат само за нации кои ги ратификувале или им пристапиле, и само кога се „во сила“, што е типично резултат на одреден број држави-страни.

Обврските можат да се променат или суспендираат на два значајни начина. Кога ќе се појави јавна вонредна состојба што претставува закана за опстанокот на нацијата, државата-страна може да се откаже од голем број права или да изрази посебни загрижености во врска со ратификацијата[102]. Сепак, некои права, како што е правото на живот, се неотуѓиви и применливи во секоја околност.

Најдобро е меѓународните човекови права да се сметаат за индивидуални барања. Надлежната држава ја носи главната одговорност за исполнување на овие барања. Нациите се главни субјекти на меѓународното право генерално, а нациите ратификуваат меѓународни договори за човекови права. Одговорноста на државата обично се состои

[100] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.
[101] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.
[102] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.

од неколку компоненти, во зависност од конкретното право за кое станува збор. Овие компоненти често се сметаат за должности на државата да[103]:

• почитува права (за да спречи кршење на правата);

• брани права (да ги спречи другите да ги кршат правата);

• исполнува права (да нуди конструктивна поддршка или услуги потребни за задоволување на барањата на поединецот).

Усвојувањето стратегија за техничка помош и развојна соработка базирана на човекови права е клучна компонента во „интегрирањето“ на промоцијата на човековите права. „Изјавата за заедничко разбирање на агенциите на Обединетите нации за пристапот кон развојната соработка базиран на човекови права“ содржи упатства за спроведување на стратегија базирана на човекови права. Изјавата за заедничко разбирање служи како основа за поголемиот дел од експлицитните политики за интегрирање на човековите права на агенциите на ОН. Изјавата за заедничко разбирање предлага[104]:

- ПРОЦЕС: нормите и принципите на човековите права треба да ја насочуваат целата развојна соработка и програмирање во сите сектори и низ сите фази од процесот на програмирање;

- ЦЕЛ: сите програми за развојна соработка, политики и техничка помош треба да го подобрат исполнувањето на човековите права;

- РЕЗУЛТАТ: развојната соработка треба да им помогне на земјите да ги исполнат своите должности и/или луѓето да ги потврдат своите права.

Пристапот базиран на човекови права бара намерно и методично вклучување на човековите права и принципите на човековите права во секој аспект од програмската активност. Стратегијата базирана на човекови права треба, особено, да нагласи програмирање кое промовира еднаквост и недискриминација, обезбедува вклучување и учество на маргинализираните групи и ја зајакнува одговорноста на државата во однос на нејзините обврски за човекови права. Главната цел на сите програми и во секоја фаза од програмскиот циклус треба да биде подобрување на испораката на услуги на UNODC/ УНОДЦ[105] преку зајакнување на капацитетот на државата за гарантирање на релевантните човекови права во областите на правдата, безбедноста и здравството.

[103] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.
[104] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.
[105] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.

Всушност, ова подразбира оценување на секоја програмска активност од гледна точка на тоа дали го подобрува капацитетот, почитувањето и исполнувањето на човековите права на државата, покрај целите на тековниот проект или програма. Прашањата за човековите права честопати придонесуваат за основните причини за безбедносните, правосудните и здравствените проблеми што UNODC работи на решавање. Затоа, спроведувањето на пристап базиран на права не треба да се гледа како „дополнителен додаток“, туку како клучна компонента на техничката поддршка, почнувајќи од фазата на идентификација на проблемот. Техничката поддршка на UNODC честопати вклучува иницијативи што би можеле да ги унапредат човековите права[106]. За да се максимизира нивното корисно влијание врз остварувањето на човековите права, тие можеби само треба да се прилагодат или дотеруваат.

Постои мал, но постојан ризик операциите на UNODC да имаат штетно влијание врз човековите права, иако техничката помош на UNODC нуди бројни можности за позитивно влијание и промоција на човековите права, особено преку промоција на контролата на дрогата и други релевантни конвенции, стандарди и норми. Веројатноста за ова да се случи е минимална ако програмите за техничка помош на UNODC се планирани за унапредување на правата од самиот почеток. Сепак, како што е наведено во оваа белешка, UNODC има одговорност да се грижи да обезбеди дека неговите политики и активности (или неактивности) не ги компромитираат човековите права на луѓето или обврските на владите за човекови права. На најекстремниот крај од скалата, активностите на меѓународните организации понекогаш можат директно да резултираат со негирање на човековите права. Ова ги опфаќа ситуациите во кои странски цивилен персонал постапува неетички или криминално во земјата домаќин. Тоа може да се случи и во случаи кога програмите за техничка помош се лошо планирани и не ги земаат предвид нормите за човекови права[107]. На пример, UNODC може да ѝ помогне на државата во креирање ново законодавство кое ги крши човековите права и други релевантни меѓународни договори. Според одговорноста за ажурност, иницијативите и програмите на UNODC никогаш не смеат намерно или ненамерно да произведат такви резултати. Поддршката од страна на Генералниот секретар на „Политиката за должно внимание на човековите права за поддршка на ОН на безбедносни сили кои не се дел од ОН“[108] (HRDDP) во јули 2011 година го привлече вниманието кон важноста на

[106] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.
[107] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.
[108] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.

обезбедувањето операциите на ОН да не помагаат или да не им помагаат на кршењата на човековите права на ниво на системот на ОН. Според оваа политика, помошта на ОН не може да се даде во ситуации каде што постојат основани причини за сомневање дека субјектите примателисериозно ќе го прекршат меѓународното хуманитарно право, законот за човекови права или законот за бегалци, и каде што надлежните органи не ги преземаат потребните корективни или ублажувачки мерки. Поддршката дадена на националните воени, паравоени, полициски, разузнавачки служби, гранична контрола и слични безбедносни сили, како и органите задолжени за нивно управување, администрација, команда или контрола, се опфатени со оваа политика.

Кога УНОДЦ се соочува со негирање на права во контекст на техничката помош на УНОДЦ и неговите односи со влади кои не претставуваат ризик од соучество на УНОДЦ во кршењата на човековите права, но каде што УНОДЦ сè уште може да преземе конструктивни мерки, УНОДЦ има обврска да ги заштити човековите права. УНОДЦ има способност значително да ги подобри тешките услови за човекови права благодарение на својата експертиза во областите на превенција, третман и грижа за дрога, спречување на криминал и кривична правда и владеење на правото. Меѓународната конвенција за заштита на сите лица од присилно исчезнување и Основните принципи за улогата на адвокатите се два примери за релевантни меѓународни стандарди што присуството на УНОДЦ во земјата може да ги истакне преку контакти со релевантни колеги. Дополнително, УНОДЦ може да ги поддржи судството, обвинителите, адвокатите на одбраната или органите за спроведување на законот во воспоставувањето процедурални и непроцедурални мерки за заштита со посочување на барањата кои се однесуваат на заштитата на сведоците.

Перцепираната „тензија“ помеѓу ефикасната дистрибуција на помош и „мониторингот и известувањето“ за кршењата на човековите права е чест извор на загриженост во одредени околности. Овој страв често е преувеличен. Техничката поддршка не може да се обезбеди во вакуум кој е одвоен од поширокиот контекст на човековите права и владеењето на правото, дури и кога одржувањето продуктивни работни односи со владините колеги е клучно. Јавната осуда на повредите не е неопходна за заштита на човековите права[109]. Наместо тоа, заштитата на човековите права може да се постигне заедно со обезбедувањето техничка помош преку позитивна и транспарентна комуникација со владините колеги. Всушност, успешната поддршка за

[109] OHCHR. (2011). PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS.

владеењето на правото вклучува и подготвеност за соработка и желба да се биде отворен и недвосмислен во врска со меѓународното право и стандардите за човекови права. Практично кажано, проблемите со заштитата на човековите права обично треба да се решаваат во соработка со системот на постојани координатори на ООН и Канцеларијата за високиот комесар за човекови права.

4.1. ТЕРЕНСКИ ОПЕРАЦИИ И МИСИИ НА ОН ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Советот за безбедност има наложено сложени, повеќеслојни теренски операции на ОН за почитување на човековите права, промовирање на одржлив развој и зачувување на мирот. Овие активности вклучуваат мисии за човекови права, кои се концентрираат на: следење, испитување и пријавување на злоупотреби, како и соработка со владите и граѓанското општество за зајакнување на националните капацитети за заштита на човековите права. Надвор од традиционалното мировништво, на овие мисии им се доделуваат широк спектар на одговорности, вклучително и хуманитарна помош, реформа на безбедносниот сектор и поддршка на институционалните реформи.

Разбирањето како човековите права ги подобруваат и поддржуваат другите политички, оперативни и мировни цели на Обединетите нации (ОН) е клучно во време кога светот се справува со неколку, невидени кризи. Од основањето на ОН во 1945 година, унапредувањето и одбраната на човековите права е една од нејзините главни цели и начела. Во својот Повик за акција за човекови права, генералниот секретар Антонио Гутереш потврди дека „човековите права се одговорност на секој актер на ОН и дека културата на човекови права мора да проникне во сè што правиме, на терен, на регионално ниво и во седиштето“[110]. Еден од најважните инструменти за спроведување на С2А на генералниот секретар се теренските мисии на ОН. Во своето излагање пред Советот за безбедност на ОН на 7 јули, високата комесарка за човекови права Мишел Башелет нагласи дека „мировните операции на ОН се меѓу најзначајните достигнувања на Организацијата и моќна алатка за заштита и промоција на човековите права“[111]. Компонентите на човековите права се суштински компоненти на теренските мисии на

[110] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*
[111] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*

ОН кои работат во исклучително разновидни, тешки и динамични контексти повеќе од 25 години.

Теренските мисии на ОН и човековите права имаат слични цели, вредности и историја. Првите мировни мисии беа овластени од Советот за безбедност земајќи ги предвид човековите права, а денес дванаесет теренски мисии на ОН вклучуваат компоненти за човекови права. Агендата на Генералното собрание за одржлив развој до 2030 година става силен акцент на кршењата на човековите права, кои се признаваат како главен фактор што придонесува за многу конфликти. Загриженоста за човековите права е клучна во секоја фаза од процесот, од спречување и управување со конфликти до воспоставување мир, одржување на мирот, стабилизација, градење мир и развој.

Како што е наведено од страна на Независниот панел на високо ниво за мировни операции, сите теренски мисии треба да дадат приоритет на политиката и политичките решенија за конфликти. Со подобрување на валидноста и кредибилитетот на мисијата, непристрасната и морална рамка што ја насочува работата на компонентите за човекови права ги поддржува овие иницијативи. Јасна илустрација за ова е известувањето за цивилни жртви, што беше клучно за подобрување на угледот на Мисијата на ОН за помош во Авганистан (UNAMA) кај сите вклучени страни, вклучително и Талибанците, и зголемување на политичкиот простор за дискусија на мисијата. Дополнително, компонентите за човекови права им помагаат на мисиите во реагирањето на нестабилни политички ситуации, како што е следењето на говорот на омраза во Либија и Централноафриканската Република (ЦАР)[112]. Теренските мисии на ОН, вклучувајќи ги мултидимензионалните мировни операции и специјалните политички мисии - од кои многу се официјално означени како мисии за градење мир - традиционално стават висок приоритет на поттикнувањето траен мир. Важните иницијативи во оваа област, како што се враќањето на државната власт во Централноафриканската Република (ЦАР) и Сомалија, иницијативите за полициска реформа во Демократска Република Конго (ДРК) и Хаити и реформата на правдата во Јужен Судан, се поддржани од компонентите за човекови права. Активностите за добри канцеларии на вишото раководство во различни сектори, како што се следењето на политичкото учество за време на изборите во Демократска Република Конго и промовирањето на помирувањето и транзициската правда во Либија и Косово, се исто така информирани од известувањето за компонентите

[112] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*

за човекови права. Покрај претставувањето на Високиот комесар за човекови права во тимот на ОН во земјата, раководителите на компонентите за човекови права на мисиите на ОН одговараат пред шефот на мисијата и Високиот комесар за човекови права во Женева. Институциите за следење на човековите права на системот на ОН, како што е Советот за човекови права, исто така имаат корист од компонентите за човекови права. Ова на тој начин овозможува одржување на поддршката за меѓународните обврски на земјата и поврзаното вклучување на ОН за време на трансферите на мисии[113].

Компонентите за човекови права го поддржуваат целиот спектар на поврзани задачи, а одвраќањето и превенцијата се важни аспекти на многу теренски мисии. Тие вклучуваат воени и полициски операции, РОС, рано предупредување, добри служби и решавање на спорови. Свеста за ситуацијата и одговорот во кризи се исто така многу потпомогнати од компонентите за човекови права. Сознанијата за човековите права што помагаат во спречувањето на злоупотреби и јакнењето на јавната доверба во ООН, мисијата и владата домаќин ги подобруваат одговорите на мисиите и поддршката за институциите на земјата домаќин што се справуваат со новиот коронавирус (КОВИД-19) и еболата. Компонентите за човекови права, исто така, играат клучна улога во давањето доверливи информации на вишото раководство за да ги водат нивните интеракции со владата и другите засегнати страни. Оваа врска може да биде особено клучна за време на изборите, кои често се клучни моменти во мировните процеси и би можеле да дејствуваат како клучен стратешки репер за теренските операции. За време на изборните сезони, политичките агенди и приоритети на мисиите честопати во голема мера ги вклучуваат загриженоста за човековите права. На пример, во Демократска Република Конго, компонентата за човекови права на Мисијата на ООН за стабилизација во ДРК (МОНУСКО) редовно ги следи и известува за мерките договорени од владата и опозицијата во политички договор за спроведување на одложените избори во земјата. Потврденото утврдување на фактите и универзалната примена на меѓународните норми се суштински компоненти на меѓународната рамка за човекови права. Како резултат на тоа, сега постои глобален кадар на експерти за човекови права на ОН кои ги ценат непристрасните проценки на ситуацијата и се вешти во производство на веродостојни факти[114]. Овие способности се особено корисни во нестабилни политички средини каде

[113] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*
[114] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*

што фактите може да бидат тешки за докажување или намерно прикриени, и каде што угледот и објективноста на теренската мисија на ОН често се нејзините највредни политички средства. Способноста на компонентите за човекови права да ја поддржат работата на високите политички лидери и да ја унапредат целокупната политичка стратегија на мисијата можеби не се наоѓа во која било друга област на вклучување.

Јавните пораки што пропагираат говор на омраза и ги прошируваат социјалните разлики се друго прашање со кое мора да се справат многу заедници погодени од конфликт. Ова ги оптоварува напорите на миротворците и создава пречки за неколку теренски операции што имаат за цел да спречат војна и да воспостават траен мир. Компонентите за човекови права беа во добра позиција да им помогнат на теренските мисии во идентификувањето, привлекувањето внимание и справувањето со говорот на омраза и сродните јавни пораки поради нивните можности за надзор и утврдување факти. На пример, во Централноафриканската Република (ЦАР), етничките соперништва и поделбите меѓу христијанските и муслиманските заедници беа искористени од политичките актери, што резултираше со насилство и злосторства од двете страни. Компонентите за човекови права ги помагаат барањата на мисијата за поддршка на државните институции, поттикнување на помирувањето и поддршка на процесите на транзициска правда. Човековите права одамна се признаваат како клучна компонента за создавање траен мир.

Компонентите за човекови права имаат долга и добро воспоставена историја на поддршка на националните институции за човекови права. Оваа студија, исто така, откри бројни примери на поддршка за владите во различни области, вклучително и обнова на војските на земјата домаќин, обука на судии и затвори и реформирање на полициските служби. „Целите за одржлив развој и Агендата 2030 се манифест за човекови права“[115], рече Адам Абделмула, Заменик-директор на Генералниот секретар, постојан координатор на ОН и хуманитарен координатор за Сомалија. Во многу мисии, компонентата за човекови права е суштински сојузник за посветените напори на мисијата за воспоставување или подобрување на безбедносните и институциите за владеење на правото. Гледиштето што службениците за човекови права го дадоа на работата на реформата на безбедносниот сектор (SSR), забележувајќи проблематични прашања пред да излезат од контрола, беше ценето од неколку експерти во теренските

[115] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*

мисии. Со обезбедување доволно политики, правни алатки и механизми за отчетност за насочување на работата на безбедносните институции со целосно почитување на човековите права, правното искуство на персоналот за човекови права беше клучно за развој на пристојно управување со безбедносниот сектор. Дополнително, елементите за човекови права ја поддржуваат транзициската правда и помирувањето.

Многу теренски мисии, исто така, даваат приоритет на спречувањето на конфликти; поголемите мисии активно учествуваат во иницијативите за одвраќање на конфликти, а компонентите за човекови права активно ги поддржуваат овие иницијативи. Тимовите за човекови права играат клучна улога во развивањето на свеста за ситуацијата и помагањето во одговорот на кризи поради огромните мрежи што ги негуваат и нивните истражни и аналитички вештини. Компонентите за човекови права често им помагаат на воените и полициските операции во мировните мисии, нудејќи упатства за тоа како да се оптимизира нивното влијание и да се намалат нивните опасности. Ова вклучува советување на униформираните компоненти за тоа како да се одржи усогласеноста со меѓународното право и да се минимизираат ефектите врз цивилните заедници, како и каде нивните распоредувања можат најефикасно да ги заштитат цивилите.

Теренските мисии на ОН често се справуваат со итни случаи. Суштинска компонента на нивното вработување е свеста за ситуацијата и планирањето. Раководството на мисијата ги надгледува овие клучни аспекти на работата на мисијата, често со помош од воени или полициски компоненти, како и од заеднички аналитички и оперативни групи[116]. Елементите за човекови права често придонесуваат значително за ефикасноста на свеста за ситуацијата и одговорот на кризи. Компонентите за човекови права често се во можност да собираат податоци од различни извори, а нивните темелни истраги нудат детали за значајни настани и луѓе. Во сложени сценарија што вклучуваат дезинформации, дезинформации и ограничени информации, процесите на потврда на информациите што ги користат компонентите за човекови права, исто така, помагаат во извлекувањето на високо веродостојни податоци. Придонесите на компонентите за човекови права во оваа работа станаа толку рутински што остануваат речиси незабележани. Компонентите за човекови права играат значајна улога во подобрувањето на свеста за ситуацијата на мисијата и разбирањето на контекстот, како што е

[116] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*

демонстрирано од нивната работа во споделувањето доверливи информации, нивните посебни техники за собирање информации и начините на кои истрагите за човекови права можат да придонесат за пошироко разбирање на операциите и активностите на мисијата. Кога станува збор за чувствителни информации, компонентите за човекови права се сигурни извори на информации, како и заштитници на приватни податоци. Дополнително, теренските мисии можат да поддржат воени и полициски операции, како што се: MONUSCO и MINUSCA, каде што мисиите директно извршуваат операции, или UNSOM, преку координирање и поддршка на реформите во безбедносниот сектор, како и следење и усогласеност со човековите права. Компонентите на човековите права можат да бидат клучни, но воените, полициските и помошните елементи на мисијата или партнерските сили (како што е Мисијата на Африканската унија во Сомалија, AMISOM) се задолжени за овие операции. Според Дејвид Гресли, генерален директор за заштита и операции во MONUSCO, „Цивилната заштита понекогаш се перцепира како воено прашање, но не е само воено. Речиси секогаш ќе испраќаме тим за човекови права за да ги евидентира настаните на терен, дури и ако испратиме постојан борбен распоред. Ни дава знаење за да продолжиме понатаму, мотивација за враќање и подлабоко разбирање за да се вклучиме во некоја политичка работа. Дополнително, ја поттикнува објективноста.“[117]

Во мировните мисии што спроведуваат силни воени или полициски операции, компонентите за човекови права можат да бидат клучни овозможувачи, советувајќи ја воената компонента за начините за ублажување на штетата врз цивилното население и поддржувајќи ја воено-воената врска помеѓу воената компонента на мисијата и војската на земјата домаќин или други вооружени актери. На пример, во ЦАР, една од главните задачи на МИНУСКА е воспоставување на законот и редот, особено во главниот град Бангуи. Дејствувајќи според својот мандат за поддршка на одржувањето на законот и редот преку итни привремени мерки, МИНУСКА презеде полициски операции што доведоа до апсење и притворање на познати цели. Компонентата за човекови права беше клучен партнер во планирањето на овие операции.

Компонентите на човековите права честопати придонесуваат за широк спектар на активности од мандатот преку збир на специфични карактеристики кои е поверојатно да постојат со оглед на методологијата, обемот на работа и принципите развиени со текот

[117] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*

на времето, иако тие не се суштински уникатни за овие компоненти[118]. Тие вклучуваат различни мрежи во рамките на граѓанското општество, владини и недржавни организации; збир на професионални стандарди кои им помагаат на лидерите во справувањето со непристрасно ангажирање; правна, политичка и програмска експертиза поврзана со поголема архитектура на ОН; и способност за прилагодување кон широк спектар на мисиски поставки. Збир на заеднички норми кои можат да ја подобрат објективноста, валидноста и кредибилитетот на теренската мисија се својствени за работата за човекови права. Иако човековите права и политичките цели се комплементарни во теренските мисии, како што покажа овој напис, постигнувањето рамнотежа помеѓу политичките грижи и моралните стандарди може да биде тешко. Иако рамката за човекови права се базира на нормативни идеи, таа признава дека трансформацијата е суштински политичка. Рамките за човекови права можат да помогнат во зајакнувањето на легитимитетот и објективноста кои се сè уште неопходни за политичките, медијациските и напорите за добри канцеларии на ООН, како и, на крајот, за нејзиниот успех во воспоставувањето траен мир, бидејќи теренските мисии сè повеќе се користат во сложени и контроверзни контексти, често во поддршка на едната страна во конфликтот. Слично на другите цивилни специјализации во теренските мисии, компонентите за човекови права придонесуваат со збир на способности и знаења. Работата за човекови права, за разлика од одредени други цивилни компоненти, се спроведува во широка меѓународна рамка што вклучува врски со Канцеларијата на високиот комесар за човекови права и присуството на компонентата за човекови права во тимот на ООН во земјата. Важни комплементарности за програмската активност се создаваат со ова двојно постоење како членка на ОН во рамките на ОН и компонента на мисијата. Компонентите за човекови права се поврзани и со одличните канцеларии на високиот комесар за човекови права преку врската со Женева. Компонентите за човекови права се исто така неопходни за спроведувањето на HRDDP бидејќи ѝ овозможуваат на мисијата да ја користи базата на знаење на компонентата за заштита на цивилите, намалување на ризикот за репутацијата и промовирање подобрувања на перформансите кај примателите на поддршка од ООН[119]. Програмските можности на Канцеларијата за човекови права на ОХЦХР можат да бидат сместени и во компонентите

[118] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*
[119] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*

за човекови права за да се олесни преминот од мисија во сценарио за градење мир. Елементите за човекови права се покажаа како доста флексибилни, поседувајќи широк спектар на способности што можат да се применат во различни мировни и безбедносни ситуации. Ова важи и за обемот и составот на мисиите, како и за фазата на континуумот на конфликтот. Компонентите за човекови права често ги модифицираат своите операции за да исполнат низа задачи, од мали политички мисии до најголеми мировни распоредувања или од теренска мисија на Секретаријатот до присуство на ОН во рамките на ОН. Тие исто така можат да се прилагодат на нови и неочекувани околности, како што е покажано со напорите на компонентите за човекови права за време на пандемијата COVID-19.

Човековите права се камен-темелник на работата на ОН, независно од динамиката или контекстот на конфликтот, според некои соговорници (кои не се службеници за човекови права)[120]. Компонентите за човекови права можат да се справат со целиот спектар, од активен конфликт до стабилизација, па сè до работа со владите во градењето мир и спречување на повторлив циклус на конфликт, дури и ако предизвиците за човековите права ќе се разликуваат од место до место.

4.2. УЛОГАТА НА СОВЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ ВО ПРАШАЊАТА ВО ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Одговорноста на Советот за безбедност на ОН да го одржува меѓународниот мир и безбедност, особено во конфликтните области каде што сериозните прекршоци претставуваат закана, е главниот начин на кој се справува со прашањата за човекови права. Истрагите, медијацијата, назначувањето специјални пратеници и издавањето наредби за прекин на огнот се некои од инструментите што ги користи за да го постигне ова. Преку резолуции како што е Резолуцијата 1325 на Советот за безбедност на ОН[121], Советот воспостави норми во врска со прашања, како што е сексуалното насилство во конфликт и има овластување да усвојува подрастични мерки, како што е овластување за употреба на сила или воведување санкции.

Четирите основни цели за кои се основани Обединетите нации се наведени на почетокот на нивната повелба. Одржувањето на мирот и безбедноста, одбраната на

[120] Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions.*
[121] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

човековите права, почитувањето на меѓународното право и унапредувањето на социјалниот раст и повисокиот животен стандард се некои од нејзините цели. Генералното собрание (ГСОН), Советот за безбедност, Економскиот и социјален совет, Советот за старателство, Меѓународниот суд на правдата (МСП) и Секретаријатот се шесте главни тела на ОН кои беа основани за извршување на овие должности. Функциите, целите и овластувањата на секое поголемо тело мора да се разберат за да се демонстрира потребата Советот за безбедност на ОН да ги вклучи човековите права во својот мандат. Дополнително, тој ги дефинира човековите права, објаснува зошто Советот за човекови права на ОН не е во можност да ги брани и користи тековни истражувања и примери за да покаже како кршењата на човековите права и несигурноста се компатибилни. Оваа врска е од суштинско значење бидејќи ја зајакнува аргументацијата за вклучување на заштитата на човековите права во мандатот на Советот за безбедност на ОН, кој е одговорен за одржување на глобалниот мир и безбедност. Сите земји-членки на Обединетите нации се подеднакво застапени во Генералното собрание. Обединетите нации сега имаат 193 независни земји-членки. Ова служи и како форум за сите членови за дискусија за глобалните проблеми и како тело за креирање политики. Има голем број должности, како што се изборот на десетте непостојани членки на Советот за безбедност на ОН, давањето препораки за низа теми преку резолуции и донесувањето одлуки за буџетски прашања. Секое поголемо тело на ОН има овластување да донесува резолуции, кои се официјални изјави на мислење или волја. Советот за човекови права на ОН е едно од неколкуте помошни тела на Генералното собрание на ОН[122].

Генералното собрание на ОН ги избира земјите-членки со тригодишен мандат, додека Советот за човекови права на ОН има четириесет и седум места. Со испитување, решавање и објавување на повредите на човековите права и нудење предлози за нивно исправување, Советот за човекови права на ОН се стреми да ги унапредува и брани човековите права. Како јавно лице на ОН и главен административен службеник, Генералниот секретар е задолжен за Секретаријатот. На предлог на Советот за безбедност на ОН, Генералното собрание на ОН го избира Генералниот секретар, чиј мандат е петгодишен. Одговорностите на Генералниот секретар вклучуваат доведување на прашањата до вниманието на Советот за безбедност на ОН, предлагање теми за

[122] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

дискусија на Генералното собрание на ОН и поддршка на споровите меѓу земјите-членки[123]. Генералниот секретар мора да биде непристрасен во политичките прашања и да има широка поддршка од земјите-членки, особено од П-5, за да ја извршува оваа крајна улога. Должностите на Секретаријатот вклучуваат подготовка на основни материјали за теми за владини претставници, организирање меѓународни конференции, толкување говори, спроведување на одлуки донесени од организациите на ОН и информирање на јавноста за иницијативите на ОН. Еден оддел на Секретаријатот е Канцеларијата на Високиот комесар за човекови права (ОХЧР). Честопати нарекувана Канцеларија за човекови права на ОН, таа обезбедува практична обука и правна експертиза за владини претставници, судии, полицајци и други за да им помогне на државите да ги заштитат човековите права. Иако ОХКЧП е одвоен од UNHRC, тој ги извршува доделените функции на Советот и доставува информации до Советот. Со цел да се зачува економската стабилност и да се координира општествената активност на ОН низ целиот свет преку решавање на глобалните економски, социјални и здравствени проблеми, беше основан Економскиот и социјален совет. Покрај охрабрувањето на земјите да ги почитуваат основните слободи, тој е задолжен за унапредување на подобар животен стандард, целосна вработеност, економски напредок и социјален раст[124]. Генералното собрание на ОН избира земји-членки за период од три години, додека ЕКОСОК има педесет и четири места. Комисијата на ОН за човекови права беше помошно тело на ЕКОСОК сè додека не беше распуштена и заменета со UNHRC во 2006 година.

Откако се соочи со остри критики за тоа што им дозволи на хроничните прекршители на човековите права да служат како членови на комисијата - кои потоа го користеа своето учество како штит против обидите за подигнување на стандардите за човекови права во сопствените земји - Генералното собрание на ОН одлучи да ја распушти. Организацијата на Обединетите нации за образование, наука и култура, или УНЕСКО, е една многу значајна специјализирана организација. Образованието, природните науки, општествените и хуманистичките науки, комуникацијата и информациите и културата се петте области во кои работи оваа организација. Примарните цели на организацијата се да ги унапредува научните истражувања, да го

[123] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

[124] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

проширува и шири знаењето, да го поттикнува меѓукултурното разбирање и културното прифаќање преку масовна комуникација, да ја користи науката за унапредување на човековиот развој, да гарантира универзален пристап до висококвалитетно образование и да ги заштитува културите[125]. Таа ја поддржува ЕКОСОК во одбраната и унапредувањето на социјалните и економските права, кои се слободите и правата неопходни за водење достоинствен живот, како што се: правото на пристап до информации, добро образование и чиста и здрава животна средина. Телото на ООН кое ги решава правните прашања поднесени од земјите-членки во согласност со меѓународното право е Меѓународниот суд на правдата. Дополнително, им обезбедува на другите субјекти на ООН советодавни мислења за правни прашања. Генералното собрание на ОН и Советот за безбедност на ОН ги избираат петнаесетте судии кои го сочинуваат МСП со деветгодишен мандат. Нема помошни тела и е единствениот примарен орган кој не е со седиште во Њујорк. Се наоѓа во Холандија. Советот за старателство престана со активностите во 1994 година, што го направи застарен. По Втората светска војна, на ова тело му беше доверено да се осигури дека областите на доверба на ОН се управувани во корист и на локалното население и на глобалниот мир. Палау, последната територија на доверба на ОН, постигна независност во октомври 1994 година, исполнувајќи го мандатот на Советот за старателство. Генералното собрание на ОН, Советот за безбедност на ОН, претседателот на Советот или членовите на Советот продолжуваат да свикуваат спорадични состаноци на Советот. Советот за безбедност е оставен во оваа ситуација[126]. Најмоќното тело на ОН е Советот за безбедност на ОН. Нему му е доверено да ја одржува глобалната безбедност и мир. Неговите должности вклучуваат испитување на секоја околност што може да предизвика тензии или насилство на глобално ниво, проценка дали постои закана за мирот, предлагање чекори што треба да се преземат за отстранување на заканите и предлагање прием на држави во ОН. Може да одобри економски санкции, да започне мировни мисии и да преземе воени акции против агресорите. Секоја одлука за резолуција може да биде ставена под вето од страна на П-5. Десет непостојани членки исто така се избираат од страна на Генералното собрание на ОН со мандат од две години. Резолуцијата мора да добие позитивни гласови од најмалку девет од петнаесетте членки за да биде усвоена; сепак, без оглед на бројот

[125] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

[126] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

на позитивни гласови, ветото од која било земја од П-5 го спречува одобрувањето. Воздржувањето од гласање на држава од П-5 не се смета за вето[127]. Бидејќи П-5 има непропорционален обем на овластувања, Советот за безбедност на ОН е критикуван.

4.3. НЕУСПЕСИ НА СОВЕТОТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА НА ООН

Генералното собрание на ОН го создаде Советот за човекови права на ОН (СЧП) во 2006 година. Осрамената Комисија за човекови права „фрли сенка врз угледот на системот на Обединетите нации како целина“, според генералниот секретар Кофи Анан, кој побара нејзино укинување во 2005 година. За жал, евиденцијата покажува дека СЧП не ја надмина дискредитираната Комисија. Исто така, не успеа да се справи со најитните прашања за човекови права во светот на непристрасен начин. Малку е веројатно дека земјите-членки на ОН ќе дејствуваат за да ги исправат недостатоците на СЧП, и покрај фактот дека голем број влади беа подготвени да го критикуваат. Кога беше основан СЧП, Генералното собрание му додели одредени должности. На Советот за човекови права му се дадени три главни мандати, покрај тоа што делува како платформа за едукација и дискурс за човекови права, комуницира со владите за унапредување и одбрана на човековите права и го советува Генералното собрание за прашања поврзани со човековите права во меѓународното право:

- поттикнување на „универзално почитување на заштитата на сите човекови права и основни слободи за сите, без никаква разлика и на фер и еднаков начин“;
- „адресирање на ситуации на кршење на човековите права, вклучувајќи груби и систематски кршења и давање препораки за тоа“;
- спроведување на „универзален периодичен преглед (УПП), врз основа на објективни и веродостојни информации, за исполнувањето од страна на секоја држава на нејзините обврски и заложби за човекови права на начин што обезбедува универзалност на опфатот и еднаков третман во однос на сите држави“.

СУЧП се чини дека го извршува својот мандат на првото појавување. Се состанува три пати годишно, покрај неколку состаноци за УПП и спорадични специјални седници за итни прашања за човекови права. Дури може повремено да гласа за резолуции со кои ги осудува нациите за прекршувања, да назначува специјалисти за

[127] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

човекови права да ги испитуваат злоупотребите на човековите права во нации како Северна Кореја и да усвојува резолуции за поддршка на владите кои се желни да помогнат, како Грузија. Сепак, Советот за човекови права честопати покажува пристрасност во својата работа кога станува збор за тешки случаи и прашања што вклучуваат моќни влади, барајќи од некои нации повисоки стандарди од другите и постојано игнорирајќи ги сериозните состојби со човековите права што се на исто ниво или полоши од оние што ги осудува. Комисијата на ОН за човекови права, која беше силно критикувана, беше заменета во 2006 година од Советот за човекови права на ОН. Поранешниот генерален секретар на ОН, Кофи Анан, предложи значително помало тело од четириесет и седум члена за време на реформацијата, за разлика од педесет и трите члена на Комисијата. Одреден број места се доделени на секоја географска област. Должностите на UNHRC вклучуваат унапредување и одбрана на основните слободи и човекови права, испитување и решавање на злоупотреби на човекови права, формулирање препораки врз основа на наодите за прекршувања и интегрирање на човековите права во другите субјекти на ОН. UNHRC е предмет на истите критики што резултираа со распуштање на Комисијата за човекови права, иако има помалку од шест члена. Неможноста на Советот ефикасно да се справи со кршењата на човековите права е влошена од фактот дека добро познати прекршители на човековите права продолжуваат да служат во него. Ова е затоа што овие злоупотребувачи сакаат да се приклучат на Советот за да избегнат осуда на сопственото досие за човекови права. Логично е дека би имало услови за членство за да се служи во UNHRC; на хартија, постојат. Членовите на UNHRC мора да поминат низ Универзален периодичен преглед, или UPR, кој ги разгледува ветувањата и евиденцијата на човековите права на секоја држава, исто како и сите други членки на ОН[128]. UNHRC ги спроведува овие прегледи под раководство на претседателот на Советот за човекови права. Работната група за UPR дава предлози по првиот преглед, а вториот преглед разгледува како тие препораки се спроведуваат во пракса. Сепак, владите на овие држави мора да ѝ достават на работната група за UPR свои евиденции за човекови права. Тврдењата на владите во врска со сопствените стандарди за човекови права не треба да се земаат здраво за готово, според критичарите и здравиот разум. Со двотретинско мнозинство, Генералното собрание на ОН има овластување да го суспендира членството во Советот за флагрантни кршења на

[128] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

човековите права. Суспензијата на членството на Либија во 2011 година беше единствениот пример за ова. Саудиска Арабија, Катар, Демократска Република Конго, Ирак и Сомалија се меѓу земјите-членки кои служеле во Советот од тогаш. Дополнително, не постојат основни барања за човекови права за држување на позицијата претседател на UNHRC. Советот имал петнаесет претседатели од своето основање во 2006 година[129]. Осум од овие петнаесет претседатели биле од слободни држави, шест биле од донекаде слободни држави, а еден бил од држава што Фридом Хаус ја класифицирал како неслободна. UNHRC е силно критикуван за своите стандарди и перформанси, што најдобро може да се објасни со отсуството на барања за човекови права за претседателот на меѓувладиното тело одговорно за унапредување на човековите права. Со месеци пред крајот на 2020 година, Фиџи, држава што Фридом Хаус ја смета за делумно слободна, беше единствениот кандидат во претседателската кампања во 2021 година. Азиско-пацифичкиот регион ќе го преземе кормилото на Советот во 2021 година, бидејќи функцијата се ротира по региони. Но, во деновите пред крајниот рок за аплицирање, Бахреин - држава што Фридом Хаус ја класифицирал како неслободна со единаесет - одлучил да се кандидира, со поддршка од земји како Русија и Сирија. Ниските стандарди за човекови права на Бахреин го прават незамисливо тоа што му беше дозволено да се кандидира како вистински кандидат за претседател на UNHRC, дури и ако Фиџи на крајот победи. Една од главните причини зошто претседателот Трамп ги повлече САД од Советот во јуни 2018 година беше оваа толеранција кон вообичаените прекршители на човековите права. Тој истакна дека неефикасноста на UNHRC е главно предизвикана од прифаќањето на прекршителите на човековите права од страна на Советот. Во октомври 2020 година, Генералното собрание на ОН избра петнаесет нови членки на UNHRC, кои го започнаа својот тригодишен мандат на почетокот на 2021 година. Меѓу новите членки се и Кина, Куба, Русија и Узбекистан, кои ги прекршуваат човековите права. Само две од петнаесетте нови членки беа оценети како слободни од Фридом Хаус[130]; другите тринаесет беа класифицирани како делумно слободни или неслободни. Ова се само новите членки. Меѓу сегашните членки се и земји како Еритреја, Либија, Венецуела и Судан. Дванаесет држави што Фридом Хаус ги рангираше како неслободни, шеснаесет како донекаде слободни и деветнаесет како

[129] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*
[130] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

слободни го сочинуваат Советот за 2021 година. Со просечен резултат од 57,49, Фридом Хаус би го класифицирал Советот за 2021 година како делумно слободен. Во однос на пристапот на граѓаните до политичките и граѓанските права, земјите-членки на Советот, кој е одговорен за почитување и унапредување на човековите права во рамките на најголемата меѓувладина организација во светот, се, во просек, донекаде слободни. Антиизраелската пристрасност на UNHRC беше значаен фактор што придонесе за одлуката на претседателот Трамп да ги отстрани САД од организацијата. Тој ја истакна опсесијата на Советот со осудување на Израел секогаш кога може, игнорирајќи ги кршењата на човековите права во земји како Куба, Кина и Венецуела - сите од кои имаа места во Советот во времето на повлекувањето. Во 2018 година, UNHRC донесе повеќе резолуции со кои го осудува Израел отколку со кои ги осудува Сирија, Северна Кореја и Иран заедно. Ники Хејли, поранешната американска амбасадорка во ОН од јануари 2017 до декември 2018 година, напиша многу за антиизраелските предрасуди на ОН. „Граѓаните на Израел - вклучувајќи ги и неговите бројни арапски граѓани - имаат право слободно да зборуваат, слободно да се поклонуваат и отворено да живеат како геј или лезбејки“[131], рече таа во своите мемоари за нејзиниот мандат како амбасадор. Сите овие активности се забранети во Иран, а некои дури и носат смртна казна. Сепак, од своето основање, HRC го осудува Израел десет пати почесто отколку што го осудува Иран. Иран доби оценка од седумнаесет на индексот „Слобода во светот 2020“ на Фридом Хаус. Израел доби 76 од 100, додека Сирија и Северна Кореја добија нула и три, соодветно. Не е субјективно да се признае присуството на оваа антиизраелска пристрасност. UNHRC често издава резолуции со кои се осудуваат одредени нации за кршење на човековите права. Деведесет резолуции се однесуваат на Израел помеѓу основањето на UNHRC во 2006 година и декември 2020 година. Со 35, Сирија е најблиску до 90-те резолуции на Израел. Тринаесет се фокусираа на Северна Кореја, додека десет се фокусираа на Иран и Еритреја. Само двапати Венецуела е осудена. Уште еднаш, предрасудите на Советот кон Израел се реални, а не хипотетички. Сепак, покрај овие предрасуди, Советот не ги осудува истакнатите прекршители на човековите права. Од 2020 година, немаше ниту една резолуција со која се осудуваат човековите права на земји како Саудиска Арабија, Кина, Русија, Куба и Судан. Во својот индекс за 2020

[131] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

година, Фридом Хаус им додели на овие нации оценки од седум, десет, дваесет, четиринаесет и дванаесет, соодветно[132].

Премногу често, Советот за човекови права занемарува да се справи со кршењата на човековите права, особено оние што се флагрантни и систематски, и покрај тоа што е изрично овластен да го стори тоа. Кина е најлошиот надзорник. Организациите за човекови права ги документираа ужасните кршења на човековите права на нејзините граѓани од страна на кинеската влада, како што се: широко распространетата цензура, негирањето на слободата на здружување и вероисповед, насилните репресии врз активистите за демократија во Хонг Конг и произволното притворање, апсење и егзекуција. Пекинг врши злосторства против човештвото и геноцид врз етничките и религиозните малцинства во Синџијанг, според САД и другите влади. Кина извршила „сериозни кршења на човековите права“[133] против Ујгурите и „другите претежно муслимански заедници“, според извештајот од 2022 година на Канцеларијата на Високиот комесар на ОН за човекови права (OHCHR). Сепак, во текот на своето 17-годишно постоење, Советот за човекови права не можел или не сакал да ја осуди Кина. Всушност, обидот дури и да се води „дебата“ за извештајот на OHCHR беше отфрлен од страна на Советот за човекови права во октомври. Понекогаш, дури и страствените поддржувачи на Советот за човекови права може да ги признаат неговите предрасуди и да ги критикуваат неговите недостатоци, како што е одлуката да се превидат злоупотребите на Кина против муслиманите во Синџијанг. Сепак, тие го бранат Советот како напредок во однос на неговиот претходник. Фактот дека секоја нација е предмет на контрола на човековите права на секои четири години според Универзалниот периодичен преглед (УПП), за разлика од претходната Комисија, често се користи како пример за да се истакне аргументот. Но, премногу често, УПП нуди можност да се сокријат, а не да се разоткријат проблемите. „Хјуман рајтс воч“[134] тврди дека евалуацијата на Кина од 2018 година била „оцрнета од сопствената соработка на Обединетите нации со Кина за преглед без критики“. Властите на ОН ги отфрлија предлозите од групите од Хонг Конг, Тибет и Ујгур кои се критични кон Пекинг без да дадат објаснување, додека прифатија придонеси од организации кои го пофалија досието

[132] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

[133] Schaefer, B. (2023). *The U.N. Human Rights Council is broken*. Human Rights Voices.
[134] Schaefer, B. (2023). *The U.N. Human Rights Council is broken*. Human Rights Voices.

на Кина за човекови права, навидум без истрага[135]. Во последен момент, неколку од исклучените придонеси беа вратени, но штетата веќе беше направена.

Резолуцијата 60/251 на Генералното собрание, со која е создаден Комитетот за човекови права, ги утврдува минималните услови за избор. При изборот на членови на Комитетот за човекови права, од земјите-членки на ОН се очекува да „го земат предвид придонесот на кандидатите за промоција и заштита на човековите права и нивните доброволни ветувања и обврски“, но досието на земјата за човекови права - без разлика колку е лошо - не е дисквалификувачки фактор. Сè што е потребно е тајно гласање со мнозинство гласови во Генералното собрание, кое моментално го сочинуваат 97 од 193 земји-членки. Со одржување избори со „чист список“[136] (нудејќи ист број кандидати колку што има достапни места), регионалните блокови често го манипулираат системот. Бидејќи нема конкуренција, оваа практика го олеснува стекнувањето места во Советот од страна на угнетувачките режими. Сепак, како што се гледа од исклучувањето на Италија од страна на Соединетите Американски Држави со цел да се обезбедат избори во 2021 година, дури и демократиите се подложни на ова искушение. Со оглед на овие околности, не треба да биде изненадување што во сите освен три од постоењето на Комитетот за човекови права, недемократските нации - оние класифицирани од Фридом Хаус како „делумно слободни“ или „неслободни“[137] - го сочинуваат мнозинството. Со оглед на тоа што недемократиите сочинуваат 70% од Советот за човекови права во 2023 година, овој тренд станува полош отколку подобар. Генералното собрание само двапати гласаше за суспендирање на земјите-членки на Советот за човекови права во историјата на организацијата. Во 2011 година, Либија беше суспендирана. За да го одржи својот аргумент дека не е суспендирана, Русија изјави дека ќе го напушти Советот по резолуцијата на Генералното собрание од 2022 година за негово суспендирање. Овие држави не го променија својот курс како резултат на суспензијата, ниту пак се чинеше дека тоа служи како предупредување до другите земји да го подобрат сопственото однесување или процедурите за гласање во Советот за човекови права. Всушност, Русија изјави дека повторно ќе се кандидира за Советот за човекови права во 2023 година. Резултатот ќе открие многу за тоа колку владите го почитуваат интегритетот на Советот

[135] Schaefer, B. (2023). *The U.N. Human Rights Council is broken*. Human Rights Voices.
[136] Schaefer, B. (2023). *The U.N. Human Rights Council is broken*. Human Rights Voices.
[137] Schaefer, B. (2023). *The U.N. Human Rights Council is broken*. Human Rights Voices.

за човекови права. Донекаде е изненадено што перформансите на Советот за човекови права не се влошија[138].

Кога станува збор за пристапот на граѓаните до граѓанските слободи и политичките права, овие држави се меѓу најниските во светот. Советот не е подготвен само да наведе во резолуција дека се спротивставува на кршењата на човековите права од страна на овие земји. UNHRC не може да ги унапредува и брани овие основни слободи ако не може едноставно да наведе дека не ги толерира грубите прекршители на човековите права. Бидејќи учеството во Советот продолжува да служи како бариера за критики, премногу злоупотребувачки влади се заштитени од совет кој е основан за да ги повика на одговорност. На Советот му недостасува авторитет и влијание да донесе значајни промени во светот, дури и ако треба да ги брани основните принципи на човековите права и да ги осуди репресивните режими, без оглед на земјата што ја претставуваат. Во најдобар случај, тој ја подигнува свеста за кршењата на човековите права и нуди предлози. Во најлош случај, им дозволува на претставниците на репресивните земји да ја држат позицијата претседател на UNHRC.

Советот за човекови права нема извршна власт, според британскиот амбасадор Џулијан Брејтвејт. Тој не може да даде наредба за интервенција или да изрекува казни. Тоа не е Совет за безбедност. Советот за човекови права на ОН нема овластување да ги принудува нациите да го променат своето однесување. Одржувањето на мирот и безбедноста, почитувањето на меѓународното право, унапредувањето на општествениот напредок и повисоките стандарди на живеење и одбраната на човековите права се четирите основни цели на ОН. Зачувувањето на мирот и безбедноста е примарна должност на Советот за безбедност. Со решавање на меѓународните конфликти во согласност со меѓународното право, МСП промовира почитување на тој закон. ЕКОСОК е задолжен за унапредување на подобри услови за живот и општествен раст. На помошните организации со малку или без никакви овластувања им беше дадена задачата. Ова може да биде затоа што одредени членови на П-5 би се спротивставиле на доверувањето на заштитата на човековите права на силно и способно тело. Амбасадорот Брејтвејт истакна дека на ОН нема административна власт да наметне значајни промени што можат да ги заштитат луѓето насекаде[139]. Но, Советот за безбедност на ОН има таква

[138] Schaefer, B. (2023). *The U.N. Human Rights Council is broken*. Human Rights Voices.
[139] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

власт. Советот за човекови права на ОН треба да се распушти поради овие причини. Тоа прави повеќе штета отколку корист со тоа што ги штити прекршителите на човековите права и им покажува дека членството во Советот им дава право на ослободување од осуда, а нема овластување значително да влијае врз човековите права низ целиот свет. Поради неспособноста на Советот да ги брани човековите права, средствата, времето и напорите ќе бидат потрошени залудно кога би можеле да се доделат на други организации на ОН кои имаат конструктивно влијание врз светот. Ова не значи дека човековите права треба да се занемарат; всушност, една од четирите основни цели на ОН е да ги брани човековите права, што е од суштинско значење за зачувување на светскиот мир. Наместо тоа, ОН треба да ја додели одговорноста за одбрана на човековите права на организација со капацитет да спречи кршења од страна на репресивни влади. Единствената организација со таков авторитет и влијание е Советот за безбедност на ОН[140].

4.4. СОРАБОТКА СО НЕВЛАДИНИ ОРГАНИЗАЦИИ И ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО

Секој ден, граѓанското општество работи на подобрување, одбрана и промоција на човековите права насекаде во светот. Бројни актери на граѓанското општество се стремат кон подобра иднина и ги делат истите цели за правда, еднаквост и човеково достоинство, без оглед на тоа како се нарекуваат себеси: бранители на човекови права, невладини организации за човекови права, адвокатски комори, студентски клубови, синдикати, универзитетски институции, блогери, активисти за еколошки права или добротворни организации кои работат со дискриминирани групи. Бидејќи го промовира мандатот и програмите на Канцеларијата за човекови права, ги зајакнува сојузите и ги унапредува нашите заеднички цели, соработката на Канцеларијата на Високиот комесар на Обединетите нации за човекови права со граѓанското општество продолжува да биде стратешки фокус. Канцеларијата на Високиот комесар на Обединетите нации за човекови права е посветена на подобрување на разбирањето и вештината на актерите на граѓанското општество со меѓународните човекови права. Дополнително, има за цел да го охрабри вклучувањето на граѓанското општество во застапувањето на ООН за граѓанскиот простор и процесите на донесување одлуки. ООН ја разбира вредноста на

[140] Hooper, A. (2021). *Human Rights as a Means to Peace: Why the UN Security Council Should Lead on Human Rights.*

соработката со граѓанското општество бидејќи тоа ги унапредува своите цели и ги поддржува своите операции. Ние претставуваме две опции за граѓанското општество да соработува со нас за да создадеме свет кој е побезбеден, подобар и поодржлив. Невладините организации (НВО) со консултативен статус во Економскиот и социјален совет имаат пристап до ЕКОСОК, неговите бројни помошни тела, различните механизми за човекови права на ООН, ad hoc процедури за мало оружје и специјални настани организирани од претседателот на Генералното собрание. НВО можат да имаат еден од трите консултативни статуси на ЕКОСОК. 5.593 невладини организации имаа активен консултативен статус во ЕКОСОК од април 2021 година.

НВО може да се обидат да ги заштитат човековите права во различни фази или нивоа, а тактиките што ги користат ќе се разликуваат во зависност од природата на нивните цели - специфичност или општост, долгорочна или краткорочна природа, локален, национален, регионален или меѓународен опсег итн. НВО кои се фокусираат на социјалните и економските права често им обезбедуваат директна помош на жртвите на злоупотреба на човековите права[141]. Овие услуги би можеле да вклучуваат заштита, обука за стекнување нови вештини или хуманитарна помош. Од друга страна, во случаи кога правото е законски заштитено, тие би можеле да вклучуваат правно застапување или упатства за тоа како да се поднесат барања. Сепак, честопати е невозможно или не е најдобро да се искористат ресурсите на организацијата за да се обезбеди директна поддршка на застапник за човекови права или жртва на повреда. Во овие ситуации, кои веројатно сочинуваат поголемиот дел од случаите, невладините организации мора да усвојат долгорочна перспектива и да разгледаат други пристапи или за да го поправат прекршувањето или за да спречат слични инциденти да се случуваат во иднина. Принципот на обид да се „покажат“[142] оние што прават неправда може да биде примарна стратегија што лежи во основата на многуте форми на дејствување на невладините организации. Бидејќи јавноста едноставно не е свесна за последиците од нивните политики, владите честопати се во можност да избегнат исполнување на своите обврски според меѓународните договори или други стандарди за права. Невладините организации често собираат такви податоци и ги користат за да поттикнат отвореност во евиденцијата за човекови права на владите, што е клучно за нивна одговорност. Со избирање тема што ќе се допадне на чувството за неправда кај луѓето, а потоа објавување

[141] Council of Europe. (n.d.). *Human rights activism and the role of NGOs*.
[142] Council of Europe. (n.d.). *Human rights activism and the role of NGOs*.

на истата, тие се обидуваат да извршат притисок врз поединци или влади. Амнести Интернешнл и Меѓународниот комитет на Црвениот крст се два од најпознатите примери на организации кои се познати по нивното точно следење и известување. И двете организации имаат влијание и кај пошироката јавност и на ниво на ОН, каде што нивните извештаи се сметаат за дел од формалниот процес на следење на владите кои се согласиле да бидат обврзани со условите на меѓународните договори. Кампањите и застапувањето се вообичаени начини на кои меѓународните субјекти влијаат врз политиката. Уште еднаш, постојат многу различни форми, а една невладина организација ќе се обиде да ја избере најдобрата врз основа на своите цели, карактеристиките на својата „цел“[143] и, секако, своите сопствени ресурси. Многу невладини организации за човекови права, исто така, се вклучуваат во некоја форма на јавна свест или образовна работа, барем како дел од своето работење. Разбирајќи дека јавноста е клучот за нивната поддршка, невладините организации често работат на зголемување на јавната свест за прашањата поврзани со човековите права. Веројатноста да можат да мобилизираат поддршка во специфични случаи на кршење на човековите права ќе се зголеми со посилно разбирање на овие проблеми и стратегиите за нивна заштита[144]. Успехот на заедницата на невладини организации во подобрувањето на животната средина за човекови права се базира на таа поддршка или потенцијална поддршка.

[143] Council of Europe. (n.d.). *Human rights activism and the role of NGOs*.
[144] Council of Europe. (n.d.). *Human rights activism and the role of NGOs*.

ГЛАВА 5

2. ПРЕДИЗВИЦИ И ОГРАНИЧУВАЊА

Додека конфликтот, климатските промени и хаотичната миграција ја зајакнуваат потребата на светот од Правото за човекови права на Обединетите нации, тој систем е изложен на ризик од злоупотреба поради многуте притисоци што произлегуваат од истовремените кризи. Според делегатот на Канада, исклучителните или уникатни ситуации продолжиле да го ослабуваат универзалниот карактер на човековите права, што резултирало со зголемена нееднаквост, неправда, насилство и смрт. Египетскиот делегат изјавил дека светот се соочува со зголемување на кршењето на човековите права, бидејќи голем број поединци бегале од војна и ги преминале границите.[145] Меѓутоа, владите што не ги почитувале човековите права користеле механизми за политички цели и интервенирале во внатрешните работи на државите. Претставникот на Индија се осврнал на политиката околу инструментите за човекови права[146], посочувајќи дека половина од носителите на тематски мандати потекнуваат од еден регион и дека потпирањето на системот за процедури на доброволно финансирање фаворизира одредени мандати, што потенцијално ја загрозува неговата независност.[147]

Многумина од истражувачите ги осудиле злосторствата за човековите права во неколку нации, вклучително и Сирија, и побарале од сириската влада веднаш да ги прекине ваквите прекршувања и напади. Ги повикале другите нации погодени од конфликтот да обезбедат хуманитарен пристап, а истовремено подобро да ги штитат малцинствата и граѓанското општество[148].

Човековите права се многу политизиран концепт, при што државите ги бранат своите досиеја за човекови права и се спротивставуваат на рангирањето и на проценките. Човековите права се сметаат за спорно прашање меѓу развојните агенции, дури и меѓу владините организации. Некои се расправаат против поширокатa концепција на човековите права, претпочитајќи локални или регионални дефиниции или нагласувајќи

[145] Human Rights Crucial, but Exploited for Political Aims, Interference in Internal State Affairs (2016). *Third Committee Told as It Debates United Nations Mandate Holders. Seventy-first Session, 37th & 38th Meetings.*
[146] Crawford, J. (2002). *The International Law Commission's articles on state responsibility: Introduction, text and commentaries.*
[147] Human Rights Crucial, but Exploited for Political Aims, Interference in Internal State Affairs (2016). *Third Committee Told as It Debates United Nations Mandate Holders. Seventy-first Session, 37th & 38th Meetings*
[148] Human Rights Crucial, but Exploited for Political Aims, Interference in Internal State Affairs (2016). *Third Committee Told as It Debates United Nations Mandate Holders. Seventy-first Session, 37th & 38th Meetings*

специфични категории на права.[149] Некои поединци отфрлаат да им се диктираат човековите права преку заем или развојна помош, наведувајќи ги перципираните двојни стандарди и лицемерието кога ги наметнуваат економски моќните земји, а не оние со исклучителни досиеја за човековите права[150]. Условите поврзани со човековите права може да имаат непропорционално влијание врз одредени земји членки. Некои земји можеби ќе можат да се спротивстават на надзорот на човековите права со одбивање да позајмуваат од институции што ги разгледуваат или наметнуваат стандарди за човекови права, додека други можеби ја немаат оваа опција.[151]

Човековите права се сметаат за политички бидејќи служат како рамка за решавање конфликти наместо да обезбедуваат апсолутни морални стандарди. Конфликтот се јавува меѓу спротивставени права, а не меѓу доброто и злото. Компромисот и подготвеноста за дискусија за насилството се неопходни за ефективно решавање. Во време на конфликти и кршење на човековите права, моќните држави и стабилноста имаат предност пред демократијата и правдата. Враќањето на стабилноста, дури и ако е авторитарна и недемократска, е од клучно значење. Стабилноста можеби е поважна од правичноста.[152]

Активистите за човекови права мора да избегнуваат промовирање тврдења што можат да доведат до војна и анархија и да ги поткопаат и државите и правата на луѓето. Конституционализмот, според Игнатиев, има цел да ја унапреди демократијата и да ги зачува човековите права во мултиетничките влади. Слабите држави понекогаш резултираат со послаби устави. Ресурсите, инфраструктурата и персоналот се ретки, што доведува до чувство на легитимност и припадност.[153] Корисно е да се застапуваат силни нации и да се постави прашањето во толку поларизирани термини. Додека некои дискусии за човековите права во врска со глобализацијата и фрагментацијата ја отфрлаат државата како неважна, други имаат спротивен став.[154]

---

[149] Human Rights Crucial, but Exploited for Political Aims, Interference in Internal State Affairs (2016). *Third Committee Told as It Debates United Nations Mandate Holders. Seventy-first Session, 37th & 38th Meetings*

[150] Mutua, W. (2000). *Politics and human rights: an essential symbiosis. The Role of Law in International Politics: Essays in International Relations and International Law*. Oxford: Oxford University Press.

[151] Mutua, W. (2000). *Politics and human rights: an essential symbiosis. The Role of Law in International Politics: Essays in International Relations and International Law*. Oxford: Oxford University Press.

[152] Ignatieff, M. (2001). *Human Rights as Politics and Idolatry*. ed A Gutmann, Princeton, NJ: Princeton University Press.

[153] Ignatieff, M. (2001). *Human Rights as Politics and Idolatry*. ed A Gutmann, Princeton, NJ: Princeton University Press.

[154] Human Rights Crucial, but Exploited for Political Aims, Interference in Internal State Affairs (2016). *Third Committee Told as It Debates United Nations Mandate Holders. Seventy-first Session, 37th & 38th Meetings*

Интервенциите во име на човековите права понекогаш може да ја влошат ситуацијата, загрозувајќи го нивниот кредибилитет. Игнатиев тврди дека интервенциите за човековите права треба да се ограничат со информирана согласност за да се спречи моралниот империјализам и да се потврди индивидуалната и социјалната самоуправа. Човековите права ни овозможуваат да препознаеме кога дебатата и компромисот повеќе не се остварливи и кога навредливото однесување бара акција. Човековите права станаа повик за оружје во политиката.[155]

Насилната интервенција може да биде оправдана во случаи кога државите ги кршат човековите права на граѓаните. Кризата на човековите права произлегува од недостигот на конзистентност, неуспехот да се балансираат индивидуалните права со самоопределувањето и државниот суверенитет и неуспехот да се воспостават легитимни институции што ги штитат човековите права по интервенцијата. Политичкиот неуспех го поткопува кредибилитетот на човековите права, што резултира со обвинувања за морален империјализам. Во оваа ситуација, човековите права како политика вклучуваат заземање страна, судење конфликти, наметнување казни и дефинирање на границите и основите на човековите права како морална интервенција. Ова е предизвикувачка и парадоксална цел, особено во ситуација кога безбедноста е приоритет над правата, конституционализмот е далечна цел, а правата се политизираат и се дискредитираат преку неинтервенција. Овој пристап обезбедува подинамична и отворена перспектива за политиката за човекови права во денешниот свет.[156]

По злосторствата и огромните прекршувања на човековите права, демократизацијата и политичките промени создаваат можности за правда, но и го ограничуваат нејзиниот опсег. Активистите за човекови права се соочуваат со дилема во изборот на најдобриот начин на дејствување меѓу несовршените решенија во контекст на слаба демократија, ограничени ресурси и компромитирано судство. Не е доволно само да се каже желбата за правда.[157]

Генерирањето човечки капитал е клучен двигател на растот. Истражувањата покажуваат дека постојат два самозајакнувачки циклуса во односот меѓу човечкиот развој и економскиот раст: доблестен циклус каде што подобрениот човечки развој води

[155] Ignatieff, M. (2001). *Human Rights as Politics and Idolatry*. ed A Gutmann, Princeton, NJ: Princeton University Press.
[156] Ignatieff, M. (2001). *Human Rights as Politics and Idolatry*. ed A Gutmann, Princeton, NJ: Princeton University Press.
[157] Ignatieff, M. (2001). *Human Rights as Politics and Idolatry*. ed A Gutmann, Princeton, NJ: Princeton University Press.

до зголемен економски раст и маѓепсан круг каде што слабиот човечки развој го намалува економскиот раст, што дополнително го поткопува човечкиот развој.

Истражувањата сугерираат дека транзицијата од неурамнотежен раст во доблестен циклус е речиси невозможна, што значи дека растот без човечки развој е неодржлив со текот на времето. За да се воспостави доблестен циклус, политиките мора му да дадат приоритет на човечкиот развој.[158] Промовирањето на човековите права, вклучително образованието, здравјето, храната, водата, домувањето и социјалната заштита, е од клучно значење за создавање доблестен циклус меѓу човечкиот и економскиот развој. Овие политики треба да се интегрираат во моделот на раст наместо да бидат резултат на него.[159]

Врската меѓу нееднаквоста и економскиот развој е комплицирана, но истражувањата сугерираат неколку позитивни и негативни правци. Нееднаквоста може да го поттикне економскиот раст преку охрабрување на заштеди и инвестиции, создавање стимулации за претприемаштво и дозволување на неколку поединци да акумулираат капитал за започнување бизниси. Ова е особено важно во земјите во развој со слаби кредитни институции.[160] Нееднаквоста може негативно да влијае врз растот, со тоа што ќе го наруши здравјето и образованието на најсиромашните, што ќе резултира со намалено создавање човечки капитал и продуктивност. Ова ја поткопува политичката и економската стабилност, како и културниот договор потребен за долгорочен напредок. Покрај директните последици, се смета дека нееднаквоста влијае врз економскиот развој преку создавање побарувачка за прераспределба. Економистите долго време претпоставуваат дека прераспределбата го попречува растот со мешање во функционирањето на пазарот и намалување на стимулациите за вработување и инвестиции. Економистите разбираат дека одредени видови прераспределба може да промовираат раст, како што се финансирање јавни добра и социјални услуги или решавање на недостатоците на пазарите на капитал и труд.[161] Човечкиот развој и економскиот напредок може да имаат реципрочни причински врски. Економскиот раст

[158] Seymour, D., and Pincus, J. (2008). Human Rights and Economics: The Conceptual Basis for their Complementarity. *Development Policy Review.*

[159] Seymour, D., and Pincus, J. (2008). Human Rights and Economics: The Conceptual Basis for their Complementarity. *Development Policy Review.*

[160] Barro, R. J. (1991). Economic Growth in a Cross Section of Countries. *Cambridge, Mass: National Bureau of Economic Research.*

[161] Barro, R. J. (1991). Economic Growth in a Cross Section of Countries. *Cambridge, Mass: National Bureau of Economic Research.*

може да биде од корист за човечкиот развој со тоа што ќе им даде на луѓето средства да ги трошат на потребите, како што се: храна, вода, образование и здравствена заштита, а истовремено дозволувајќи им на владите да инвестираат во социјалните услуги[162]. Сепак, овие влијанија не се автоматски и се потпираат на распределбата на доходот на домаќинствата, генерирањето владини приходи и приоритетите на социјалните расходи. Човечкиот развој може да го поттикне економскиот раст преку зголемување на продуктивноста на трудот, зајакнување на технолошкиот капацитет и развивање клучни владини институции, како што се судскиот систем и администрацијата.[163]

Ефективноста на рамката за човекови права во справувањето со нееднаквоста останува спорно прашање. Промовирањето на социоекономските права со принципите на човековите права, како што се: достоинството, универзалноста, недискриминацијата и еднаков пристап може да помогне во намалувањето на нееднаквоста. Заштитата на правата за образование и здравје бара прераспределба на богатството преку оданочување. Еднаквиот пристап до социјалните услуги, исто така, може да им помогне на обесправените поединци да ги подобрат своите приходи. Некои научници, вклучувајќи го и Семјуел Мојн,[164] тврдат дека пристапот за човекови права не успева да се справи со нееднаквоста. Човековите права обезбедуваат заштита на минимални стандарди, овозможувајќи дури и високи нивоа на нееднаквост без дискриминација на луѓето или групите.[165]

Промовирањето на социоекономските права, како што се образованието, здравството и социјалната заштита, може да биде остварлива стратегија за активирање на доблестен циклус на човечки и економски развој. Според Ранис, Стјуарт и Рамирез,[166] оваа стратегија не само што го промовира економскиот раст преку зголемен човечки капитал и продуктивност туку и гарантира дека ресурсите се трошат на фер и правичен начин, што е неопходно за економскиот раст да биде од корист за човековиот развој. Промовирањето на човековите права, засновано врз принципите на недискриминација и

[162] Seymour, D., and Pincus, J. (2008). Human Rights and Economics: The Conceptual Basis for their Complementarity. *Development Policy Review*.
[163] Barro, R. J. (1991). Economic Growth in a Cross Section of Countries. *Cambridge, Mass: National Bureau of Economic Research.*
[164] Moyn, S. (2015). Human rights and the age of inequality. *OpenDemocracy.*
[165] Moyn, S. (2015). Human rights and the age of inequality. *OpenDemocracy.*

[166] Ranis, G., Stewart, F., & Raminez, A.(2000). Economic growth and human development. *World Development.*

еднаков пристап, може да ги елиминира родовите нееднаквости во човековиот развој и да го поттикне економскиот раст преку директни и индиректни патишта.[167]

Правните и финансиските бариери се првите од неколкуте структурни бариери што ги спречуваат засегнатите страни на граѓанското општество во земјите од глобалниот Југ целосно да се вклучат во механизмите на Советот за човекови права. Понатаму, неодамнешните истражувања за криминализацијата на организациите на граѓанското општество покажуваат јасен, светски тренд на ограничување, ако не и целосно забранување, на вклучувањето на граѓанското општество во општествените прашања, особено во Африка, Азија и Латинска Америка, иако овие феномени не се ексклузивни за земјите од глобалниот Југ[168]. Затоа, воспоставувањето поддржувачка атмосфера и развојот на граѓанското општество како целина продолжуваат да бидат суштински одговорности што бараат постојана работа. Сепак, со оглед на непочитувањето на протоколите и нормативните норми од страна на владите, околностите во одредени држави може да покренат прашања за применливоста на системот за човекови права на ООН воопшто и на Советот за човекови права особено. Засегнатите страни на граѓанското општество честопати ја припишуваат слабоста или ирелевантноста на процедурите на Советот за човекови права на неподготвеноста на овие влади. Како резултат на тоа, само мал број специјалисти имаат знаење од прва рака за комплементарната улога што ја играат организациите за човекови права на ООН во поттикнувањето на поповолна домашна клима. Сепак, домородните народи, а во поново време и ЛГБТ лицата, постигнаа одреден пробив[169]. Земајќи ги предвид сите работи, сè уште е тешко да се натераат невладините организации и другите учесници во граѓанското општество да присуствуваат на седниците на Советот за човекови права. Некои очекувања за сеопфатна политика за човекови права од страна на WEOG воопшто и на ЕУ особено беа споменати во претходните делови. Кредибилитетот во акција, вклучувајќи ги и обврските на екстратериторијалните држави, придонесите кон праведен меѓународен поредок и спроведувањето на меѓурегионални проекти засновани на партнерски пристап, беа важни фактори. Засегнатите страни од граѓанското општество на глобалниот Југ често ги делат овие аспирации. Понатамошната анализа покажа дека јужната гледна точка навистина им дава на развојот, историските пречки и постојните нееднакви врски во политиката и економијата врвен приоритет.

[167] Ranis, G., Stewart, F., & Raminez, A. (2000). Economic growth and human development. *World Development.*
[168] Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.
[169] Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.

Предизвиците од јужна перспектива ќе ги истакнат правата на ЕСС; проблемите со расизмот, ксенофобијата и поврзаната нетолеранција; барањето за активно учество во процесот на следење во Дурбан; третманот и правата на мигрантите и бегалците; правото на развој, вклучително и глобалната правда; праведен меѓународен поредок; влијанието на кризата со храна и финансиската криза врз човековите права; климатските промени и климатските бегалци; деградацијата на животната средина; бизнисот и човековите права, вклучително и улогата на приватните компании за обезбедување и платениците[170].

Иако е јасно дека постојат разлики во тоа колку тежина им се дава на загриженостите и дебатата, сите овие теми се обработуваат преку процедурите на Советот за човекови права и Специјалните процедури, што ги прави дел од интерактивните дијалози. Јасно е дека нации како Куба, кои можеби имаат цели надвор од вистинскиот пристап кон човековите права, развиле такви мандати и институции. Всушност, лесно е да се категоризираат овие напори како нискорангирани или дури и незначителни поради лошиот досие на спонзорите за човекови права. Сепак, мнозинството членови на ЕУ и WEOG не сакаат да дискутираат за аспектите поврзани со човековите права на глобалната правда, правичниот меѓународен поредок или влијанието на финансиската и прехранбената криза врз човековите права поради самата природа на проблемите и едноставната логика што е несфатлива[171]. Ефектите врз човековите права долго време се испитуваат, оценуваат и признаваат во академската заедница. Бројни невладини организации и од глобалниот Север и од глобалниот Југ се справуваат со овие предизвици во однос на засегнатите страни на граѓанското општество. За да се подобри меѓународната соработка и да се подигне свеста за овие предизвици на глобалниот Север, неколкумина се заинтересирани за создавање стандарди и упатства. Засегнатите страни на граѓанското општество имаат бројни можности во рамките на Советот за човекови права (HRC) да го прошират и подобрат поставувањето на агендата и поефикасно да ги поврзат овие Женевски дискусии со националните дискусии. Сепак, со оглед на тоа што многу земји од ЕУ и WEOG ги сметаат овие загрижености за „мински полиња“ и дека невладините организации и глобалниот Југ се сметаат за „опозиција“[172], очекувањата не треба да бидат превисоки. Не е лесно да се убеди владата да го промени својот политички став; уште потешко е да

[170] Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.
[171] Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.
[172] Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.

се убедат администрациите кои веруваат дека нема други опции. Сè на сè, растечкиот број на меѓурегионални проекти на HRC е најохрабрувачка практика; сепак, беше забележано дека земјите-членки на ЕУ имаат релативно негативна улога. Ова би било оспорено од јужна гледна точка, што би барало отвореност на тековните тематски резолуции и мандати за соработка како меѓурегионално спонзорство, особено оние што се однесуваат на правата на социјално право. На пример, неколку земји на глобалниот Југ се очигледно многу заинтересирани за мандатот и резолуцијата за правото на санитарни услови и безбедна вода за пиење. Не треба да има илузии дека северните (западните) земји ќе ги решат тие проблеми поефикасно во блиска иднина, иако предизвиците од јужна перспектива ќе бидат суштинска компонента за подобреното функционирање на Комитетот за човекови права. Сепак, невладините организации и националните институции за човекови права (НИЧП) беа меѓу клучните играчи во одржувањето на фокусот на „непријатните“[173] теми, со оглед на историјата на Комитетот за човекови права и неговиот претходник (Комисијата). Постои потенцијал за поставување агенда на ниво на Комитетот за човекови права во соработка со држави ориентирани кон реформи, како што е GRULAC, за подобрување на меѓународната соработка и, на крајот, за лобирање за подобрено функционирање на Комитетот за човекови права. Во меѓувреме, невладините организации организираат над 100 споредни настани за време на секоја сесија на Комитетот за човекови права за да ја подигнат свеста за важни теми. Јужните гледишта би можеле да бидат предмет на заеднички напор од страна на невладините организации, академиците и НИЧП, меѓу другите групи на граѓанското општество. Како што е наведено на почетокот на овој дел, потребно е да се разгледа меѓународен поредок што обезбедува фер можност за секого да ги развие своите способности и капацитети врз основа на слободен избор, во светлината на едноставното и продолжено ангажирање на носителите на права на терен[174].

Сепак, сè уште не постои институционална рамка за социјалните аспекти. Социјалната компонента е суштински поврзана со стандардите за човекови права, кои се најјасно наведени во Пактот за економски, социјални и културни права или - адресирајќи се на одредени групи, како што се мигрантите и бегалците - адресирани во други конвенции, со цел да се придонесе кон таква рамка, вклучително и социјалната инфраструктура. Нема оправдување за избегнување на таква регулатива во областа на

[173] Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.
[174] Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.

заштитата на човековите права, исто како што беше во можност да се изгради глобално управување во меѓународните економски односи преку норми и ефикасен систем на владеење, вклучувајќи агенција за следење и ефикасен процес на жалби[175].

Од гледна точка на засегнатите страни од граѓанското општество, развојот на систем за автоматско активирање е најперспективниот елемент за подобрено и поефикасно работење на Советот за човекови права. Институционализацијата на постапка за следење на предлози, одлуки и резолуции е втора важна компонента. Мора да се воспостави поволна политичка клима и во и надвор од Советот за човекови права за да се спроведат ваквите концепти во дело. Градењето доверба и соработката, меѓурегионалните активности се покажаа како суштински компоненти за создавање таква средина на државно ниво[176]. Ова бара самокритичен став од владите на глобалниот Север, кои се сметаат за водечки сили во прашањата за човекови права, како и од владите на глобалниот Југ, кои ја препознаваат својата обврска да ги штитат, почитуваат и поддржуваат бранителите на човекови права како клучна компонента за унапредување на човековите права на домашно ниво. Точно е дека владите сметаат дека засегнатите страни од граѓанското општество се чувствуваат непријатно кога се справуваат со прашања за човекови права бидејќи често ја доведуваат во прашање динамиката на моќ. Слично на тоа, точно е дека во обете ситуации, ова вклучување промовира ефикасно управување. За жал, постои растечки модел на одмазда против учесниците во граѓанското општество и застапниците на човековите права што не е ексклузивен за јужната хемисфера.

[175] Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.
[176] Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.

5.1. ПОЛИТИЗАЦИЈА НА СОВЕТОТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Кога некое тело или организација е меѓувладино и владини претставници ги претставуваат своите држави наместо да бидат составени од независни професионалци, политичките цели секогаш се во игра. Наместо ОН, владините претставници во Советот за човекови права на ОН се одговорни пред своите матични земји. Меѓувладина група составена од државни претставници неизбежно ќе се однесува по политички линии, според Оберлајтнер. Една дефиниција за политизација на меѓународните организации е воведувањето на неповрзани, спорни теми. Степенот до кој националните цели се поврзани со темата за која станува збор ја одредува разликата помеѓу политиката и политизацијата. Државите секогаш ќе се стремат кон унапредување на националните цели, се разбира, но кога ќе усвојат надворешни цели што се во спротивност со целта на телото, се случува корозивна политизација[177]. Телата може да го изгубат кредибилитетот, да станат неефикасни или дури и да ги делегитимизираат сопствените процедури како резултат на екстремна политизација. Од самиот почеток, Советот е политизиран. Нациите што промовираат неповрзани политички цели, организациите што ги штитат своите поддржувачи од надзор на Советот и политички мотивираните напади врз одредени нации што спречиле преземање еквивалентни мерки во други, неопходни ситуации се примери за политизација. Политизацијата на Советот е под влијание на неговиот состав и структура. Легитимитетот на некои, ако не и на сите, размислувања и одлуки на Советот е компромитиран од честата употреба на групни тактики, вклучувајќи размена на гласови, гласање во блокови и повторувани забелешки. Овој вид политизација, исто така, ги става во опасност механизмите поврзани со Советот. Во последно време има индикации дека системот за специјални процедури е политизиран и поткопан од страна на Советот. Испитувањето колку политизацијата се меша во способноста на Советот да ја извршува својата должност е клучен дел од оценувањето на неговите први десет години. Клучно е да се препознаат проблемите со политизацијата за да се понудат решенија, но критикувањето на Советот на овој начин не ги поткопува неговите позитивни достигнувања. Дури и ако се спроведени одредени институционални реформи во обид да се намали политизацијата, сè уште постојат структурни недостатоци и не можат да се занемарат.

[177] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).

Советот изгледаше како малку повеќе од старо вино во нови шишиња во текот на своите рани години. Иако селективноста, пристрасноста и политизацијата добија малку поинакви форми отколку во Комисијата, тие сепак беа широкораспространети и штетни. За тело кое штотуку беше основано, бројни држави, набљудувачи, академици и организации на граѓанското општество zasвонија на смртните sвона. Настани како Специјалната сесија за Шри Ланка во 2009 година, преголемото нагласување на Советот на Израел и неговото одбивање дури и да ги покрене повредите на човековите права поврзани со Олимписките игри во Пекинг или руските упади во Грузија и Јужна Осетија го оштетија кредибилитетот на Советот[178]. Превирањата од Арапската пролет во 2010 година и распадот на Организацијата за исламска соработка (ОИК), водечкиот политички блок на Советот, означија пресвртница. По почетокот на Арапската пролет, Советот се чинеше дека станува помалку политизиран со втор бран членство. Зголемената меѓурегионална соработка произлезе од фрагментираните регионални организации и политички блокови, првенствено поради несогласувањата и раздорите во рамките на ОИС. Израел беше помалку споменуван во разговорите помеѓу 19-та и 21-та сесија на Советот, а беа користени и помалку стратегии за одвлекување на вниманието од други кршења на човековите права. Наместо тоа, бројот на резолуции што се однесуваа на арапските држави се зголеми како резултат на тоа што Советот посвети повеќе време на нивната дискусија[179]. Многу од поумерените нации, особено оние од Латинска Америка и Африка, добија глас во исто време кога САД почнаа да комуницираат со Советот. Советот беше во можност подобро да се концентрира на извршување на својата должност преку различни иницијативи во текот на тие години. Панелите и дискусиите за нови прашања за човекови права беа дел од редовните сесии, а политичките блокови и регионалните групи станаа помалку поделбени и презедоа кооперативни, успешни чекори за одбрана и унапредување на правата, како што е спонзорирање на резолуции за нови механизми и нови човекови права преку меѓурегионални иницијативи. Овие напредоци покажуваат дека потенцијалот на Советот може да се реализира. И членството составено од поумерени влади и подоброто разбирање на оперативните процедури на институцијата, кои беа дискутирани и развиени за време на раните седници на Советот, беа од суштинско значење за оваа

[178] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).
[179] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).

подобрена клима. Политизацијата на одредени важни теми продолжи и покрај овие напредоци. Еден значаен пример за непочитување на Советот на неговите основни принципи во однос на националните околности е селективноста со која се справи со Сирија во споредба со други споредливи околности на Блискиот Исток. Други прашања вклучуваат како Советот се справи со правата на ЛГБТ (лезбејки, геј, бисексуалци и трансродови лица) и како невладините организации (НВО) изразија загриженост за евиденцијата за човековите права на моќните држави[180]. Поточно, обидот на Меѓународната служба за човекови права (ISHR) да употреби интервенција за да привлече внимание кон одмазда против бранител на човекови права во Кина и повторените обиди на UN Watch да привлече внимание кон очигледната политизација на Советот против Израел беа ефикасно замолчени од државите кои селективно користат процедурални точки за да ги поткопаат и прекинат нивните интервенции. Во деловите што следат, дискутираме за некои од главните локации за политизација во Советот, испитувајќи како таа се појавила, како влијае врз кредибилитетот и работењето на телото и како означува чекор назад во главното тело на ОН за човекови права.

Испитувањето на националните околности кога се случуваат сериозни или постојани прекршувања е клучен дел од мисијата на Советот. Покрај идентификувањето и ширењето информации во врска со прекршувањата на човековите права, овој вид контрола има за цел да развие планови и да изврши притисок врз владите да ги исполнат своите обврски за човекови права[181]. Сепак, тука се случува најочигледната и најштетна политизација на Советот. Советот се справува со националните кризи на три политизирани начини. Тој целосно ги игнорира другите злоупотребувачи, непропорционално ги испитува одредени нации и ги штити другите од преземање мерки против злоупотребувачките влади. Кога Советот ја воспостави постојаната агенда што се следи на секоја редовна седница, тоа беше претходник на неговата политизација, која продолжи со некои од однесувањата што ја ослабнаа Комисијата. Секоја редовна седница на Советот е посветена на дискусија за одредено прашање специфично за земјата, што е во директна спротивност со фундаменталните принципи на неселективност и универзалност. Во оваа смисла, политизацијата го отсликуваше она што се случи во Комисијата за Израел и покажа дека не се преземени доволно чекори за

[180] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).
[181] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).

да се гарантира дека Советот се разликува на кој било начин од Комисијата. Со оглед на продолжувањето на други долгогодишни и подеднакво или посериозни кризни региони или ситуации, очигледно е селективно да се фокусира премногу внимание на ситуацијата во една земја преку постојана точка на дневен ред. Членовите на ОИК и нивните поддржувачи ја предложија и поддржаа точката на дневен ред, а мнозинството во блокот дозволи таа да се додаде на постојаната агенда. И покрај очигледното спротивставување на фундаменталните идеали на организацијата, вклучувањето на точка 7 беше јасно поврзано со политичките цели на ОИК. Во текот на постоењето на Советот, издвојувањето на одредени нации за прекумерно и непропорционално внимание беше постојана тема. Постојат и други случаи на ваков вид политизација во однос на националните околности освен Израел. Во текот на десетгодишното постоење на Советот, неколку држави доминираа во неговото внимание. Тешки злоупотреби на човековите права во комбинација со нивниот статус на „парија“[182] во Советот, што значи дека немаат доволно сојузници за да ги заштитат од неправеден надзор. Човековите права не се игра со нулта сума, иако на тие нации им е потребно внимание. Советот има ограничено време да дискутира и да дејствува по широк спектар на прашања, па затоа прекумерната контрола на некои држави ја попречува неговата способност да преземе неопходни мерки на друго место. Како резултат на тоа, неговото пренагласување на една нација е вообичаена стратегија за одвлекување на вниманието од други, подеднакво сериозни, прашања специфични за нацијата. Во споредба со други споредливи или полоши ситуации на друго место, како што се руските упади во Грузија, Јужна Осетија и Крим, турската окупација на Северен Кипар, востанијата во Египет за време на Арапската пролет и бројни други ситуации што Советот во голема мера ги игнорирал, Израел и Сирија повремено се нашле под прекумерна контрола[183]. Голем број цивили биле убиени, повредени, раселени и на друг начин сериозно повредени од ваквите конфликти; секако, Советот и ОН како целина треба да обрнат внимание на нив. Сепак, политизацијата на Советот е барем делумно виновна за прекумерното внимание посветено на овие два спорови во споредба со други, споредливи околности кои одзеле многу повеќе луѓе. Фактот дека овие две нации се високорангирани на политичките агенди на бројни членови на ОИК не е случаен. Во Советот, членовите на ОИК имаат

[182] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).
[183] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).

доминантна позиција. Тие се главните причини за преголемото нагласување на Сирија и Израел. Во однос на Сирија, која е подетално опфатена во Дел 5, целите на Организацијата за исламска соработка (ОИК) варираа меѓу нејзините земји-членки врз основа на нивните соодветни религиозни, културни, географски, економски и воени интереси во решавањето на војната. Политичките, религиозните, културните и регионалните врски со Палестинците и другите соседни влади се меѓу нивните цели во однос на Израел. Важно е да се напомене дека таквите нации го искористуваат и Израел за да го одвлечат вниманието од структурните злоупотреби кај моќните членови на ОИК како што се Египет, Алжир и Пакистан. Членките на ОИК продолжуваат да користат ирелевантни забелешки за да го одвлечат вниманието од прекршителите на човековите права, како на пример кога ја споменуваат ситуацијата во Палестина за време на Општите дебати. Овие видови повторувачки или бесмислени забелешки се проблематични бидејќи губат време и влијаат на тоа како се перцепира ситуацијата[184].

Поради нивните врски со САД и Русија, соодветно, неколку нации отворено ги политизираат војните во Израел и Сирија. Израел се смета за база на САД на Блискиот Исток. Поради оваа врска, антиамериканските нации како Куба, Кина, Венецуела и Русија се охрабруваат да ја оспорат хегемонијата и мешањето на САД преку Израел. Во поново време, широк спектар на држави кои не се природно поврзани една со друга реагираа негативно на учеството на Русија во Сирија; многу од овие држави се чини дека се загрижени за сегашните аспирации на земјата за хегемонија[185]. Иако Студената војна одамна е завршена, лекциите научени од неа се уште се релевантни денес. Се надеваше, ако не и се очекуваше, дека Советот ќе се држи подалеку од неправедноста на контролата специфична за земјата од страна на неговиот претходник. Всушност, Резолуцијата 60/251 вклучуваше одредени „заштитни мерки“ или водечки принципи за да се постигне таа цел. Сепак, во одредени национални околности, овие идеали се целосно занемарени. Неуспехот да се справат со сериозни прекршоци кај нациите кои добиваат политичка моќ преку коалиции со бројни членови на Советот е споредлив со непропорционалното внимание што им се посветува на некои држави. Овие земји ги вклучуваат Египет, Кина

[184] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).
[185] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).

и Русија, за кои е познато дека вршат сериозни злоупотреби и каде што Советот целосно ги игнорираше кризите и континуираните прекршувања[186].

5.2. ПРЕКРШУВАЊА НА ЧОВЕКОВИ ПРАВА ОД СТРАНА НА ДРЖАВИ-ЧЛЕНКИ НА ООН

Главните носители на должности задолжени за одржување на овие стандарди се сè уште земјите-членки на Обединетите нации, дури и ако организацијата создава меѓународни стандарди за човекови права и системи за одговорност. И покрај официјалните ветувања, кршењата на граѓанските, политичките, економските, социјалните и културните права продолжуваат да се случуваат низ целиот свет. Овие кршења често вклучуваат системски злоупотреби, како што се: потиснување на политичкото несогласување, дискриминација, тортура, произволно притворање, ограничувања на правото на слобода на говор и кршење на правата на малцинствата или домородното население. Легитимитетот и ефикасноста на рамката за човекови права на ОН се директно предизвикани од ваквите прекршувања, нагласувајќи го конфликтот помеѓу дејствувањето на државата и нормативните обврски. Злоупотребите на човековите права од страна на земјите-членки на ООН можат да се поделат во голем број категории. Прво, како што е прикажано во земјите со авторитарно управување или внатрешни немири, репресивните влади често ги користат државните институции за да го задушат отпорот, да ги ограничат граѓанските слободи и да го прекршат правичниот процес. Второ, и покрај меѓународната правна заштита, дискриминацијата врз ранливите групи - како што се жените, децата, мигрантите и членовите на етничките или религиозните малцинства - продолжува, што укажува на несовпаѓања помеѓу меѓународните стандарди и домашното спроведување. Трето, во земјите со ограничени ресурси, конфликти или проблеми со управувањето, кршењата на економските и социјалните права, како што се ограниченият пристап до здравствена заштита, образование и соодветни услови за живот, често продолжуваат. Испитувањето на кршењата на човековите права од страна на земјите-членки на ООН ги нагласува предизвиците со кои се соочува организацијата во преведувањето на нормативните принципи во ефективна пракса. Тоа го истакнува постојаниот јаз помеѓу меѓународните обврски и домашната имплементација, покажувајќи дека иако ООН обезбедува

[186] Freedman, R. & Houghton, R. (2017) *Two steps forward, one step back: politicisation of the Human Rights Council.* Human Rights Law Review, 17 (4).

универзална правна и институционална рамка, остварувањето на човековите права во крајна линија зависи од подготвеноста на земјите-членки да ги исполнат своите обврски. Разбирањето на овие кршења е од суштинско значење за анализа и на силните страни и на ограничувањата на ООН како глобален актер за човекови права.

Иако ООН игра клучна улога во унапредувањето и одбраната на човековите права, многу од нејзините земји-членки сè уште се меѓу главните прекршители на стандардите за кои се заколнале дека ќе ги почитуваат. Овој парадокс истакнува фундаментален недостаток во меѓународниот систем за човекови права, каде што политичката волја на суверените држави игра голема улога во спроведувањето на одговорностите. Под маската на националната безбедност, борбата против тероризмот или одржувањето на јавниот ред, многу влади се вклучуваат во практики што вклучуваат произволно притворање, тортура, присилни исчезнувања, ограничувања на слободата на изразување и дискриминација врз малцинските групи. Легитимитетот и ефикасноста на рамката за човекови права на ООН се дополнително оштетени од фактот што некои од овие прекршители имаат и моќни позиции во важни тела на ООН, како што се Советот за безбедност или Советот за човекови права. Геополитичките сојузи и стратешките интереси честопати ги спречуваат прекршителите да бидат повикани на одговорност, што резултира со неконзистентна примена на стандардите за човекови права и селективна критика. Оваа динамика ја истакнува потребата од посилни системи за следење, деполитизиран надзор и постојан меѓународен притисок за обезбедување усогласеност, бидејќи покажува постојан јаз помеѓу реалното однесување на нациите и меѓународните норми за човекови права. Бројни неодамнешни случаи го покажуваат континуираниот тренд на кршење на човековите права од страна на земјите-членки на ОН, честопати со мали или никакви меѓународни последици. И покрај постојаните барања на ОН за одговорност, владините сили и придружните организации во Сирија се опширно евидентирани како одговорни за широкораспространета тортура во центрите за притвор, употреба на хемиско оружје и неселективни напади врз луѓе. На сличен начин, малцинството Рохинџа беше цел на насилни операции од страна на војската на Мјанмар во 2017 година[187]. Овие кампањи вклучуваа широко распространета сексуална злоупотреба, присилна преселба и масовни смртни случаи, што истражителите на ОН на крајот ги окарактеризираа како можеби геноцид. Други земји, како Саудиска Арабија,

[187] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).

продолжуваат да наметнуваат ограничувања на основните слободи, како што се правата на жените и слободата на изразување, а истовремено произволно ги притвораат и казнуваат политичките дисиденти. Масовното апсење на ујгурски муслимани во Синџијанг, каде што информациите од независни експерти и властите на ОН укажуваат на широко распространет мониторинг, принудна работа и центри за преедукација, предизвика сериозна светска загриженост за Кина. Дури и демократските режими не се имуни; режимите на Соединетите Држави, на пример, беа критикувани поради некои од нивните тактики за борба против тероризмот, како и за тоа како се справуваат со бегалците и барателите на азил на нејзината јужна граница. Овие примери покажуваат дека злоупотребите на човековите права се случуваат во сите политички системи и географски области, истакнувајќи ја потребата ОН да ги зајакне процедурите за надзор и да гарантира дека сите земји-членки се придржуваат до унифицирани стандарди[188].

Легитимитетот и нормативниот авторитет на Обединетите нации се сериозно поткопани од континуираната вмешаност на земјите-членки на ОН, особено моќните или истакнатите, во тешки злосторства врз човековите права. Легитимитетот на механизмите за надзор на ОН е ослабен и се создава чувство на двојни стандарди кога државите одговорни за системски злоупотреби продолжуваат да водат или да учествуваат во важни тела на ОН задолжени за заштита на човековите права. Кога политичките разлики во Советот за безбедност или неподготвеноста на владите да ги сметаат своите партнери за одговорни, ја спречуваат ОН да преземе решителни мерки, овој јаз во кредибилитетот станува особено очигледен. Поради ова, жртвите на злоупотреби на човековите права често веруваат дека меѓународните механизми за заштита се или неефикасни или се користат само селективно, што ја еродира довербата во рамките на меѓународното управување[189]. Понатаму, несовпаѓањето помеѓу реториката на ОН за човекови права и активностите на земјите-членки ја поткопува универзалноста на стандардите за човекови права и го храни митот дека геополитичките грижи имаат предност пред човековите права. ОН мора да ја подобри независноста на своите институции за човекови права, да го намали политичкото мешање и да ја зголеми транспарентноста за да го одржи својот авторитет и да ја оствари својата цел. Ова би

[188] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).
[189] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).

гарантирало дека сите прекршувања на земјите-членки - без оглед на нивниот статус или моќ - ќе се третираат подеднакво.

Состојбата со човековите права во Авганистан се влошии, а бројот на цивилни жртви поради борбите се зголеми. Помеѓу јануари и јуни, Мисијата на ОН за помош во Авганистан (UNAMA) регистрираше 5.183 цивилни жртви, што е зголемување од 47% во однос на првата половина од 2020 година. Меѓу нив имаше 1.682 млади, најмногу во Авганистан во период од шест месеци, според UNAMA. Медиумските професионалци, застапниците за човекови права, жените, владиниот персонал и малцинствата продолжија да бидат погодени од нападите на Талибанците и други вооружени групи. Најмалку 85 цивили, вклучувајќи 70 жени и девојчиња, беа убиени во напад на ИСКП врз училиште во шиитска муслиманска населба во Кабул во мај[190]. Територијалните победи на Талибанците во многу рурални региони резултираа со пад на почитувањето на слободата на медиумите и правата на жените. Жените и девојчињата сè уште се соочуваат со дискриминација, напади и помал пристап до работни места, здравствена заштита и образование отколку мажите и момчињата. Многу новинари беа принудени да избегаат или да се самоцензурираат поради вознемирување и закани со смрт. Во првата половина од 2021 година, состојбата со човековите права во Централноафриканската Република (ЦАР) продолжи да се влошува. Земјата доживеа зголемена нестабилност како резултат на насилството што следеше по изборите кон крајот на 2020 година. Ова резултираше со широкораспространето раселување, криза со безбедноста на храната и зголемување на бројот и сериозноста на лицата на кои им е потребна хуманитарна помош[191]. Државните безбедносни сили, локалните вооружени групи и нивните меѓународни посредници извршија тешки кршења на меѓународното хуманитарно право, како и широко распространети кршења на човековите права. Тие вклучуваа вонсудски и кратки егзекуции, тортура, произволни притворања и апсења, непотребна и непропорционална употреба на сила, сексуално насилство поврзано со конфликти и тешки злоупотреби на малолетници, вклучително и нивно регрутирање од страна на страните во конфликтот.

[190] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).
[191] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).

Помеѓу јануари и јуни 2021 година[192], во Кина продолжија да се појавуваат посигурни студии и докази за масовни, систематски злоупотреби на човековите права во Синџијанг. На 12 јануари, Доминик Рааб, тогашниот министер за надворешни работи, откри низа политики насочени кон спречување на британските компании да учествуваат или да заработуваат пари од злоупотреби на човековите права во областа. Во врска со злоупотребите на човековите права во Синџијанг, Обединетото Кралство, Европската Унија, Канада и Соединетите Американски Држави санкционираа четири лица и една организација на 22 март. Министерот за надворешни работи во тоа време ја изрази својата сериозна загриженост во врска со Синџијанг на Советот за човекови права на ООН (СЧП) во февруари и ја повика Кина да му обезбеди на Високиот комесар за човекови права неограничен пристап. Со поддршка на 44 нации, Канада предводеше меѓурегионален израз на загриженост пред СЧП во јуни. Имаше извештаи за сериозни културни и религиозни ограничувања во Тибет и тибетските територии, како и ограничувања за религиозните организации и граѓанското општество низ цела Кина. Медиумскиот пејзаж во Кина стана многу порестриктивен. Странски новинари и нивните кинески вработени пријавија невидени нивоа на насилство, заплашување и вознемирување, заедно со закани за правни дејствија против бироа и новинари. Слободите и правата наведени во Заедничката декларација се соочија со дополнителен притисок во Хонг Конг. Законот за национална безбедност беше искористен од владата на Хонг Конг за да го потисне политичкото несогласување и да ја ограничи слободата на изразување[193]. Пекинг спроведе драстични измени во изборниот систем на Хонг Конг на 11 март. Велика Британија моментално го смета Пекинг за земја која продолжува да ја крши Заедничката кинеско-британска декларација. Во првата половина од 2021 година немаше промени во статусот на човековите права во Еритреја. Продолжи неопределената воена служба, произволните притворања и ограничувањата на слободата на говорот. Дополнително, Еритреја не постигна никаков напредок во спроведувањето на препораките од Универзалниот периодичен преглед во пракса. Специјалниот известувач за извештајот на Еритреја беше поздравен во јуни од страна на меѓународниот амбасадор за човекови права на Велика Британија, кој исто така ја повика еритрејската влада целосно да се придржува до својот мандат.

[192] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).
[193] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).

Во првата половина од 2021 година се забележа остар пад на статусот на човековите права во Мјанмар. Демократски избраната влада на Мјанмар беше соборена со државен удар на 1 февруари[194]. Злоупотребите на човековите права се распространети во Мјанмар од пучот, вклучувајќи сериозни злоупотреби на малолетници и убиство на повеќе од 900 цивили. Низ целата земја, војската беше задолжена за произволно затворање и тортура на новинари, наставници, медицински персонал, политички лидери и активисти. На повеќето независни медиуми им беше забрането да добијат лиценци за објавување, што значително ги ограничуваше медиумските слободи. За да се идентификуваат и таргетираат новинарите и активистите кои ја критикуваа државата, во телекомуникациските мрежи беше вметнат шпионски софтвер. Војската започна воздушни напади во државите Качин и Карен, напаѓајќи цивилни објекти, како што се училишта и болници, како што ескалираше етничкиот конфликт. Конфликтот предизвика повеќе од 200.000 луѓе да бидат раселени помеѓу 1 февруари и јуни 2021 година[195].

Сексуално мотивираното насилство е сè уште тактика што ја користи војската. Жените сочинуваат околу 40% од притворените по пучот, и тие се многу посклони да бидат жртви на сексуално и родово базирано насилство додека се во затвор. Сè уште постоеше можност за поголемо насилство врз Рохинџите поради систематска дискриминација, што вклучуваше ограничувања на нивната слобода на движење и пристап до хуманитарни залихи. Антимуслиманската реторика беше зголемена на државните медиумски канали, а етнорелигиозниот будистички национализам доминираше во земјата. Војската ги таргетираше местата за богослужба, вклучувајќи ги црквите и џамиите. Покрај донесувањето целни санкции против војската и нејзините комерцијални интереси, Велика Британија го предводеше меѓународниот одговор во ОН и Г7. Во текот на првата половина од 2021 година[196], состојбата со човековите права во Шри Ланка се влоши. Канцеларијата на Високиот комесар на ОН за човекови права (OHCHR) изрази сериозна загриженост за „трендовите што се појавија во текот на изминатата година, кои претставуваат јасни знаци на рано предупредување за влошување на состојбата со човековите права и значително зголемен ризик од идни

[194] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).
[195] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).
[196] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).

прекршувања“ во својот извештај за Шри Ланка од јануари 2021 година. Во март, Советот за човекови права на ОН (УНХРЦ) ја донесе резолуцијата 46/1, во која изрази сериозна загриженост за овие шеми и го нагласи значењето на темелна постапка за одговорност за сите злоупотреби и кршења на човековите права во Шри Ланка. Застапниците на човековите права беа подложени на засилен мониторинг, малтретирање и примена на Законот за спречување на тероризам од страна на безбедносните власти, кои исто така извршија некои произволни апсења. Без судска контрола или потреба од дополнителни процедури, владата предложи ново законодавство што ќе ѝ овозможи да врши апсења и да префрла луѓе во установи за рехабилитација за да бидат „дерадикализирани“. Претседателот избра контроверзни луѓе да раководат со независни организации како што е Канцеларијата за исчезнати лица и помилува осуден убиец во смртна казна. Во неколку значајни ситуации со човековите права, владата презеде мерки за да спречи одговорност. Според Адвокатската комора на Шри Ланка, голем број смртни случаи во притвор имаа „сите обележја на вонсудски убиства“[197].

Малцинските групи продолжија да бидат маргинализирани од владата; тамилските и муслиманските организации за добротворни цели беа забранети, а комеморативните служби беа ограничени, особено за заедниците на север и исток[198].

Злоупотребите на човековите права од страна на членовите на ОН покажуваат длабок конфликт помеѓу политичките реалности што влијаат врз глобалното управување и вредностите отелотворени во меѓународното право. Иако Обединетите нации се основани за да ги унапредат основните слободи, мирот и достоинството, континуираните злоупотреби - од систематска репресија, дискриминација и ограничувања на основните слободи до злосторства во вооружени конфликти - ги покажуваат недостатоците на меѓународните механизми во повикувањето на суверените држави на одговорност. Ефективните одговори често се попречени, а селективното спроведување е олеснето од структурните недостатоци во системот на ОН, вклучувајќи го политичкото влијание на силните држави и нееднаквото спроведување на меѓународните норми. Сепак, и покрај овие пречки, државите сè уште се под притисок, а злоупотребите остануваат забележливи поради меѓународниот мониторинг, лобирањето во граѓанското општество и менувањето на стандардите за човекови права.

[197] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).
[198] UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).

На крајот, борбата против кршењата на човековите права од страна на членовите на ОН бара и зајакнување на меѓународните системи за одговорност и охрабрување на искрена политичка волја меѓу државите. ОН може да се приближи до остварувањето на својата основачка цел за одбрана на човековите права за сите само преку заеднички напори, отвореност и посветеност на универзалните принципи.

5.3. СЕЛЕКТИВНОСТ И ДВОЈНИ СТАНДАРДИ ВО СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА

Кога меѓународното право се спроведува нееднакво, со различни регулативи или казни за различни држави или групи - честопати како резултат на политички цели, динамика на моќ или стратешки сојузи - се појавуваат селективност и двојни стандарди во спроведувањето на човековите права. Ова може да вклучува примена на различни критериуми за интервенција во конфликти, концентрирање на прекршувања во некои области, додека игнорирање на споредливи ситуации во други, или гонење на жителите на некои нации, а притоа да не се земе предвид улогата на сопствените сонародници или сојузници[199]. Овие дејствија ја оштетуваат легитимноста и ефикасноста на меѓународните процедури за човекови права, создавајќи чувство на неправда и еродирајќи ја довербата во системот.

Државите може, но и не мора да се соочат со казни за прекршување на нивните договори. Казнените мерки може да се користат неконзистентно и неправедно дури и во организации со формални, добродефинирани системи за спроведување. Според Стоун, дејствувањето на САД може да го загрози спроведувањето на условеноста на Меѓународниот монетарен фонд, што резултира со еден вид неофицијално управување кое коегзистира со официјалните механизми за спроведување на Фондот. Дополнително, регионалните меѓувладини организации се чини дека селективно ги почитуваат демократските стандарди.[200] Тие имаат помала веројатност да ги таргетираат помоќните држави, но имаат поголема веројатност да дејствуваат кога се присутни набљудувачи на изборите. Употребата на мерки за спроведување станува многу попроменлива кога дејствувањето за спроведување е оставено на поединечните држави, како што е речиси обично случај со меѓународните безбедносни институции. Различни стратегии за спроведување може да се применат на две држави кои го извршуваат истото кривично

[199] Ezirigwe, J. (2025). *Double standards in international law: Critical reflections for an academic lens for teaching and research*. Opinio Juris.
[200] Kaplow, J. M. (2015). *Selective enforcement and revealed preferences in international security organizations.*

дело, или едната држава може да се соочи со казна, додека другата не. Дел од различноста што ја забележуваме во спроведувањето на условите од договорите и казнувањето на прекршителите може да се објасни со основните преференции на владите. Моделите на членство на државите во меѓународни договори, кои се дел од поширок режим, би можеле да обезбедат увид во нивните основни преференции во дадена област на политиката. За меѓународната соработка, многуте институции на режимот можат да бидат и благодет и катастрофа. Неефикасноста на сложеноста на режимите ги принудува државите да ги распределуваат ресурсите и вниманието кон надворешната политика меѓу различни институции, што ја зголемува можноста за слабост на агенциите и други организациски болести. Сложеноста ја зголемува веројатноста за „forum shopping“[201] и им олеснува на нациите да избегнат казна за кршење на нивните меѓународни обврски. Дури и за државите што сакаат да се усогласат, сложеноста на режимите го ослабува авторитетот на меѓународното право со тоа што го прави поставувањето преседани попредизвикувачки. Сето ова се споредува со значајна, но малку позната предност на сложеноста на режимите: комплексот на режими може да послужи како корисен сигнал за основните преференции на државата во одредена политичка област и е многу поефикасна алатка за скрининг од една сеопфатна институција. Набљудувачите можат да научат само одреден број од еден договор во рамките на политичката област. Сепак, различните нивоа на преференции на државите може да се разликуваат со помош на неколку договори во рамките на истата политичка област. Членството може да послужи како рамнотежа на поделба, одвојувајќи ги нациите што имаат намера да се усогласат од оние што не го прават тоа, ако приклучувањето кон организацијата е доволно скапо ex ante[202]. Испитувањето на институциите за скрининг во литературата главно се концентрира на последиците за усогласеноста на државите и поопштиот проблем на ефикасноста на договорите, иако организациите за скрининг можат да понудат и податоци што влијаат на резултатите од меѓународните односи надвор од усогласеноста со договорите[203]. Во контекст на поголемиот комплекс на режими, влијанието на скрининг институциите може да биде особено значајно. Моделот на членство на една држава во рамките на комплекс на режими веројатно ќе обезбеди поцелосна слика за видот на државата или, алтернативно,

[201] Kaplow, J. M. (2015). *Selective enforcement and revealed preferences in international security organizations.*
[202] Kaplow, J. M. (2015). *Selective enforcement and revealed preferences in international security organizations.*
[203] Kaplow, J. M. (2015). *Selective enforcement and revealed preferences in international security organizations.*

за интересите на државата во оваа област на меѓународната политика ако секој од договорите што го сочинуваат комплексот има одредени трошоци ex ante.

Широк спектар на теми, вклучувајќи ја животната средина, енергијата, човековите права и меѓународната трговија, се опфатени во литературата за комплексноста на режимите. Сепак, комплексноста на режимите во областа на меѓународната безбедност доби многу малку внимание[204]. Преклопувањето помеѓу НАТО и Европската безбедносна и одбранбена политика е разгледано во постојната работа за комплексите на безбедносните режими, но значително потесната мрежа на договори, организации и институции што се занимаваат со ширењето на нуклеарното оружје не е испитана.

На мултилатералните форуми, обвинувањата за двојни стандарди се вообичаени и влијаат на дискусиите за широк спектар на теми, од улогата на Советот за безбедност во зачувувањето на светскиот мир до еднаквоста на должностите за климатските промени при создавањето договори, како што е Парискиот договор. Очигледната правда и валидност на меѓународното право може да бидат поткопани од такви двојни стандарди, како и поврзани идеи како лицемерие, „whataboutism“, аргументи „tu quoque“[205] и други видови на несовпаѓање помеѓу реториката и практиката. Во меѓународното право, „двојни стандарди“ се однесува на нееднаквата примена и спроведување на норми, прописи и принципи од страна на нациите или меѓународните организации, честопати мотивирани од стратешки усогласувања, динамика на моќ или политички цели. Африканската унија често ја користи фразата „двоен стандард“ кога го критикува Меѓународниот кривичен суд (МКС). Во резолуција, АУ изрази загриженост за можната закана за „владеењето на правото“ што ја претставува селективното спроведување, ја осуди наводната пристрасност во непропорционалното гонење на африканските лидери и ја нагласи потребата од спроведување на меѓународна правда на транспарентен и правичен начин, „за да се избегне каква било перцепција за двоен стандард“, во согласност со принципите на меѓународното право. Центарот за истражување и образование за човекови права на Универзитетот во Отава одржа стимулативна тркалезна маса на тема „Меѓународно право и двојни стандарди“[206] на 9 ноември 2024 година. Настанот испитуваше како меѓународниот правен систем може да

[204] Kaplow, J. M. (2015). *Selective enforcement and revealed preferences in international security organizations.*
[205] Ezirigwe, J. (2025). *Double standards in international law: Critical reflections for an academic lens for teaching and research*. Opinio Juris.
[206] Ezirigwe, J. (2025). *Double standards in international law: Critical reflections for an academic lens for teaching and research*. Opinio Juris.

ги балансира своите универзалистички идеали со политичките цели и селективното спроведување, како и како двојните стандарди влијаат врз примената, перцепцијата и валидноста на меѓународното право. Со цел да се промовира подлабока, мултидисциплинарна свест за овие итни предизвици, од учесниците беше побарано да истражат како двојните стандарди влијаат врз нивните специфични области. Иако овие несогласувања долго време се изнесени на виделина од критички техники како што е TWAIL, вклучувањето на фокусот на двојните стандарди во наставата и истражувањето може да ја зголеми свеста кај научниците и студентите. Како резултат на тоа, идните практичари ќе бидат поподготвени да се соочат и да преговараат за сложеноста на меѓународното право, што дополнително ќе ја поттикне борбата за поправеден и поинклузивен глобален правен систем.

Интервенција во конфликти: Западните лидери брзо ја осудија агресијата на Русија врз Украина. Меѓународната заедница обезбеди силна поддршка за Украина, вклучувајќи економски санкции против Русија и значителна воена помош. Сепак, ова е во остра спротивност со меѓународниот одговор на конфликтите во региони како Сирија, Јемен или Етиопија, каде што слични нивоа на хуманитарни кризи не привлекоа исто ниво на меѓународно внимание, интервенција или хуманитарна помош. Оваа нееднаквост покренува критични прашања за селективното спроведување на доктрината за одговорност за заштита (R2P)[207].

Истраги од Меѓународниот кривичен суд (ICC): Во областа на меѓународната правда, постојат и јасни примери на двојни стандарди. И покрај признанието дека британските сили извршиле воени злосторства во Ирак, Канцеларијата на обвинителот (OTP) одлучи да не ги истражува овие злосторства во 2020 година. Наведувајќи ја практичноста и финансиските ограничувања, МКС дополнително ја намали приоритетноста на истрагата за воените злосторства извршени од американските и авганистанските сили во Авганистан во 2021 година. Сепак, во рок од шест месеци, Меѓународниот кривичен суд (МКС) ја започна својата најголема истрага досега во Украина, со доброволни финансиски придонеси од земјите-членки назначени за оваа конкретна истрага. Иако не може да се негира потребата и значењето на истрагата во Украина, тоа исто така покажува колку е тешко да се одбранат финансиските

[207] Ezirigwe, J. (2025). *Double standards in international law: Critical reflections for an academic lens for teaching and research*. Opinio Juris.

оправдувања на МКС за тоа што не се презема ништо во ситуации како Авганистан или Нигерија[208].

Бизнис, трговија и економски санкции: Постојат многу очигледни двојни стандарди во деловниот и трговскиот сектор, особено кога станува збор за примена на економски политики во различни географски области. На пример, Европската Унија забранува употреба на штетни пестициди во рамките на своите граници, но дозволува нивен извоз во Африка за употреба во земјоделството. Потоа, во лицемерен пресврт на настаните, ЕУ ги отфрла земјоделските производи од африканските земји доколку тие штетни пестициди биле користени за време на производството, со што ги казнува земјите за извоз на стоки што самата ЕУ ги забранува.

Политики за климатски промени: Друга област каде што дискриминацијата е очигледно очигледна е проблемот со климатските промени. Развиените земји со години вршат притисок врз африканските влади да се префрлат од јаглен на почисти извори на енергија во име на одржливоста. Сепак, истите овие западни земји се вратија на користење јаглен за да ги задоволат своите итни енергетски потреби од почетокот на руско-украинскиот конфликт и последователниот недостиг на енергија. Покрај тоа што открива очигледна контрадикција, оваа ненадејна промена во политиката го истакнува неправедниот товар што им е наметнат на земјите во развој да се придржуваат до строгите еколошки прописи, и покрај нивните историски многу пониски емисии.

Азил и заштита на бегалците: Кога станува збор за азил и заштита на бегалците, различното третирање на бегалците врз основа на нивната земја, раса или перцепирана вредност е јасен пример за двојни стандарди[209]. Законите за азил станаа построги во многу западни земји, често поради економски и безбедносни проблеми. Сепак, постои јасна нееднаквост во начинот на кој се спроведуваат овие политики, при што некои групи добиваат преференцијален третман. На пример, мигрантите кои бегаат од конфликтот во Украина добија топло добредојде и забрзани процедури за азил, честопати избегнувајќи ги типичните бирократски пречки. Ова е во спротивност со начинот на кој се третираат бегалците од Сирија, Авганистан или африканските земји; во идентични ситуации, може да им биде одбиен прием, да бидат притворени или да

[208] Ezirigwe, J. (2025). *Double standards in international law: Critical reflections for an academic lens for teaching and research*. Opinio Juris.
[209] Ezirigwe, J. (2025). *Double standards in international law: Critical reflections for an academic lens for teaching and research*. Opinio Juris.

бидат предмет на долготрајни процедури за обработка[210]. Овој нееднаков третман демонстрира селективен хуманитаризам кој е повеќе во согласност со културните и политичките односи отколку со принципите на меѓународното право за еднаквост и недискриминација.

Критика надвор од Западот: Од клучно значење е да се препознае дека проблемот со двојните стандарди не е ексклузивен за западните земји. Без оглед на специфичните правни основи, намерата на Јужна Африка да поднесе тужба до Меѓународниот суд на правдата (МСЈ) во врска со кризата во Газа е значајна. Оваа акција го одржува политичкиот и моралниот притисок врз западните земји и Израел. Сепак, доследната примена на нормите на меѓународното право од страна на Јужна Африка е доведена во прашање поради нејзината извонредна тишина во врска со војната во Украина.

Двојните стандарди во меѓународното право служат како значајна леќа за научни студии, давајќи уникатни увиди во тоа како правните идеи се имплементираат различно во различни околности и нации. Овие нееднаквости ги истакнуваат нееднаквостите во моќта присутни во меѓународниот правен систем, покажувајќи како силните држави често го користат меѓународното право за да ги унапредат своите цели, избегнувајќи го истиот степен на контрола што им се дава на послабите или помалку моќните земји[211]. Со користење на двојни стандарди како аналитичка алатка, истражувачите можат да истражат како овие практики се манифестираат во различни домени, како што се човековите права, правото на животна средина и трговското право, и критички да проценат како тие влијаат врз легитимноста и ефикасноста на клучните меѓународни институции како што се Обединетите нации и Меѓународниот кривичен суд (МКС).

[210] Ezirigwe, J. (2025). *Double standards in international law: Critical reflections for an academic lens for teaching and research*. Opinio Juris.
[211] Ezirigwe, J. (2025). *Double standards in international law: Critical reflections for an academic lens for teaching and research*. Opinio Juris.

ГЛАВА 6

ПРОВЕРКА НА ХИПОТЕТСКАТА РАМКА

Претпоставката дека „Обединетите нации играат важна, но нееднаква улога во промовирањето и одбраната на човековите права поради интеракцијата на политичките сили, државниот суверенитет и структурните ограничувања во рамките на нивната институционална рамка“ е поткрепена со анализата спроведена во оваа студија. Бројни студии на случаи даваат докази дека овие три меѓусебно поврзани елементи често влијаат врз активностите на ОН за човекови права. Донесувањето одлуки на ОН е во голема мера под влијание на политичките влијанија, особено преку Советот за безбедност. Дури и во случаи на широкораспространети кршења на човековите права, геополитичките интереси на постојаните членки - остварувањето на нивните овластувања за вето - можат да спречат или одложат интервенции, како што се гледа во случаи како Сирија и Мјанмар. Од друга страна, ОН може да преземе порешителни мерки кога големите нации се политички усогласени, како што е демонстрирано со операциите во Либерија и Источен Тимор. Способноста на ОН да реагира доследно е дополнително ограничена од државниот суверенитет. Многу земји-членки го користат своето право на самоопределување како пречка за интервенција, го ограничуваат пристапот до организациите за следење на човековите права или се спротивставуваат на надворешното набљудување. Оваа динамика беше забележана во Либија (2011), кога државниот договор влијаеше на степенот на вклучување со мандат од ОН, и во Руанда (1994), каде што отпорот на националните власти и недостатокот на соработка го попречија ефикасното превентивно дејствување. Нееднаквите резултати се исто така резултат на структурните ограничувања во системот на ОН, како што се: фрагментираните мандати, ограничувањата на ресурсите и процедуралните процедури. На пример, иако договорните тела и Советот за човекови права внимаваат на прекршувањата, нивните препораки честопати не се правнообврзувачки, што резултира со нееднаква имплементација меѓу владите. Споредбата на успешните и неуспешните процеси на ОН ги покажува структурните ограничувања што влијаат на тоа како се справуваат со вонредните состојби поврзани со човековите права. Кога се комбинираат, овие резултати покажуваат дека вклучувањето на ОН во одбраната на човековите права не е ниту конзистентно, ниту целоснопредвидливо. Напротив, тоа е главно посредувано од политичките агенди на силните земји-членки, претензии на поединечните нации за суверенитет и процедуралните и структурните ограничувања на институциите на ОН.

Оваа потврда ја нагласува важноста на справувањето со овие фактори со цел да се зајакне капацитетот на ОН за конзистентна и ефикасна промоција и заштита на човековите права.

ЗАКЛУЧОК

Државите го оштетија Советот со искористување на неговите методи, разговори и седници за понатамошни неповрзани политички цели, и покрај акцентот на институционалната реформа преку прилагодување и менување на некои компоненти на телото. Советот е силно политизиран, што ја поткопува улогата на невладините организации и се провлекува низ работата на прашања специфични за земјата и специјални седници. Се чини дека еден од главните фактори што ги поткопуваат меѓувладините тела за човекови права во ОН е унапредувањето на националните агенди кои не се поврзани со човековите права. Ова укажува дека прашањето дали владини претставници или независни експерти се најефикасните делегати во таква институција треба повторно да се разгледа. Десет години подоцна, Советот за човекови права на ОН може да биде пофален за неговите достигнувања во одбраната и унапредувањето на човековите права, но ова не треба да има предност пред критиките што треба да се искажат и да се адресираат. Имаше истовремени движења напред и назад, како што се воведувањето на основните принципи што ја водат работата на Советот, зголеменото учество на невладините организации и опцијата за специјални седници. Чекорите назад што ги опишавме во овој напис се проблематични бидејќи ги одразуваат истите проблеми што ја мачеа Комисијата за човекови права, нејзиниот претходник, покажувајќи дека недостатоците во тоа тело опстојуваат и во оваа нова организација. Или можеби е време да се признае дека од примарното тело за човекови права на ОН не може да се очекува да биде, во голема мера само задолжено за, независно, независно, непристрасно и објективно за заштита и промоција на човековите права. Ова е жална состојба, но е одраз на ситуацијата. ОН често е предмет на заслужени критики за нејзината неспособност да се справи со околностите што го загрозуваат меѓународниот мир. Ова не имплицира дека ОН треба да се распушти или дека е неспособна да управува со такви околности. ОН има реална шанса да го подобри светот, но треба да биде подготвена да ги направи потребните прилагодувања. Разговорот за меѓународниот мир и безбедност природно ги вклучува политичките и граѓанските права. Советот за безбедност на ОН треба да обрне големо внимание на злоупотребите на овие права бидејќи тие често резултираат со конфликти, што пак предизвикува кршење на овие

права. Ако Соединетите Американски Држави и нивните сојузници сакаат да видат значителни промени во Советот за безбедност на ОН и Генералното собрание на ОН, тие мора да се посветат на долгорочна стратегија за добивање поддршка за човековите права. Оваа цел не може да биде попречена од домашната политика. Партиската политика завршува на работ на водата, како што познато забележа поранешниот сенатор Артур Ванденберг. Постои вистинско американско единство околу идејата дека политичките и граѓанските права се фундаментални, и покрај фактот дека републиканците и демократите не се согласуваат по многу прашања. Секоја партија може да има различна дефиниција за лидерство во оваа област, но ако сите се согласат да работат кон целта за заштита и одбрана на политичките и граѓанските права низ целиот свет, ова би бил позитивен чекор за Соединетите Американски Држави во нивните напори да ја вратат лидерската позиција во областа на човековите права, како и за луѓето насекаде.

Соединетите Американски Држави и сите други нации кои ги почитуваат граѓанските и политичките права можат да го остварат приоритетот на човековите права во рамките на Советот за безбедност на ОН со тоа што ќе се залагаат за доброволни ограничувања на вето, ќе предложат услов за две вета, ќе се обидат да ги стават човековите права во центарот на агендата за време на претседателствата на земјите што соработуваат или ќе се закануваат дека ќе пренаменат средства како средство за вршење притисок. Можно е Повелбата и мандатот да не се променат во блиска иднина. Доколку е тоа случај, неопходни се неформални измени во мандатот на Советот за безбедност на ОН за да се решат човековите права и да се подобри целокупната ефикасност на организацијата.

Испробаните и вистинити методи на ООН за одржување на мирот, специјалните политички мисии и нејзината воспоставена рамка за меѓународни човекови права се поважни од кога било во време на растечка непредвидливост и нестабилност. Додека многу регионални и мултинационални организации спроведуваат споредливи операции, теренските мисии на ООН се разликуваат по тоа што ги комбинираат човековите права со политичките и мировните способности на начин што ги подобрува сите три. Овој извештај нагласува колку клучни ќе бидат компонентите на човековите права за справување со новите предизвици додека теренските мисии се прилагодуваат на светот што се менува, вклучувајќи го и нивниот капацитет да ја зајакнат легитимноста на теренските мисии на ООН во време кога фактите постојано се оспоруваат, нивниот придонес во помагањето на земјите домаќини на начин што поттикнува траен мир и

нивната клучна работа во подобрувањето на ефикасноста на мисиските операции и почитувањето на човековите права. Идејата дека човековите права се од суштинско значење за стратешкото разгледување на теренските мисии е централна за студиите на случај анализирани во оваа студија. Разбирањето и вреднувањето на човековите права и одредувањето како тие се усогласуваат со политичката стратегија на мисијата се одговорности на СПГС и на вишото раководство воопшто. Раководителите на компонентите за човекови права мора да ги нагласат и деловите од нивната работа што ја поддржуваат оваа политичка агенда, а воедно да ја одржуваат непристрасноста и објективноста што се клучни за работата за човекови права. Како овозможувач на силата во текот на целиот мандат на операцијата, компонентите за човекови права сега се неопходни за ефикасен одговор на теренска мисија. Малку компоненти на мисијата покажаа таква трајна важност во време кога ефикасноста е поважна од кога било досега.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Alston, P. (2010). *The EU and human rights*. Oxford University Press.
2. Agarwal, H. (2009). *International law and human rights* (16th ed.). Central Law Publication.
3. Barro, R. J. (1991). *Economic growth in a cross section of countries*. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
4. Bhanu Law. (n.d.). *Purposes and principles of the UN Charter*. Lok Sabha University.
5. Brown, T. (2023). *Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration's principles 75 years on*. In Focus, House of Lords Library.
6. Chaudhary, B. (2023). *Definitions, origins, nature and importance of international law: Meaning and definitions of international law*.
7. Charney, J. I. (2013). Universal international law. *American Journal of International Law*, 107(1), 1–50.
8. Council of Europe. (n.d.). *Human rights activism and the role of NGOs*.
9. Crawford, J. (2002). *The International Law Commission's articles on state responsibility: Introduction, text and commentaries*. Cambridge University Press.
10. Ezirigwe, J. (2025). *Double standards in international law: Critical reflections for an academic lens for teaching and research*. Opinio Juris.
11. Freedman, R. (2013). *The United Nations Human Rights Council: A critique and early assessment*. Routledge.
12. Flowers, N. (n.d.). Human rights fundamentals. https://hrlibrary.umn.edu/edumat/hreduseries/hereandnow/Part-1/short-history.htm
13. Going Further Together. (2020). *The contribution of human rights components to the implementation of mandates of United Nations field missions*.
14. Hooper, A. (2021). Human rights as a means to peace: Why the UN Security Council should lead on human rights.
15. Human Rights Commission. (n.d.). *Human right treaties*. https://www.humanrightscommission.ky/human-rights-treaties

16. Human Rights Crucial, but Exploited for Political Aims, Interference in Internal State Affairs. (2016). Third Committee Told as It Debates United Nations Mandate Holders, Seventy-first Session, 37th & 38th Meetings.
17. Human Rights Explained: The emergence of rights in law. (n.d.). Australian Human Rights Commission. Retrieved from https://humanrights.gov.au/our-work/education/human-rights-explained-emergence-rights-law
18. International Commission of Jurists. (n.d.). *Background note: Overview of the Universal Periodic Review mechanism*. Retrieved from https://www.icj.org/wp-content/uploads/2014/02/UPR.pdf
19. Joshi, A. (2021). *Principles of the UN*.
20. Kaplow, J. M. (2015). *Selective enforcement and revealed preferences in international security organizations.*
21. Kamble, R. (2018). Evolution and historical development of human rights.
22. Maastricht Expert Group. (1997). *Maastricht Guidelines on Violations of Economic, Social and Cultural Rights*. Committee on Economic, Social and Cultural Rights, United Nations.
23. Mégret, F., & Alston, P. (Eds.). (2020). *The United Nations and human rights: A critical appraisal* (2nd ed.). Oxford University Press.
24. Moyn, S. (2015). Human rights and the age of inequality. *OpenDemocracy*.
25. Mutua, W. (2000). Politics and human rights: An essential symbiosis. In *The role of law in international politics: Essays in international relations and international law* (pp. XX–XX). Oxford University Press.
26. Murray, R. (2013). *Human rights in Africa: From the OAU to the African Union.*
27. OHCHR. (2011). *Promotion and protection of human rights*.
28. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR). (n.d.). Guidance: NHRIs under threat. https://ennhri.org/guidance-nhris-under-threat/ohchr/
29. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (2025, September 12). *Situation of human rights in the Democratic People's Republic of Korea: Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights*
30. Pace, J. P. (2020). *The United Nations Commission on Human Rights: "A very great enterprise"*. Oxford University Press.

31. Ranis, G., Stewart, F., & Raminez, A. (2000). Economic growth and human development. *World Development*, 28(2), 197–219.
32. Rathgeber, T. (2013). *Performance and challenges of the UN Human Rights Council: An NGOs' view*.
33. Reid, K. (2016). *The Universal Declaration of Human Rights: A global history*.
34. Schaefer, B. (2023). *The U.N. Human Rights Council is broken*. Human Rights Voices.
35. Seymour, D., & Pincus, J. (2008). Human rights and economics: The conceptual basis for their complementarity. *Development Policy Review*, 26(5), 525–540.
36. Simma, B. (2020). The International Court of Justice. In *The United Nations and human rights: A critical appraisal* (pp. 151–178). Oxford University Press.
37. Smith, R. K. M. (2010). *Textbook on international human rights* (4th ed.). Oxford University Press.
38. Sutto, M. (2019). *Human rights evolution: A brief history*. The CoESPU Magazine.
39. UK Foreign, Commonwealth & Development Office. (2021). *Human rights priority countries: Ministerial statement for January to June 2021* (Corporate report).
40. UK Parliament. (2023). *Universal Declaration of Human Rights: Promoting the declaration's principles 75 years on*. Retrieved from https://lordslibrary.parliament.uk/universal-declaration-of-human-rights-promoting-the-declarations-principles-75-years-on/
41. United Nations. (n.d.). *Human rights*. Retrieved from https://www.un.org/en/global-issues/human-rights
42. United Nations. (n.d.). *History of United Nations*. Retrieved from https://www.un.org/en/model-united-nations/history-united-nations
43. United Nations. (n.d.). *History of the Declaration of Human Rights*. Retrieved from https://www.un.org/en/about-us/udhr/history-of-the-declaration
44. United Nations. (1945). *United Nations Charter: Chapter I – Purposes and Principles*. Retrieved from https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-1
45. United Nations Security Council. (2014, April 14). *Letter from the Permanent Representatives of Australia, France, and the United States to the President of*

the Security Council transmitting the report of the Commission of Inquiry on human rights in the DPRK (S/2014/276). United Nations.

46. United Nations Human Rights Council. (2014). *Report of the Commission of Inquiry on human rights in the Democratic People's Republic of Korea* (A/HRC/25/63 & A/HRC/25/CRP.1). United Nations.
47. UPR Info. (n.d.). *The Universal Periodic Review: Information for NGOs*. Retrieved from https://upr-info.org/sites/default/files/documents/2012-02/upr_factsheet_1_the_upr_e.pdf
48. Van Boven, T. C. (1979). United Nations and human rights: A critical appraisal. In *U.N. Law – Fundamental Rights* (pp. 119–135). Brill / Nijhoff.
49. Weiss, T. G., & Daws, S. (2018). *The Oxford Handbook on the United Nations*. Oxford University Press.